

భారతి, ఇరువది తొమ్మిదవ సంపుటము

(1952 : జనవరి - జూన్)

—(★)—

అ క ర ది విషయ సూచిక

	సం.	పుట.
అంతిమము (క) — పశ్చాత్యంశానామకావ్యము	2	147
అఖండయోగి (ప) — జేముల సంకట అపూర్వావృత్తాదు	2	145
అనునాతన భారతీయ చిత్రకళ (కల) — ఎ. వి. రామన్ గారు	4	877
అమరుకాండీకరణము — నిజుడనోలు సంకటరావు గారు	5	467
అవతరణము (ప) — అప్పల . వీర సంకటజోగయ్యకావ్యము	5	388
అవసంప్రదనానామకావ్యముతో పరిచయం — (నా) శ్రీ శేషమూర్తుల శేషరావు గారు	1	19
అవసంప్రదనావృత్తి (ప) — మొక్కపాటి కృష్ణమూర్తిగారు	2	99
ఆలోచన (లి. చి) — ఎ. ప్రేమరాజుగారు	5	—
ఆర్తపరిక్ష (క) — పశ్చాత్యంశానామకావ్యము	5	408
ఆంధ్రకవులు ఏక కథావృత్తి గృహీతలు — శిష్యామ కృష్ణకావ్యము	1	47
ఆంధ్రవాఙ్మయమున శృంగారము — యస్. వి. జోగారావు గారు	5	461
ఆంధ్రసంస్కృతి — నోరి నరసింహకావ్యము	4	819
ఇవాన్ ఇలియిచ్ మృతి — బాల్ స్టాయ్ — పి. గణపతికావ్యము	6	489
ఉగాది (ప) — కన్నకంటి వీరభద్రాచార్యులు గారు	4	291
ఉగాదివందనము (ప) — పెనుమర్తి కామేశ్వరరావు గారు	4	850
ఉదయగిరి నవాబుదానపతిక — సాంగూరి సూర్యనారాయణశర్మ గారు	5	458
ఉర్దూ ప్రవాసము — పాట్లపల్లి సీతారామరావు గారు	6	528
ఎన్నిక ఉబలాటం (క) — జి. యస్. సూరిగారు	4	859
ఏకాంకిక — వీరపాటి వెంకటేశ్వరుగారు	4	855
కవిపరిచయకం (క) — శ్రీ కుమార్తె కామేశ్వరరావు గారు	5	457
కల్లకల్లోలాలు (క) — శేషుగారు	1	6
కవిత (ప) — మొక్కపాటి కృష్ణమూర్తిగారు	3	20
కవితాంజలి (ప) — మొక్కపాటి కృష్ణమూర్తిగారు	5	46
కవి, మానవుడు — చిరుమామిళ్ళ శివరామ కృష్ణప్రసాదు గారు	1	86
కవిసన్యాసము (నా) — జనమంచి రామకృష్ణ గారు	2	181
కవిపాఠ్యభాషము భాషకరుడు — ఈ. వెం. వీరరాఘవాచార్యులు గారు	2	141
కష్టతీవులు (ప) వీరుభట్టు సూర్యనారాయణగారు	5	466
కాశ్యపు సమస్యప్రాధాన్యం — పండితరాఘవుల నాకేశ్వరరావు గారు	1	8
కాశ్యపానామకావ్యం జీవితసమస్యలు — పి. గణపతికావ్యము	2	161
కె. జి. కె. యస్. సంకటరమణిగారు	3	210
కృష్ణమూర్తివచనములు — తిమ్మావల్ల శోభంరామయ్యగారు	5	418
కొండవాగు — మారంపూడి భాస్కరరావు గారు	6	522
కొత్తికోడలు (క) — జేలూరి సహజానందం గారు	1	15
కోయిలమ్మ (ప) — కామూరి హనుమంతరావు గారు	5	445
గన్నేరు; పేరంబం (కల) శ్రీమతి నాయని కృష్ణకుమారిగారు	1	88
గాలం (లి. చి) — దేవప్రసాద్ రాయచౌదరిగారు	8	—

	సం.	పుట.
చంద్రచక్రపుత్ర(క) — శ్రీనివాస శిరోమణిగారు	...	6 554
జగన్నాథ పండితిరాయలు — కోన వెంకటరాయశర్మగారు	...	4 351
తమిళులో తపస్సులు(క) — మునిపల్లె రాజుగారు	...	6 548
త్యాగరాజ (ప) — దండిపల్లి వెంకట సుబ్బాశాస్త్రిగారు	...	1 85
తెప్పతిరువాళ్ళు (ప) — కందుకూరి రామభద్రరావుగారు	...	3 226
దశవాయి రామప్పయ్య — చల్లా రాధాకృష్ణశర్మగారు	...	6 589
దిష్టికళ(క) — “వనశి”	...	6 567
దందుకూరి శిథిలశిల్పసంపద — కొ. రాఘవాచారిగారు	...	3 260
ధరణ తిన్నదల — పి. యస్. ప్రకాశరావుగారు	...	4 293
నన్నెచోడ కవికాలము (కల) పి. వెం. సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు	...	2 188
నవయుగోదయం (ప) దండిపల్లి వెంకటసుబ్బాశాస్త్రిగారు	...	3 211
నానధూ (ప) — తమ్మూరి శ్రీనివాసయ్యగారు	...	3 218
నాశంపాతిగ్రంథులు — బి. వి. యస్. మూర్తిగారు	...	3 274
నిరంతరజ్యోతి (నా) — వేలూరి సహజానందంగారు	...	4 341
నైజాములో కొన్ని ఆంధ్రసామంతరాజ్యములు (కల) — శ్రీ వారణాసి యశోదాదేవిగారు	...	6 778
పక్షిరాజ (ప) — కందుకూరి రామభద్రరావుగారు	...	4 371
ప్రపంచ కథా బహుళ్యశి; పాలనమీ పద్మరాజు-శాస్త్రిగారు	...	4 297
ప్రయోజకత్వం (క) — బొమ్మి రెడ్డిపల్లి మూర్యారావుగారు	...	4 371
ప్రాచీనభారతము రాజహితవ్యవస్థ (కల) — బి. యస్. శర్మగారు	...	4 380
పితృహృదయం (హిమవంతుడు-గారి) (లి. చి) — మొక్కపాటి కృష్ణమూర్తిగారు	...	4 —
పుట్టుమచ్చ (క) — వెంపటి సచ్చిదానందశర్మగారు	...	1 71
పోయినపుటలు — (క) అంగర వెంకటకృష్ణారావుగారు	...	3 268
బసవనిపూజ — అయ్యచితుల పానుమచ్చాశ్రీగారు	...	1 9
భారతీయసంస్కృతి (కల) — యా. పద్మనాభస్వామిగారు	...	1 86
బైబిల్ వంగ —	...	3 205
భారతీయ (క) — శ్రీమతి వట్టికొండ వికలాక్షిగారు	...	2 169
“	...	3 252
భారతీయ ప్రాచీనక్రిడలు (కల) — తిలవర్తి సూర్యవారాయణగారు	...	3 279
భారతీయుడు - ఆ శిరీషాణి — బొమ్మకంటి శ్రీనివాసాచార్యులుగారు	...	2 189
భారతీ యధ్యాత్మికభావాలు; పాశ్చాత్యులనవలలు — డా. టి. రామారావుగారు	...	3 282
భౌతికశాస్త్రము - తిత్త్యజ్ఞానము — విస్వా అప్పారావుగారు	...	2 101
మరొకపదకవి — చంగలసీతయ్య — తిమ్మావజ్జలకోదండరామయ్యగారు	...	2 107
మనప్రాచీన వాద్యయంత్రములు (కల) — తిలవర్తి సూర్యవారాయణగారు	...	2 187
మన్త్రిష్కంలో లేబోరేటరీ — “దాశరథి”	...	6 488
“మహాప్రస్థానము” — పొట్లపల్లి సీతారామారావుగారు	...	3 243
మహాభి నిష్క్రమణము (ప) — బొడ్డు బాపిరాజుగారు	...	3 213
మా సంక్రాంతి (ప) — కోలేటి పార్వతీశంగారు	...	2 101
యజ్ఞఫలము — భానుని ప్రతిభావిశేషములు — బులుసు వెంకటేశ్వర్లుగారు	...	5 395
యజ్ఞఫలము (భాసనాటకము) బులుసు వెంకటేశ్వర్లుగారు	...	2 120
“	...	3 227
“	...	4 299
“యమునా తీర” (లి. చి) — యం. ఎ. రహీమ్గారు	...	2 —
రక్తమాల (క) — కోట సుందరరామశర్మగారు	...	1 41
రాయలవారి ఋతువర్ణనలు — దివాకర్త వెంకటావధానిగారు	...	5 485
రాయసం వెంకన్న (నా) — గట్టి లక్ష్మీనరసింహశాస్త్రిగారు	...	6 570

	సం.	పుట.
రెడ్డిరాజుల ఆంధ్రవాఙ్మయపోషణ—నిడదవోలు వెంకటరావుగారు	...	1 11
రెడ్డియో నాటికలు—అమలేంద్రగారు	...	5 399
వసంతిగీతిమ (ప)—మొక్కపాటి కృష్ణమూర్తిగారు	...	6 561
వర్ణచిత్రచిత్రప్రాచీనసంప్రదాయములు (కల)—కౌసుముసి సత్యవారాయణవర్మగారు...	6	772
విజ్ఞానశాస్త్ర పరిశోధనసమీక్ష—వసంతిరావు వెంకటరావుగారు	...	1 85
విపరీతామము (ప)—బూదరాజు రాధాకృష్ణగారు	...	4 162
విమలకోసం (క)—వజ్రుల రామనరసింహంగారు	...	1 25
“వ్యధితి హృదయాల” (లి. చి)—ఆర్. కె. దేవడిగార్	...	1 —
వియోగాగ్ని (ప)—మధుశ్రీ	...	5 473
వింహి—పేదూరి ఉమామహేశ్వరంగారు	...	6 548
విశ్రాంతి—శ్రీ సి.యస్. యన్. పట్నాయక్ (లి. చి)—	...	6 —
విన్నెల విన్నపాలు—బొడ్డు బాపిరాజుగారు	...	1 62
వాస్తవపరిశోధనా సమీక్ష—విష్ణు అప్పారావుగారు	...	3 199
శృంగారకందము (ప)—అనూచితుల హనుమచ్ఛాస్త్రిగారు	...	3 197
శిథిలాశ్రయం (ప) దళమర్తి సీతారామస్వామిగారు	...	1 23
మధ్యగహం—సింగరాజు లింగమూర్తిగారు	...	6 531
కూన్యావికి—భట్టిప్రోలు కృష్ణమూర్తిగారు	...	4 364
సంకల్పసిద్ధుడు (క)—పంతుల శ్రీరామశాస్త్రిగారు	...	1 171
సంగంవారికిధి (క)—ఇవలూరి కొమేశ్వరరావుగారు	...	5 427
సంచారిభావములు—పోతుకూచి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు	...	1 63
సంపారం (క)—పురాణం సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు	...	4 323
సత్యాగ్రహం—భట్టిప్రోలు కృష్ణమూర్తిగారు	...	6 549
సవారివ యని (ప)—మొక్కపాటి కృష్ణమూర్తిగారు	...	2 60
సముద్రభోష (ప)—తెల్లంకోనేటి చంద్రమూర్తిశాస్త్రిగారు	...	1 46
సర్వసుందరి (క)—అనుమల వెంకటేశ్వరవిగారు	...	5 446
సాత్త్వికభావములు—పోతుకూచి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు	...	4 316
సాధన విధానాలు—వేలూరి సహజాచందనంగారు	...	6 563
స్థాయిభావములు—పోతుకూచి సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు	...	3 219
హేమంతము (ప)—రామవేదం బాసకరామశర్మగారు	...	2 159

జూన్ 6 న విడుదల!

యువావారి
టింగ్ రంగం

ప్రెక్షర్... B.A. సుబ్బారావు
ప్రాడ్యూసర్. P.S. శేషచలం
రచన..... తాపి

YUVA

హర్ష రిలీజు

స్టూడియో: వాహిని

Guluru

భారతి
పుష్కరము

భారతి

సంపుటము 29

సంచిక 1

స్వవిషయము

భారతి పత్రిక తన సాహిత్యజీవితమున ఇరువది తొమ్మిదవ ఏట ప్రవేశించినది. ఉత్తమ పత్రికలు, ఏ జాతికి, ఏ భాషకు చెందినవైనగాని, ఆ జాతికి, ఆ భాషకు గల సంస్కృతి వయః పాకము తోనే జన్మించును. ఆపత్రిక జీవితము గడుపుకొన్నన్ని నాళ్ళు, ఆ భాష, ఆ జాతి, సంతరించు కొనుచున్న నవ్యాంకారముల నెల్ల ప్రతిఫలించుకొనుచు, వాటి పురోభివృద్ధికి నిత్య చిహ్నములుగ నిలుచును. ప్రపంచ ఉత్తమ సాహిత్యపత్రికలెల్ల ఆయా సంస్కృతుల కాయాకాలములకు కొలమానములుగ వట్లే చిరస్థాయి నందుకొన్నవి. శ్రీ నాగేశ్వరరావుగారు భారతిని ప్రారంభించుటలో ఈ ఆదర్శమునే మనమునం దుంచుకొని ఉత్తమ సాహిత్య పత్రికల శ్రేణిలో భారతిని నడుపుచూ తమ కృషిని ఫలవంతము చేసికొనిరి. ఆ అడుగు

జాడలలో ఈ ఇరువది ఎన్నిది ఏడులుగా నడచుచూ వచ్చి భారతి తెలుగు రచనలలోక ఆదరాభిమానముల నిరంతరము చూరగొనగలుగుచూ వచ్చినది.

భారతి జన్మించిననాటి సాహిత్య ప్రపంచమునకు, ఈ నాటి సాహిత్య ప్రపంచమునకు కాలగతమూ, ప్రగతియుతము వైన భేద మెంతయో అంతయూ గలదు. ఆ రోజుల భారతి నలంకరించిన యువక రచయితలు నేడు పరిణీతులై తెలుగు సాహిత్యమున వివిధశాఖలలో గురుతుల్యులుగ నున్నారు. ఆ నాటి యుత్సాహ, దీక్ష, శక్తులు ఈ నాటి యువక రచయితలలో నున్నవా యని దేశము ప్రశ్నించుచున్నది.

సాహిత్య మేయొక్క తరము వారి సొత్తు గానిమాట నిజమే. కాని నిన్నటి పల్కునకు ఈడైన పలుకుమాత్రమే నేడునూ పలికిన రసికలోకము హర్షించదు.

ఒకనాడొక యుత్తమ కవి యందుకొన్న స్థాయి అనాటి తర్వాతి సాహితీ లోకమున కంతటికీ సామాన్య స్థాయియైపోవును. ఆ కవి కన్న ఎక్కువ శ్రద్ధ, దీక్ష, ఉత్సాహములతో కృషి చేసిన కాని తర్వాత కవి తననాటి ప్రజల సంస్కృతికి మేలుబంతి యైన పలుకు పలుక లేడు. అనగా నీ సాహిత్య కృషిలో కాలాని నిలుచుటకైన కష్టనష్టములు దినదినాభివృద్ధములు. ఈ శ్రద్ధా పటుత్వములు నూతన రచయితలలో నిత్య నియమములైన తప్ప, ఒక స్థాయివందు కొన్న సాహిత్యములో, భరోగమన చిహ్నములు నిత్యమూ స్ఫుటమగు కొట్టవచ్చినవలె కన్పడుట కష్టము.

కాని సూక్ష్మముగ పరికించుకొనుచూ వచ్చిన, తెలుగుసాహిత్యమన పురోభివృద్ధి కన్పించుచున్నమాట నిజమే. ఆ నాటి కన్న ఈ నాడు కథానికాశిల్పము చాల పురోగమించినది. కథానికకు వస్తు సంపద కూడా ఆ నాటి కన్న ఈ నాడు రచయితలకు విరివిగా కన్పడుచున్నది. కథకులలో వాస్తవిక దృష్టి నాటికన్న నేడు గాఢతమమైనది. మనస్తత్వముల నాకళించుకోవలెనను జిజ్ఞాస, అనుభవైక వేద్య మొనరించుకొని వెలువర్చవలెనన్న తృప్తి, నేటి రచయితలలో పెక్కురలో గన్పించుచున్నది. కాని జీవితము యథా తథముగ పరిశీలించినంత మాత్రమున సాహిత్య నృప్తి జరుగదు. వాక్యము రసాత్మకమై కావ్య గౌరవమందు కొనుటకు మన భాషా సంస్కృతితో ఎడతెగని పరిచయమున్నగాని ప్రతిభావ్యుత్పత్తులతో రచన బైటపడుట కాస్కారము గల్గదు. నేటి యువ సాహితీ పరులు ఈ పరిచయము పభి

వృద్ధి చేసికొనుటపై దృష్టి సారించుట శుభ సూచకము.

ఇతరతా గూడ- నాటి రచయితలకున్న సాకర్వములు కొన్ని, ఈ నాటి రచయితలకులేవు. అనాడు స్వాతంత్ర్యదాహము, స్వదేశ గౌరవము, ఇత్యాది భావములు ప్రజలలో నూర్చు వైతన్యమందు కొన్నవి. ఆ తరంగములపై తేలిపోయి, ప్రజాదరణము మారగొనుట రచయితలకు కూడ తేలికయైనది. పాశ్చాత్య ప్రభావము వలన రాగల నూతన వైతన్యములు తెలుగు భాషలో అప్పుడప్పుడే కొత్తగా రామొదలిడినవి. నేడు స్వాతంత్ర్యమును మించిన జీవితావన రములు సంఘము నలయించుచున్నవి.

వెల్లువవలె ముంచెత్తుచున్న పాశ్చాత్య ప్రభావములలో మన సంస్కృతికి, సాహిత్యమునకు, వై నర్మికమైన అభ్యుదయ మెటున్నదో తెలుసుకొనుటకై సంఘము నెమకులాడుచున్నది. సంఘ కర్తవ్యమును ప్రబోధించ గల్గినవారు సాహితీ పరులే! ఈ తీవ్ర తరమైన కృషి తెలుగు రచయితలలో నూర్చుచుకొన మందుకొనవలెననియు, నిత్య నూతన వికాసముతో, తెలుగు ప్రజానీకమునకీ కృషిఫలముల నందించవలయుననియు, శుభాశయములతో భారతి తన నూర్చు వత్సర జీవితమును ప్రారంభించుకొనుచున్నది. సాహితీపరులందఱును భారతి నభిమానించి మా ఆశయములకు చేదోడు వాదోడుగా నిలిచి భారతిని తమ నవ్యోత్సాహముల ప్రతిబింబముగా నొనర్చి ఆదరించ నాహ్వానించుచున్నాము. నూర్చువత్సరారంభవేళ ఉత్తమ సాహిత్య పత్రికగా భారతి నభిమానించి ఆదరించు తెలుగువారి కెల్లరకు ఇదే మా స్వాగతము.

కాశ్మీరు సమస్య ప్రాధాన్యం

శ్రీ పండితరాధ్యుల నాగేశ్వరరావు

6. **రష్యా** ఎవరి అధీనంలోవుంటే యావత్ప్రపంచము వారికి పాదాక్రంతం కావలసిందే." ఇది నెపోలియన్ అభిప్రాయం. ప్రపంచాధిపత్యం కోసం యుద్ధాలు చేసిన ప్రతి ఒక్కరు ఇలాగే అభిప్రాయపడ్డారు. నెపోలియన్ రష్యా ఆక్రమణకు చేసిన ప్రయత్నాలు విఫలమై, ఫ్రెంచి సామ్రాజ్యం విచ్ఛిన్నమైపోయింది. పిట్టర్ రష్యాను జయించడానికి జరిపిన యుద్ధంలో పరాజితుడై బర్మినే కోల్పోయినాడు. క్రిందటి శతాబ్దంలో నెపోలియన్ కృతకృత్యమైవున్నా, ఈ శతాబ్దంలో పిట్టర్ మనోరథం ఈజిప్తా ప్రపంచచరిత్ర గతే పూర్తిగా మారిపోయివుండేది. ఈ సత్యాన్ని ఈనాడు క్రెస్టా ఆధికారులు నిస్సంజహంగా నిరూపించుకున్నారు. రష్యాలో కమ్యూనిజం ఏర్పడి, స్థిరపడింది కావడం ప్రపంచ కమ్యూనిస్టు సామ్రాజ్యాన్ని స్థాపింపగలమని వారు భావిస్తున్నారు. మిగతా ప్రపంచం భయపడుతున్నదీ అదే. రష్యాకు ఇంత ప్రాముఖ్యం ఆ జేబ్ ఖాగ్నిక ప్లానాన్ని బట్టే వచ్చింది. మాస్కోలో కూర్చుంటే మిగతా ప్రపంచం అంత అందివుచ్చుకున్నట్లు వుంటుంది.

మధ్య ఆసియాలో కాశ్మీరు కూడా ఇంచుమించు అదే స్థానంలో వుంది. దీని వేల చతురపుమైళ్లు విస్తీర్ణంగల ఈ సంస్థానం అయిదు ప్రధాన రాజ్యాలును ఆనుకొనివుంది. ఉత్తరాన రెండు కమ్యూనిస్టు రాజ్యాలు రష్యా, చైనా, తూర్పున పాకిస్తాన్ ప్రభుత్వ అధీనమై కమ్యూనిస్టు చైనా వలసగా మారిపోయిన టిబెట్, దక్షిణాన భారతదేశం, పాకిస్తాన్, పశ్చిమాన పాకిస్తాన్, ఆఫ్ఘనిస్తాన్లు వున్నవి. కాశ్మీరుకు ఈ అయిదు రాజ్యాలు అనుబంధాలు వున్నట్లే ఈ అయిదు రాజ్యాలకూ కాశ్మీరు అందుబాటులో వుంది. పిటన్నింటి ప్రధానమూ కాశ్మీర్ పై అంతో, ఇంతో కనిపిస్తూనే వుంటున్నది.

షేక్ అబ్దుల్లా సంస్థాన ముఖ్యమంత్రిపదవిని స్వీకరించిన తరువాత 'నవ్వుకాశ్మీర్' నిర్మాణానికి తయారుచేసిన పథకాన్ని పరిశీలించితే కాశ్మీర్ పై సోవియట్ ప్రభావం ఎంత వుందో స్పష్టమౌతుంది. చాలామంది ఒక శతాబ్దంగా కాశ్మీరును భారతదేశంతో ఆత్యంత సన్నిహిత సంబంధం వుంటామన్నందువల్ల కాశ్మీర్ లో జీవితంపై భారతీయ సంస్కృతి ప్రభావం కూడా కొంతవరకు కనిపిస్తూ వుంటుంది. కాశ్మీరు సమస్య అంతిమంగా పరిష్కారమై కాశ్మీర్ లు తమ వ్యవహారాలను సరిదిద్దుకోగలిగినప్పుడు కాశ్మీరు ఈ సరిహద్దురాజ్యాల సంస్కృతి, వాగవిధిలను సమన్వయంచేసి ఒక నూత్ని సంస్కృతిని ప్రసాదిస్తుంది. కాశ్మీరులో ఏం జరిగినా వాటి ఫలితాలను ఇటు భారతదేశం, అటు పాకిస్తాన్ సమంగా అనుభవించవలసివస్తుంది.

కనుకనే కాశ్మీరు ధిక్కర్యము తమ ఆశయాలు, లక్ష్యాలకూ అనుగుణంగా నిర్ధారించాలని పాకిస్తాన్, భారతదేశ పాలకులు ప్రయత్నిస్తున్నారు. ఈ ప్రయత్నాల్లో ఎవరు విఫలమైనారెంతోవల్లం అధికవలనం చెందితప్పుడు. పాకిస్తాన్ బ్రతికి బట్టకట్టాలంటే కాశ్మీరు కరాచీ అదుపులో ఉండక తప్పదని పాకిస్తాన్ మంత్రులు, లోకం విమనుషం టుండ్ అని కాకపోయినా, కాశ్మీర్ లకు కరాచీ ఉద్దేశ్యాలను సరించి ఎలాంటి అనుమానాలు కలుగుతవో అనే ఆలోచనలైనా లేకుండా, ప్రకటించారు. పాకిస్తాన్ ఆర్థిక వ్యవస్థ స్వయం సమృద్ధంగా వుండాలంటే కాశ్మీరు పాకిస్తాన్ అధీనంలో వుండక తప్పదని షర్ మహమ్మద్ జుఫ్రాఖాన్ భద్రతామండలిలోనే ప్రకటించి వున్నాడు. అధిగంగా పశ్చిమ రాజ్యాల పాదుకూరిని పాకిస్తాన్ సంపాదించకలిగింది. పాకిస్తాన్ కాశ్మీరు, ఆఫ్ఘనిస్తాన్, ఇరాక్ లు ఒకే సమాఖ్యగా వుంటే—యూరప్ లోని చెనిల్ కో

చేకాల నూదిరి—పాపియన్ రహస్య తూర్పున, చక్రీ దాన, పశ్చిమ రాజ్యాలు చక్కని సైనిక పాపరాలు లభిస్తుంది. అమెరికా (బ్రిటన్-పర్షియా) తగాదానూ, పాకిస్తాన్—అర్ధసాక్షి తగాదానూ పరిష్కరించడానికి చేతున్న ప్రహేళికమైన ప్రయత్నాలను గమనిస్తే ఈ విషయం స్పష్టమైపోతుంది.

కాక్కున సమస్యపరిష్కారంలో బ్రిటన్ అమెరికాను ప్రత్యేక శ్రద్ధ వహించడానికి కారణం కాక్కున ప్రజలందరినీ అభివృద్ధిగా గాదు, పాకిస్తాన్—భారతదేశం సమర్థత అమెరికాలో కుదిరకపోయింది. అర్థికతాపకత్యం అది సమర్థం వద్దా కాదు. కాక్కున పాకిస్తాన్ కట్టబడితే ఒక ప్రయత్నమైందా అని చిరకాలం తమని లోబడి తుంటున్నట్లు అనే బ్రిటన్, అమెరికాను ఆ దేశాలు ఇప్పుడు పరిశీలిస్తున్న కైలకి ప్రోత్సహించింది.

క్రియల్టీ ఇటు యుగస్లావియాను వెంచాలా అటు ఇటలీ వెంచాలా అన్న సమస్యలై సమయానుకూలంగా బ్రిటన్ అమెరికాను, రహస్య అవసరించిన విధానాన్ని క్లిష్టత తెచ్చుకుంటే కాక్కున విషయంలో కీరి విధానం సులభంగా గ్రహించుకు వస్తుంది.

కాక్కున ఈ నాడు భారత పాకిస్తాన్ దేశాలను తీవ్రవ్యవధి సమస్యగా తయారు కావడానికి (బ్రిటన్, అమెరికాను 1948 జనవరి నుంచి అమెరికా వచ్చిన విధానం కారణం. సమితి ఈ రెండు రాజ్యాలు ప్రాంతానికి లోబడి తున్నంత కాలం కాక్కున సమస్య పరిష్కారం కావే కాదు. మరి కొంతకాలం ఈ సంస్థానం ఇతరవిధంగా షేక్ అబ్దుల్లా, అబ్దుల్ కాక్కున్ ప్రభుత్వాల అభివృద్ధి తుదిపోతే కాక్కున విభజన ఎవరి తీర్పు అవసరం లేకుండా, విజయవాక్యంతోనూ వివిధిం లేకుండా క్లిష్టత పోతుంది.

ఈ విభజనవల్ల పాకిస్తాన్ కు ఎక్కువగా లాభించదు. కానీ అమెరికా (బ్రిటన్)కు కావలసిన కీరి ప్రాంతాలు మాత్రం పాకిస్తాన్ పరమై రహస్యలై తెచ్చు తీయడానికి అవసరమైన సైనికపాపరాలు మాత్రం లభిస్తుంది. ఉత్తర కాక్కునలోని సిద్ధిల్ ప్రాంతం చక్కరాజ్యములకి కాక్కునకును భారత దేశానికి కీర్తిత వాదానికి విరుద్ధంగా పాకి

స్తాన్ లో కలిసిపోతుంది. బ్రిటన్, అమెరికాను ఆ పరిస్థితిలో తృప్తిపడగలవు. సర్వీయన్ డిక్టేన్ సంస్థాన విభజనే సమస్య పరిష్కారానికి గల ఏకైక మార్గం అని ఖచ్చితంగా చెప్పినప్పుడు ఎవరూ మనస్ఫూర్తిగా అభిప్రాయపడరు. లేదురకుగా ఎవ్వరూ నిరాకరించలేదు.

మొట్టమొదటి కాక్కున మ్యూజర్ల సంఘం యుద్ధ విరుద్ధంగాను ఏ ప్రాంతం ఎవరి అభివృద్ధి అంటే ఆ ప్రాంతం వారి అభివృద్ధిలోనే తుదిపోవాల్సి, సంస్థాన భవిష్యత్తు జనవాక్య విధారణద్వారా నిర్ణయమయ్యేవరకు ఆ ప్రాంతాలపై అబ్దుల్లా, అబ్దుల్ కాక్కున్ ప్రభుత్వాల అధికారం చాలామీదా తుండాలి తీర్మానించి వచ్చిన డిక్టేన్ పత్రానికి ప్రాతిపదిక ఏర్పడింది. 1948 ఆగస్టు 13, 1949 జనవరి తీర్మానాలకు పాకిస్తాన్, భారత దేశాలు అంగీకరించినవిగా సంస్థాన విభజనమూడా అంగీకరించినట్లే అయింది.

1947 ఆగస్టు 15 ను భారత్ కాక్కునభవిష్యత్తు విషయంలో అట్లే అంతే అపక్తిని చూపి భారత ప్రభుత్వం ఆ సంవత్సరం అక్టోబరులో సైన్యాలు పంపి లోబడు వాలుగులకీల రూపాయల ఖర్చును భరించి నాదావు సంవత్సరంపాటు పాకిస్తాన్ సేవలలో యుద్ధం పాపించడానికి గల కారణం ఏమిటి? భారతదేశ విభజనకు అంగీకరించి తీసుకు కూడా అందలను వంటి వట్టాన్ని, కట్టాన్ని భరించిన భారత ప్రభుత్వం ఈ నాడు సర్వీయన్ డిక్టేన్ ప్రతిపాదనలను ఎందుకు అంగీకరించింది? పంజాబ్, వెంగాల్ రాష్ట్రాల్లోని నాదావు 25 భాగాన్ని పాకిస్తాన్ కు వదులుకున్న భారత ప్రభుత్వం ఈ 85 శేం చతురపు సైన్య సంస్థానంలో సరం వాలుగ్గుగా ఇంత తాపత్రయం వట్టానికి కారణం ఏమిటి?

కాక్కున భవిష్యత్తు విషయం భారత దేశ భవిష్యత్తు ఆధారపడివుంది. భారత ప్రభుత్వ దేశాంగ విధానం, విదేశాంగ విధానం కాక్కున సంస్థానాన్ని మనస్సులో పెట్టుకునే నిర్ణయం కావలసివుంటుంది. క్రిందటి సంవత్సరం పండిట్ నెహ్రూ అర్థగతమధ్యస్థిలో జరిగిన కాంగ్రెస్ మహాసభ ప్రత్యేక సమావేశంలో పండిట్ నెహ్రూ, కాక్కున ప్రధాని షేక్

అబ్దుల్లా కూడా ఈ విషయాన్ని స్పష్టంచేశాడు. కాశ్మీరు భారతదేశంలో చేరివుండాలంటే భారత దేశం సెక్యూలర్ రాజ్యంగా ప్రవర్తిల్లాలని భారత ప్రధానమంత్రి, కాశ్మీరు ముఖ్యమంత్రి కూడా స్పష్టం చేశారు. కాంగ్రెస్ సంస్థలో వచ్చిన మార్పులకు, భారత ప్రభుత్వ విధానానికి కాశ్మీరు సమర్థకు ఎంత సంబంధం వుందో గ్రహించడానికి ఇంతకంటే ఎక్కువ ఆధారాలు అవసరంలేదు. భారతదేశంలో “హిందూరాజ్యాన్ని” ఏర్పరిచే కాశ్మీరు ముస్లింలు పాకిస్తాన్ లో చేరిపోతామని ప్రకటించడం తక్షణం. అంటే గాదు, అందువల్ల కాంగ్రెస్, గాంధీ మహాత్ముడు ప్రతిఘటించిన ద్వితీయ సిద్ధాంతం భారత దేశంలో ఎక్కువ ప్రాబల్యాన్ని సంపాదిస్తుంది. పాకిస్తాన్ స్థాపన అన్ని విధాలా సమర్థనీయమని అందుకు బాధ్యులైనవారు చెప్పకోడానికి మంచి ఉదాహరణ లభిస్తుంది.

కాశ్మీరు ద్వితీయ సిద్ధాంతం బూటకం అని ఋజువు చేసేదని ఆ సంస్థానానికి నల్లవచ్చిన విజే శంకలందరూ, ప్రత్యేకంగా పాకిస్తాన్ అభిమానం లేనవ్వకు ప్రకటించారు. ఈ మధ్యనే కాశ్మీరులో రెండు ప్రాంతాల్లోనూ పరిస్థితులను గమనించినవచ్చిన “మాండ్లెడ్ గార్డియన్” పత్రిక విలేకరి కాశ్మీరు ప్రజల మనస్తత్వాన్ని వివరిస్తూ వారికి మతం ప్రధానం కాదనీ, ఏ దేశంలో చేరితే లాభంగా వుంటే ఆ దేశంలోనే చేరగలరని ప్రకటించింది. అలాగే కాశ్మీర్లో కంటే అబ్దుల్లా ఆధీనంలో వున్న కాశ్మీరులో ప్రజాసామాన్యం స్థితి తృప్తికరంగా వున్నందు వల్ల కాశ్మీరుజనాభాలో హెచ్చుమంది అబ్దుల్లా చెప్పినట్లు చేస్తారని కూడా ఈ విలేకరి నివేదిక తెలుపుతున్నది. అబ్దుల్లా ప్రభుత్వం ప్రవేశ పెట్టిన భూమి సంస్కరణలవల్ల కాశ్మీరు రైతాంగం ఎక్కువ ప్రయోజనాలను పొందింది. కంటే పొలం లేని రైతులకు అబ్దుల్లా ఆర్థికవిధానం వల్ల ఇంత జీవనోపాధి ఏర్పడింది. భారత ప్రజానీకానికి పండిట్ నెహ్రూ ఎలాగో కాశ్మీరీలకు, షేక్ అబ్దుల్లా అలాగని అంతా అంగీకరించిన విషయం. షేక్ అబ్దుల్లా శక్తి, సామర్థ్యాలను, దృక్పథాన్ని గ్రహించిన జిన్నా, కాశ్మీరు ప్రజలతో గాక కాశ్మీరు మహారాజుతో వ్యవహారం చేయ నిశ్చయించుకున్నాడు. కాశ్మీరు మహారాజు

కాంగ్రెస్ విధానాలను తెలుసుకున్నవాడవడంవల్ల కాంగ్రెస్ పాలించే భారతదేశంలో చేరడంవల్ల తన స్థితి, స్థాయిలో రాగల మార్పులను గ్రహించినవాడవడంవల్ల ఇటు భారత దేశంలో గాక, అటు పాకిస్తాన్ లో సన్నిహిత సంబంధాలను ఏర్పాటుచేసుకొనడానికి ప్రయత్నించాడు. కాని పాకిస్తాన్ లో చేరిపోవడానికి భయపడ్డాడు. 1947 ఆగస్టు 15 లోపున ఒక నిర్ణయానికి రాలేక బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం సలహాకోసరం థామర్ కల్నాం సింగ్ ను లండన్ పంపి చారు. కాశ్మీరు పాకిస్తాన్ లోనే చేరాలని బ్రిటిష్ రాజకీయవేత్తలు సలహా ఇచ్చారు. అప్పుడు గవర్నర్ జనరల్ గా వున్న లార్డ్ మాంటాట్ బాటకూడా కాశ్మీరు భారతదేశంలో చేరాలని ఖచ్చితంగా సలహా ఇవ్వలేకపోయాడు. మైగా కాశ్మీరు మహారాజా నిర్ణయాన్ని కాశ్మీరు ప్రజలు స్థిరపరచవలసి వుంటుందనే మరకు పెట్టి సర్ హరిసింగ్ ఆధ్యర్థనను మున్సిం పవలసిందని పండిట్ నెహ్రూకు సలహా ఇచ్చారు.

సర్ హరిసింగ్, ఆయన ఆశ్రితవర్గం కాశ్మీరును ఎటు చేర్చుక, పాకిస్తాన్, భారతదేశాలలో యధాతథపు ఒకరినిబడిక ద్వారా తమ హక్కులను, హోదాలను సందర్శించుకోగలమని ఆశిపడ్డారు. 1947 లో కాశ్మీరు మహారాజా తరపున పాకిస్తాన్ లో చేరికను గురించి రామచంద్రకాక్ సంప్రతించుటకూడా జరిపారు. జిన్నా లాహోరులో కూర్చుని కాశ్మీరుపై దండయాత్రను ప్రారంభించకపోతే సంస్థానం ఏమై వుండేది? సర్ హరిసింగ్ జిన్నా అభిమతానికి విరుద్ధంగా తనకు ఆత్మహత్యగా పరిణమించగల చర్యను తీసుకొనివుండేవారా? పండిట్ నెహ్రూ ప్రధాన మంత్రిగా వున్న భారతదేశంలో తాను కాశ్మీరు మహారాజాగా వ్యవహరింపలేమని సర్ హరిసింగ్ కు తెలియకపోలేదు. భారతదేశంలో చేరితే షేక్ అబ్దుల్లా ప్రధానమంత్రిగా సంస్థానంలో బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వాన్ని ఏర్పాటుచేయక తప్పదని సర్ హరిసింగ్ కంటే బాగా గ్రహించినవారు మరొకరు వుండరు. కాశ్మీరు జాతీయ మహాసభను కాదని పాకిస్తాన్ లో చేరితే సంస్థానంలో అంతర్బుద్ధం తెప్పదని కూడా కాశ్మీరు మహారాజాకు తెలుసును. కాని 1946 లో తమ పూర్వీకులు 50 లక్షల రూపాయలకు సంపాదించినంత సులభంగా తాను ఈ కాశ్మీరును

సంరక్షించుకోలేనని కూడా ఆయన గ్రహించాడు. 'హామెట్' పడిన అవస్థలో పడి, తుదకు అట్టి ఫలితాలను అనుభవించాడు.

అయితే జిన్నా పాకిస్తాన్ అవతరించిన ఆరు వారాలకే తన దృష్టిని కాశ్మీరుపై కేంద్రీకరించడానికి గల కారణం ఏమిటి? పాకిస్తాన్ సంపాదనకు 1940 నుంచి 1946 వరకు ఓపిగ్గా, అతి జాగ్రత్తగా, అత్యంత ప్రతిభతో వ్యవహారం చేసుకు వచ్చిన క్యాబినెట్ అలాం కాశ్మీర్ ను సంపాదించడానికి అంత త్వరపడడానికి కారణం ఏమిటి? పాకిస్తాన్ పరిష్కరించుకోవలసిన ఆర్థిక, కాండ్రిక, సాంఘిక సమస్యలు అసంఖ్యాకంగా ఉండగా పాకిస్తాన్ గవర్నరు జనరలు ఈ సంస్థాన ఆక్రమణకు ఇంత ప్రాధాన్యం ఇచ్చి స్వయంగా యుద్ధాన్ని నడిపడానికి గల కారణం ఏమిటి?

కాశ్మీరు సమస్య కీర్ణంగా పరిష్కారం కావాలని పాకిస్తాన్ గవర్నరు జనరలు అభిప్రాయపడ్డాడు. సర్ హుసేన్ యథాతథపు ఒకంబడిక స్థానే పాకిస్తాన్ లో చేరిక ప్రత్యాన్ని సమర్పించాలని జిన్నా పట్టుబట్టాడు. ఎటు రేల్వేకోలేని కాశ్మీర్ మహారాజా ఒక నిర్ణయానికి వచ్చేటట్లు చేయాలని ఆర్థిక దిగ్బంధనం ప్రయోగించాడు. మూడువారాలు నిదానించి చూచాడు. ప్రయోజనం లేకపోయింది. కాశ్మీర్ పై దండెత్తమని కొంతజాతుల వారికి, పాకిస్తాన్ సైనికులకు ఉత్తరువు చేశాడు. వారికి కాశ్మీర్ ను జయించేందుకు అవసరమైన సహాయం చేయవలసిందని పాకిస్తాన్ సర్వసేవని ఆజ్ఞాపించాడు. సరిహద్దు దాడులుగా ప్రారంభమైన సైనిక చర్యలు కాశ్మీరు యుద్ధంగా పరిణమించినది. యుద్ధం ప్రారంభమైన ఇరవై రోజుల్లో పాకిస్తాన్ సేనలు కాశ్మీరు రాజధాని శ్రీనగర్ కు 7000 గజాల సమీపంలోకి చేరినవి. అక్టోబరు 26 న భారత ప్రభుత్వం కాశ్మీరు మహారాజా ఆర్థికాధానిని వినిపించుకొని సైన్యాలను పంపడంలో గెండు రోజులు కాలహరణం జరిగితే పాకిస్తాన్ కాశ్మీరును ఆక్రమించుకొని తూర్పు పంజాబును కలుపుకోడానికి సన్నద్ధమై వుండేది. తూర్పు బెంగాల్ పాకిస్తాన్ కు రాక పోయినా సింధు, తూర్పు పశ్చిమ పంజాబు, కాశ్మీ

రులు లభించివుంటే పాకిస్తాన్ నాయకులు తృప్తి చెందివుండే వారే.

అటు కాశ్మీరు సంస్థానం ఇటు తూర్పు పంజాబు పాకిస్తాన్ వశమై వుంటే పాకిస్తాన్ వ్యావసాయకంగా ఎంతో అభివృద్ధి చెందివుండేది. కాశ్మీరు పాకిస్తాన్ లో చేరాలని కరాచీ ప్రముఖులు వాదించడానికి పాకిస్తాన్ కు కావలసిన వదీ జలం అంతా కాశ్మీరునుంచే రావాల్సి వుండవలసి. కాశ్మీరు భారతదేశంలో చేరితే భారత ప్రభుత్వం పాకిస్తాన్ లోకి ప్రవాహము నదుల నన్నిటి గతని మార్చి పాకిస్తాన్ కు నీరు లేకుండా చేస్తుందని కూడా పాకిస్తాన్ రాజకీయజ్ఞులు ప్రచారం చేశారు. అలా చేయాలనే వుద్దేశ్యం భారత దేశానికి వున్నప్పటికీ అది సాధ్యం గాదని భారత ప్రభుత్వం స్పష్టం చేసింది. పాకిస్తాన్ — భారతదేశాలకున్న కాలన నీటి తగాయిదా పరిష్కారమైతే మిగతా సమస్యలు సులభంగా పరిష్కారం కాగలవని గెండురోజుల్లోనూ పర్యటించి, అక్కడి పరిస్థితులను పరిశీలించి, స్థానిక నాయకులతో చర్చలు జరిపిన డేవిడ్ లిలి యథార్థ సూచించారు.

పాకిస్తాన్ కాశ్మీరు విషయంలో అనుసరిస్తున్న విధానానికి సూడాన్ విషయంలో ఈజిప్టు అనుసరిస్తున్న విధానానికి ఏమీ లేదా లేదు. ఈజిప్టు బ్రతుకుకు ఆత్యంతావశ్యకమైన సైల్ నది సూడాన్ నుంచే రావలసివుంది. ఈజిప్టు ఆర్థికంగా స్వయంసమృద్ధం కావాలంటే సూడాన్ ఈజిప్టు ఆధీనంలో వుండక తప్పదు. ఈ విషయాన్ని ఈజిప్షియన్లు, పాకిస్తానీల మధిరే ఎంతమాత్రం కప్పివుచ్చలేదు. కాని ఈజిప్టుకు సూడాన్ ను సాధనం చేయడానికి నిరాకరించి, సూడాన్ స్వతంత్ర్యరాజ్యంగా ఏర్పాటు చేయడానికి యావచ్చికిని వినియోగిస్తున్న టెటన్ కాశ్మీరును మాత్రం పాకిస్తాన్ కు కట్టబెట్టడానికి సంకోచించడం లేదు. కాశ్మీరు ప్రజల అభిమతాన్ని తెలుసుకొనడం అనసరం అని ఆయినా భావించడం లేదు.

వీటన్నింటికల్లా కాశ్మీరు సమస్యకు ఎంతో ప్రాధాన్యం వుందనీ అది కేవలం భారత పాకిస్తాన్ లకు మాత్రమే సంబంధించింది గాదనీ, అగ్రరాజ్యాల్ని కాశ్మీరు భవిష్యత్తులో అసక్తి కలిగివున్నవని స్పష్టమౌతున్నది.

ఈ సమస్య పరిష్కారానికి భద్రతా మండలి ఇప్పుటికి వాలును సంవత్సరాలుగా మార్గాన్వేషణ చేస్తున్నది. భారత ప్రభుత్వం పాకిస్తాన్ కాశ్మీరు సంస్థానంపై దురాక్రమణ జరిపిందని భద్రతా మండలికి ఫిర్యాదు చేసి వాలును సంవత్సరాలైంది. యుద్ధ దర్శక వివరణలతో కూడిన సంవత్సరాలైంది. యీ వాలు శ్రేణులలోనూ ఎందరో ఎన్నో పరిష్కార మార్గాలను చూపించారు. మొట్టమొదట భద్రతా మండలికి అన్వేషణలుగా వున్నవైనా ప్రతిభి దాక్టర్ బ్రియాంగ్ భారత ప్రభుత్వ ఫిర్యాదును క్రొత్తగా పరిశీలించి కొన్ని ప్రతిపాదనలను చేశారు. భారత ప్రభుత్వం ఈ ప్రతిపాదనలను అంగీకరించింది. పాకిస్తాన్ నిరాకరించింది. ఆ తరువాత ఈ కాశ్మీరు రిగాయిదాలను భారత-పాకిస్తాన్ రిగాదా విస్తరింపచేయడానికి తవ్వారా పాకిస్తాన్ దురాక్రమణను కప్పిపుచ్చడానికి సర్ మహమ్మద్ జువ్రాఖాన్ చేసిన ప్రయత్నాలు ఫలించి ఐక్య రాజ్య సమితి కాశ్మీరు కమిషన్ నిర్వహించి. ఆ కమిషన్ జరిపిన విచారణ ఫలితంగా కాశ్మీరుపై పాకిస్తాన్ దురాక్రమణ జరిపిందని యుక్తమైంది. భద్రతా మండలి గ్రీను విషయంలో ఆర్మేనియా, యుగస్లావియా, బల్గేరియా, రుమేనియా దేశాలను పోచ్చరించినట్లు కాశ్మీరు విషయంలో పాకిస్తాన్ ను పోచ్చరించడానికి బదులు, కాశ్మీరుపై దురాక్రమణ జరుపుతున్న వారికి ఏ విధంగానూ సహాయపడరాదని పాకిస్తాన్ ను ఆశీర్వాదించడానికి బదులు కాశ్మీరును భారత-పాకిస్తాన్ దేశాలకు ఏ విధంగా పంపకం చేద్దామనే ఆలోచించడం ప్రారంభించింది. కాశ్మీరు కమిషన్ ప్రతిపాదనలను భద్రతా మండలి అమలుజరుపకల్లివుంటే, లేదా తిరువాత కాశ్మీరు మధ్యకర్తగా వచ్చిన సర్ ఓయన్ డిక్సన్ ప్రతిపాదనలను అమలుజరుపకల్లివుంటే, కాశ్మీరు సమస్య ఈ నాడింత క్లిష్టమైవుండేదిగాదు. మొదట కాశ్మీరు కమిషన్ పాకిస్తాన్ సేవల కాశ్మీరు సంస్థానం భూభాగంపై వున్నట్లు వెల్లడించింది. సర్ ఓయన్ డిక్సన్ కాశ్మీరులో పాకిస్తాన్ సేవల ఉనికి అంతర్జాతీయ ధర్మమాత్రాలకు విరుద్ధం అని ప్రకటించారు. ఈ విధంగా తీర్పు రివ్వడంతోనే ఏడు రృత్రి చట్టాలుగాని ఆ తీర్పులను అమలుచేయడానికి అసలు ప్రయత్నించనే లేదు.

ఇప్పుడు దాక్టర్ ఫ్రాంకో గ్రాహం కాశ్మీరు సమస్య పరిష్కారానికి ఆఖరు ప్రయత్నం చేస్తున్నారు. అనేక చిల్లర విషయాలపై ఏడు భారత-పాకిస్తాన్ సమాధానాన్ని సాధించగలిగారు; కాని అసలు సంస్థాన విషయపు నిర్ధారణకు సంబంధించిన గెండు ప్రధాన విషయాలమీదా 1948 లో ఎంతటి భేదాభిప్రాయం వుందో 1952లోనూ అంతటి భేదాభిప్రాయము వుంది.

కాశ్మీరు మంచి భారత, పాకిస్తాన్ సేవల వుపసంహరణ విషయంలో మెక్మిటన్ ప్రతిపాదనలతో ప్రారంభమైన ఆ వ్యాయం ఇప్పటివరకూ ఆలా విస్తరించే వుంది. కాశ్మీరు కమిషన్ సంస్థాన కాంతి భద్రత అరక్షణకు అవసరమైన సేవను భారత ప్రభుత్వం స్థావరంగా వుంచవచ్చునని, పాకిస్తాన్ సేవల ఉపసంహరణ మాత్రం జరగాలని చూపించింది. అంతేగాక సిర్గిట్ ప్రారంభంపై పరిపాలనాధికారం షేక్ అబ్దుల్లా ప్రభుత్వవరం కావాలన్న సూచనను కూడా కాశ్మీరు కమిషన్ హర్షించింది. ఇప్పుడు దాక్టర్ ఫ్రాంకో గ్రాహం ఇరుపక్షాల సేవలబలం ఒక్కటిగానే వుండాలని సూచించున్నారు. భారత ప్రభుత్వం ఈ సూచనను ఎప్పుటికీ అంగీకరింపదు. ఇక గెంజవది-జనవాక్య నిర్ధారణ కాన్యక్రమాన్ని ప్రారంభించడానికి అనుకూలమైన పరిస్థితులు ఏర్పడేందుకు ముందుగానే జనవాక్య నిర్ధారణాధికారిని నియమించాలని గ్రాహం ప్రతిపాదించాడు. ఈ రెండూ పాకిస్తాన్ కు అనుకూలమైనవే. భారతదేశం ఈ ప్రతిపాదననూ అంగీకరింపదు.

మైద్రాబాదు సమస్య సమితి చర్చనీయాంశాల బాదితలో వుంటూవుండగానే కాశ్మీరుగా పరిష్కారమైపోయినట్లుగానే ఈ కాశ్మీరు సమస్య పరిష్కారం కావాలి. అందుకు ప్రస్తుతం సంస్థానంలో ఏర్పడిన రాజ్యాంగ పరిషత్తు వీరూసం చేస్తుంది. కాబట్టే ఈ పరిషత్తుకు ఎన్నికలు జరగకుండా చేయాలని, పరిషత్తు సమావేశం కాకుండా చేయాలని పాకిస్తాన్ ప్రభుత్వం స్వయంగానూ, భద్రతా మండలి ద్వారానూ కాయకేంద్రలా ప్రయత్నించింది. పరిషత్తులలో తిరిగి నైరిక దర్శకులు జరపడానికి సమాజుత్తమైంది. భారత ప్రభుత్వం ముందుగానే గ్రహించి అవసరమైన దర్శకులు తీసుకున్నది. పాకిస్తాన్ లాత్త

పథకం ఈవిధంగా నిర్వహింపబడుచుంది. షేక్ అబ్దుల్లాను అవహరించడానికి కుట్రలుపన్నింది. అదీ లాభంలేకపోయింది. కాక్స్ కు అభ్యుదయమార్గాన పురోగమిస్తున్నది. ప్రక్కనవున్న ఆజాద్ కాక్స్ లో అరాచకం ప్రారంభమైంది. తిండి, బట్టకోసం ప్రజలు, అధికారంకోసం ఆజాద్ కాక్స్ నాయకులు తిరుగుబాటుచేశారు. సర్దార్ ఇబ్రహీం తిరిగి ఆజాద్ కాక్స్ కు అధిపతికావడానికి కుట్రలు పన్నాడు. తత్ఫలితంగా కలవర అహమ్మద్ పా పదార్థమైతాడు. అంతటితో మహమ్మద్ ఆజాద్ ప్రాబల్యం అంతరించింది. ఆజాద్ కాక్స్ వ్యవహారాల్లో స్థానిక నాయకులకు ప్రమేయంలేకుండా చేసి ఆజాద్ కాక్స్ కు కొంతభాగాన్ని అటు పశ్చిమోత్తర సరిహద్దు రాష్ట్రానికి, కొంతభాగాన్ని పశ్చిమ పంజాబుకు కలిపివేయడానికి అనుకూలమైన పరిస్థితులు ఏర్పడ్డవి. ఇలాకే ఆజాద్ కాక్స్ కు అధిపతిగా నాటి ముద్దీన్ చే ప్రతిష్ఠింపబడిన వైజ్ మహమ్మద్ యూనిఫ్ అవకాశవాది. షేక్ అబ్దుల్లాను దూషించడానికి కాక్స్ కు మహారాజా ఒకప్పుడు ఇతిన్ని తన ప్రక్కన వుంచుకున్నాడు. పాకిస్తాన్ కాక్స్ కుపై దురాక్రమణ జరపగానే ఈయన పాకిస్తాన్ కు పారిపోయి పాకిస్తాన్ నాయకుల అనుగులకు మకునులూత్తుకూ కాలక్షేపం చేస్తున్నాడు.

వీలైనంత క్రమంగా పాకిస్తాన్ లో ఆజాద్ కాక్స్ ప్రాంతాన్ని కేంద్రపరిపాలిత రాష్ట్రంగా గాని లేక ఉత్తరప్రాంతాన్ని సరిహద్దు రాష్ట్రంగానూ దక్షిణప్రాంతాన్ని పశ్చిమ పంజాబులోనూ కలిపివేయడంగాని చేయకపోతే డాక్టర్ గ్రాహంతో పాకిస్తాన్ లో జరుపుకున్న సంప్రదింపులలో తనకు స్థానంకావాలని అంతోక్షనచేసిన సర్దార్ ఇబ్రహీం

చివరికి పాకిస్తాన్ కే 'ఎసదు'పైటి అబ్దుల్లాతో చేతులు కలిపివా కలవరమృ. ఆ ప్రమాదాన్ని నివారించడానికే పాకిస్తాన్ ప్రయత్నిస్తున్నది. ఆ వ్యవస్థలతోనే ఆజాద్ కాక్స్ కు ప్రభుత్వాన్ని వునర్పిర్చించింది. ఆ వ్యవస్థలతోనే అటు సరిహద్దురాష్ట్రంగానూ, ఇటు పశ్చిమ పంజాబులోనూ ప్రతిపక్షాలను అధికారంలో ప్రతిష్ఠించడం జరిగింది.

కాక్స్ కు సమస్య ఇంతలో పరిష్కారంగాదు. కాని కాక్స్ కు భారతదేశాంతర్యాగమనే విషయాన్ని గమనించే భారత రాజకీయపక్షాలు, అధికారంలో వున్న రాకపోయినా తమ విధానాలను, ప్రణాళికలను నిర్ణయించుకోవలసివుంటుంది. కాబట్టే పండిట్ నెహ్రూ మతకుల తత్వాలను పరిగట్టుకొని ఖండిస్తున్నారు. మతసంఘాలను విమర్శిస్తున్నారు.

“కాక్స్ కు భారతదేశానికి చెందినదే” అని షేక్ అబ్దుల్లా అనేక పర్యాయములు ప్రకటించారు. ఆ ప్రకారంగానే కాక్స్ కు రాజ్యాంగపరిషత్తు తీర్మానిస్తుంది. అంతమాత్రంవేరే కాక్స్ కు భారతదేశంతో కలిపిపోవడం జరగదు. హైదరాబాద్ సమస్యను పరిష్కరించినట్లుగా కాక్స్ కు సమస్యను పరిష్కరించడం సాధ్యంకాదు.

భారతదేశ ఉత్తర సరిహద్దుల రక్షణకు కాక్స్ కు మనకు ఆవసరం. సరిహద్దుల్లోవున్న కాక్స్ కిలులను పులై భారతదేశం అంటే ప్రాణాలర్పించేటట్లు ఉండాలి. అది మతాధారరాజ్యాన్ని స్థాపించడం ద్వారా సాధ్యంగాదు. పండిట్ నెహ్రూ విధానాలను అవగతం చేసుకోవడానికి ఈ కాక్స్ కు సమస్య ప్రాధాన్యాన్ని తెలుసుకోవడం ఆవసరం.

బసవని పూజ

శ్రీ అయాచితుల హనువ్వాప్తి

పంక్రాంతి పంచమగు బసవను తెనుగువాట నింటింట నిలిచి తన కడగంటిదూపుల దయాదానము ప్రసరింప జేయును. వాటి ముచ్చట తెలపాతకు రాగా పై పురికిన యెడలోని పులకరింపులు.

రావోసీ! సుకుమారి యీ మనగృహారామమ్మునకనంది తా
నై వేంచేసె, ఏదార్యుని బిడియె నూహగమ్య తేజస్సులా
శావాల్ల భ్యములంద, రాచనడకల్ సొందర్యమున జెంద, జే
తోవాటిగత భావనూనములు గ్రుత్తుక మాలగా స్వామి కేక -.

బసవని శీతల దృక్కును ప్రసరణములె యిప్పటి మనపాలిటి పంటల్
వెనఁజేతేవే ప్రభునకు పనుపును గుంకునుము పూజఁ బచరింపవలెన్.

అచె! యిందీవరమాలికా వితతిఁ దారాధ్యమ్మునందల్లె, స్వా
మి, దయాసాంగములక విదిర్చి, యవులే! మేల్మేలు! మీ రొంజొరుల్
గదియక జేసిన మందహాసమ్ము లీలాలోకముల్, యామునా
భ్యుదితోత్తుంగ తరంగపంక్తికిని సొంపుల్ నచ్చులే నెచ్చెలి!

ఆనందము వెల్లువయై యీ నందీశ్వరుని సేవ కెద త్వరపడెడుక
గానీ! నీ విడ జాగును పోసి ప్రభు విటు నిలుచుట మునమా నీకున్ -

స్వామి కనుదోయిచిగురుల శాంతరసము నొలుకఁ బోసెను నీవేళ నొడుగ నేల
ఎటుగవే యీతఁడిపుడు కన్నెర్రఁజేసి కొమ్ముల నదల్చి నర్యలోకమ్ములగలు.

హుమ్మవిమూర్చిసంతటనె యొత్తిగిలక వలె వైరి, లేనిచో
ఊమ్ము పెరిల్లునక బగులు రోసములేని యెడక, మరింత శాం
తమ్మువహించు సాదువె గవంబడ డింకొకఁ డెందు క్రోధ శాం
తమ్ముల కీతఁ డొక్కడెగదా! పరమావధి యై నిలంబడున్.

హారతి బట్టు మీరని కనారతసౌఖ్యము, గ్రుమ్మరించు వా
చారమణీయతల్ నిగుడి చక్కని గీతిక నాలసింపు మే
దీ! రదనాంచలచ్చవి నొకింత వెలార్పుము, సామి నీ దెనన్
దోరగ కర్ణముల్ నిగిడ దోసమువచ్చును బాడకుండినక.

ఏదీ నీ వొక పరి మర్యాదను బాటించి స్వీయహస్తాంగుళుల
సాదవలె గంగజోలును సాధుత్వము బసవని స్మరింపనైన, చెలియన్.

(పూజాసంతకంము)

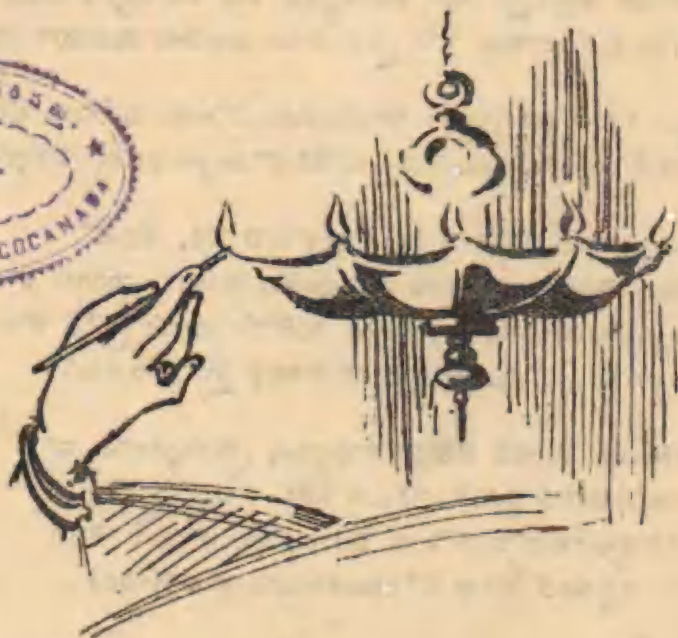
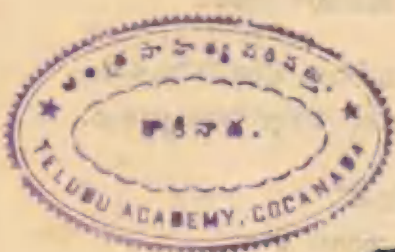
నేనా స్వీకృతి చేసిన యోవ్యవధిస్వామి కరుణ యోజించి మము-
గావుము మాత్రై పనిగా శ్రీ విశ్వేశ్వరునిచెంత సెలవిత్తుగదే!

ఘట ఘట ఘట్టల, ఘటఘట ఘటం ఘట రివముల కాలిగంటలు మ్రోసె-
ఘట ఘట ఘట్టల ఘటఘట ఘటం ఘటం ఘటల నెడఁడ గంటలువైచెన్.

తన శిరమిటు నటు గడలిం చెనో లేదో వ్యవధిరాజు చెలి వింటి వటే
ఘట ఘట ఘట ఘట ఘటఘట ఘటం ఘటం ఘటముల మెడ గంటలుమ్రోగెన్.

(చిహ్నము)

తన విషాదముల్ తరుణేందు శృంగభాగములకు శృంగభంగములుగను
తన మూపురమ్ము సౌందర్యనిలయమై, సకల దేవతల కలకాపురముగ
తనపాదనూపుర ధణధణ భావనముల్ గంగావదీ తరంగ భ్రమలుగ
తనయూర్పు బువ్వల తహ తహల్, శివగళి స్థానేక భజగ పూర్తార్థములుగ
ఒసవఁ డపు డిలు' నెడలె సంబరముతోడ శాంతమధురవ్యభావవశంపదాభి
లాంతరప్రకృతి, శివపదభావనసుకృతి, కదలి నడచెను హిమవన్నగమ్మవోలె.

శి థి లా శ్ర మ ము

శ్రీ దిగుమర్తి సీతారామస్వామి

అది మిథిలా మార్గమున గౌతముని శిథిలా శ్రమము-పూర్వగాథ నెరుగకయు రామదండ్రుని బృష
యము ఆ స్థలమునం దను సుందర వేతాని కిలపుల నాందోళించినది. అప్పటి రాఘవ విశ్వామిత్రుల సంవాదము
ఈ ఘట్టమునందలి విషయము.

రా ఘ పు థు

ఈ శిథిలాశ్రమమ్మున ననేక వనంతములేచి పూచియా
పైశరీయంపఁ బడ్డవొ-విపన్నము లీద్రుమముల్ హిమాగమ
శ్రీశయనించియున్ మధువశీకృతముల్ బలె నానుతించు-ది
వ్యాకల నివ్వ కీయెడల నాగ్ధసుఖంబులు కొల్లవెట్టిరో!

సుఖములైన యేత్రిదివసుందరు పాద పయోజ ముద్రలో
విభవము కోలుపోయిన పవిత్ర భరితికి రక్ష రేఖలై
యభయమొనంగ నేటి కిసుమంతయుఁ గగ్గపు నిట్టివాని రా
క భరిత మోదముల్ జడిమగాంచిన వేతను భావమండముల్.

ఇటనేదో యొకప్రేమగాథ తొలినాడే భగ్నతంత్రీ గుణా
స్ఫుట నాదమ్ముల మూగవోయినదికాఁ బోలున్-శిలావేదికల్
రటదంతః కరణమ్ములట్లు పథిక్రవాతమ్ము నాందోళన
త్రుటిత శ్వాసులఁ జేయుఁ - బాడ్వడిన దేవో వ్యర్థమే యీ యెడన్॥

ఎవఁడో భగ్నమనస్వి శ్రోధవశుడై యిచ్చోఁ దపఃస్వాపతే
య వినాశమ్మునకోర్చి ఛాతృస్పృహ న్నోదప్రవైకైక నా
స్తవతాఘస్మర వాక్రవక్తితనె ద్రష్టంగా దనున్ మెచ్చు బో
లు-వణంకున్ లతలిష్టు తద్ధ్వనికళల్ పోషించు నాత్యాకృతిన్॥

వి శ్వా మి త్రు డు

తగునోయీ రఘువంశ వర్ధన! యథార్థం బూహలందందుకొం
టి గత స్పందనముల్ భవించుకొను నీ డెందంబు నిన్నెంగయు
బగటున్ గారణజన్ముగా-శిథిల రమ్యంబైన యిచ్చోఁ బురా
ణగతాబ్దంబులు గౌతమాశ్రమముగా నవ్యోన్నతిన్ సొంపిలున్॥

అతఁడు జ్ఞాని - చూపరుల కారని నర్కన మాతృశాంతిదం
 బైతనరున్-దనీయమగు భ్యాతికి మాత్రము ధర్మదారయే
 హేతువు-చూపరేఖగల యింతిని దానిని గాంచు కోర్కెఁగా
 మాతురుఁ డెవ్వఁడోయొకఁ డహర్నిశ మొందెను నాతిధేయమున్.

అది దుర్మేధ-గృహక్రమాత్సవము లందాహూతుఁడౌ దేవరం
 జఁదతప్రాధరత క్రతుప్రియునిగాఁ జొక్కిండఁగా నెంచున
 త్రిదివేంద్రుండును లెన్నవాఁడగుట మూరింబోయెఁ దత్సంగమ
 ప్రదకాలభ్రత-కొమ్మలూడలుగనై వ్యాపించె నీ దుష్కర్త

గౌతముం దుచితయోగ బలిష్ఠ దేహుండు బ్రహ్మవర్చస్వి భార్యా విధేయుఁ;
 డమరేంద్రుఁ డప్పరః ప్రమదోపభుక్తసిరస దేహుఁడయ్యు నీ రమణి కతఁడె
 ప్రియుఁడు-శచీదేవి పెండ్లాడి వీనిని హాయిగా సుగంధిపోయెనేమి!
 అందుపాటుగ లేనియట్టి కామము మనోహరము నిత్యవసంత సురుచిరమ్ము—
 నపుల కిది నాటినుండియు వివిధచిత్ర కల్పనాశక్తి దమ్ముక్క కవుల కనఁగ
 నేల-ఆ బ్రహ్మదేవునకే లతాంగి కలల కళ్యాణి-వలపు రెక్కల పటాణి॥

ఒక్కయతిరాజుతపము దురూహ్యమైన యొక్క ఋషి కాంతరూప మాయుర్వియందె
 భ్రష్టతంగాంచ నాసురేశ్వరున కొడవ వేయికనులు పరాంగవాచీకకారకు॥

అయెడ నల్ల దేవతి శిలాకృతి! ధూర్జ నిలింప భర్తయున్
 బాయక ధూపదీప కుసుమప్రగుపాస్తి భజించుచీని-భా
 ర్యాయతుఁ జేసి గౌతము గృహస్థత నిల్పము రాజపుత్ర! ను
 న్నాయతి శాపమోచన రహస్యము నిల్పెఁ ద్వదంధ్రు ధూధులన్॥

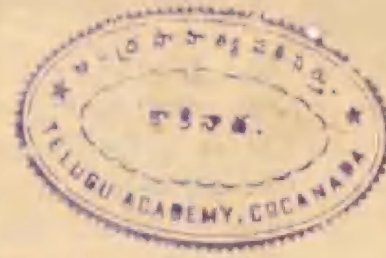
తారకములౌ భవత్సవతామరసపరాగముల్ మేల్కొలుపు క్రొత్త బ్రదుకునందు
 పతన హేతువులగు స్వర్గపతి భజాభ్యమృగమదామోదముల్ విస్మరింపఁ బతుత!
 స్వర్గసీమలు దిగి పారిజాతవీధులందు వాసించు మృదుహిమబిందువులయ్య
 చాలువారిడు కలికి కపాలఫలక బాష్పముల్ మానితాపము బాపుఁగాత!

విమలకోసం

శ్రీ వజ్రుల రామనరసింహం

రఘు పిల్లని చూచుకోవడమూ అయింది; పిల్ల రఘుని చూచుకోవడమూ అయింది. పెళ్ళి చూపులు అయిపోయాయి.

అయిదేళ్లవరకూ పెళ్ళి చేసుకోవని ఢిల్లీలోను గుమ్మ రఘు ఆ పెళ్ళిచూపుల కెలా వప్పుకున్నాడో తనకే తెలియదు. కానీ, తండ్రి అయిన శివగారు కొంత బలవంతం చేయకపోలేదని అత చెబుతాడు.

రఘు ఒక వింతవ్యక్తి. చిన్నతనంనుంచీ అతని మనస్సులో పెళ్ళి, పిల్లని చూచుకోవడం, కట్నాలు, మొదలైనవాటినుంచి ఒక విస్తృత అపహ్యాసాలూ అల్లుకొని వుండిపోయాయి. వ్రాలాకాలంనుండి తన తలదండ్రులు పెళ్ళి చేసుకోమని తనని బలవంతం చేస్తున్నారు. తన కెన్నో సంబంధాలు వచ్చాయి. ఎందరో కట్నాలు ఇచ్చామన్నారు. తన మరీ అయి దేళ్లవరకూ పెళ్ళిచేసుకోవన్నాడు. రిల్ల ప్రాజేయ వడింది. పిల్లతండ్రి అయిన మా త్రిగారు వ ద్రికిచేశారు. తనూ మానంగా వ్రాసుకొని తన విమలకు తెలియ చేశాడు. వివాహంనుంచి తనకి వినిపిస్తున్న భావాలు ఎంతోహాళ కలుగుతున్నవి. పెళ్ళి అంటే, ఒక పిల్లని ఒక పిల్లవాడి మేటి కట్టడం, సంసారభారం వారిద్దరి పెత్తనీ పడేటం! అయితే, ఈ కట్నాలు, వ్రాసినా గులు, లాంఛనాలు, ఇవన్నీ ఏమిటి? ఎందుకు? మిగతా వేకాలలో పెళ్ళిళ్లు ఎట్లా జరుగుతాయి? పెళ్ళి అయ్యాక సంసారాన్ని ఎట్లా పోషించడం? తన పిల్ల లకి పెళ్ళిళ్లు చేయడానికి తలదండ్రులకే తొందర, ఆచేశమ, పట్టుదల, బలంలేవు, ఎందుకో.....

రఘులో వున్న ఈ వింతవింత భావాలన్నీ తన పిల్లని చూచేటప్పటికే మటుమాయమైపోయి మార్పు న్నవి. తన మనస్సులో ఇన్నాళ్ళి యీ వివాహానికి వ్యతిరేకంగా పనిచేస్తున్న మహా శివులన్నీ ఒక్క మాడు ఓటిపోయా యనిపించింది... పెళ్ళిచూపులు చేసు విమల...రఘుకి ఎదురుగా, చాపవీధ విమలని చూచో

పెట్టేరు. విమల 15 ఏళ్ళ పిల్ల. కాఫీ కలరు కైట పరి కిడి, ఇన్నని సిల్క జాకెట్టు వొడుక్కొంది. తామర శేఖలా వున్న ఆమె కళ్ళకి కాటుక పెట్టుకుంది. రఘు ఆమెపై వ్ర చూశాడు. ఆమె కొద్దిగా తల వంచుకొని కూచుంది. ఆమె తండ్రి అయిన మా త్రిగారు చూతు నుతో అన్నారు:

“అమ్మా! విమలా! కొంచెం తిండిత్తియ్యా” తెనుగుతూవున్న శేఖలా, ఆమె కళ్ళు ఇటు అటు తిరిగివేసి. ఇన్నని పెదవులు రెండూ కొంచెం వలిం చాయి. ఆమె ముసలెక్కులు లేకులానీ చాయలమ దిస్తున్నవి...ఆమె కళ్ళలో ఒక వింతకాంతి వెలిగింది...

రఘు ముగ్ధుడయ్యాడు...కనీసం అట్లా అనుకు న్నాడు. ఎదో మధురమైన వింతవస్తువని, తన ఎన్నడూ ఎదుగనివానిని, అకస్మాత్తుగా కనకొని అక్కర్లవకుమోప్పల్లు విమల వేపు చూశాడు. గదిలో, తనచుట్టూ ఎవరూనీ ఆరేరికే కనిపించలేదు. ఆ గది వెలుగులో, కోలని, కోమలమైనముఖాన్ని కొద్దిగా ఎత్తి తనకు చూపిస్తూ, సిగ్గుతో ముసురుకుపోయిన కలవపూవులావున్న విమలని చూత్రిచే చూశాడు. ఆకాశంలో పెగుపుమెరిసి, మాయమగుండా వుండి పోతే, దిగ్భ్రమించేదే మామవుడివలె, రఘు ఆమె వేపు చూస్తున్నాడు. విమలకి సామాన్యమైన అందము, ముఖంలో ఒక కాంతివుంది. ఆమె పెదకళ్ళలో చింటిపిల్లల అమానుకత్వం, రోతులుతెలియని భావ సంపద వున్నవి. ఆమె ఇన్నటి, పొడుగాటి విగ్రహం గారీలో వ్రాసులాడే తొడురకూడులా వుంది.

ఆమె పూర్వకాదు, అనుకున్నాడు రఘు. తెనుగు సినితార తెలుసా, అతినికి జ్ఞా పకం రాలేదు. ప్రపంచంలో చాలామంది స్త్రీలు వున్నారని రఘుకి తెలుసు—అందమైనవారు, కురూపులు, ఛావన్నతో నీవిగా వడిచేవారు, నీతాలోక చింతకల్లా

నీరులు పింగానించుకొని నీలంబుపోయే కాలేజీ పని తులు—ఇంకా ఎందరో! కాని, వారందరిలోను లేని ఒక ప్రత్యేకత విమలలో ప్రవహిస్తున్నాడు. వారందరికీ మారంగా, ఓ ప్రత్యేకస్థానంలో విమల అతనికి గోచరించింది. విమలలోపున్న ఏదో తెలియని ఒక గొప్ప ఆకర్షణకీర్తివచ్చి తనను, తన భావాలను ఓడించి బీజపరుచుకొంటున్నా దనుకొన్నాడు రఘు.

విమలకు పొటవచ్చును. ఆమెను పిలువిన పాదమన్నాడు. విమల పిలువాయిస్తూ, పన్నుని ముసురమైన గొంతుతో “రాను నీ సమానమెవరురా” పోడింది. పితా లెంత్రులమీద ఆమె లేచేసే కదలుతూ గుప్తించిన నినాదాలు గది అంతటా ప్రతిస్పందించాయి. ఆమె ముఖరమైన కంఠస్వరం అందరినీ మంత్రముద్రలను చేసింది—పొట వివదానికి వచ్చిన పొటుగింటి కామ్మగారితోడు అమాంఠంగా తెరుచుకపోయింది. రఘు మృదలంలో తేయి వ్యాంతుల కేంబాలు ప్రహరించు. పీక - చిక్కనిపాటలో తనను వశిపరుచుకొనే కత్తి ఇంతలా ప్రంటుంచని రఘు ఎన్నడూ అనకోలేదు... విమల రఘువైపు పెక్కుమారు చూసింది. వారిద్దరి కళ్ళూ ఒక్క నిమిషమాత్రం కలుసుకొని పుండవోయినవి...పాట పూర్తియింది. విమల లేచి ఇల్లొక పెల్లిపోతూ రఘువేపు మరోమారుచూసి, గిరుక్కువ తిరిగిపోయింది. ఆమె పిరుదులమీద బహువాల్మీకిచేసింది. ఏదో దివ్యమైన కాంతి ఒకటి ఆ గదిలోంచి కదలి పెల్లిపోయినట్లయింది రఘుకి.

—రఘు, విమల, ఒకరినొకరు చూచుకోవడం అయింది; పెల్లిచూపులు అయిపోయినవి—విమల, మూర్తిగారు, పెల్లిచూపు.

“ఏంరా నాయనా? ఏమంటావు” అని కర్మ గారు కొడుకుని అడిగారు.

“నాకు...నాకు ఏమీ అర్థ్యంతరం లేదు నాన్నా” అన్నాడు రఘు, నిగ్గువదుతూ.

కర్మగారు ఆశ్చర్యపోయారు. పెల్లిచూపుకోసం ఇంకా ఏం తంటాలు పెడితాడో అనుకుంటూవుంటే రఘు చెప్పుడిగా, తనకే అర్థ్యంతరమూ లేదనడం, అయినా అతనిమితాశ్చర్యార్థిని కలుగజేసింది.

పూర్తిగా తన సంతోషాన్ని విన్నవించుకోవడానికి కర్మ గారు మళ్ళీ కొడుకుని అడిగారు:

“అంటే...నీ ప్రధేకం అదేనా, నాయనా? నీకు పిల్ల వచ్చిందన్నమాటేకదా? కట్నం లుపించి, ముహూర్తం లుపించి, ఇంక వారికి రాయవచ్చు వన్న మాటేనా?”

రఘుని పెక్కుమారు మనుషిస్తూ అందించింది: “దాడు...అలాగే నాన్నా” అన్నాడు, రఘు, తన బతుకూన్న మాటలతో.

వారందరూలు నడిచాయి.

కట్నాల విషయంలో కర్మగారికి, మూర్తి గారికి భేదాభిప్రాయాలు వచ్చాయి. కర్మగారు వెంకులెకట్నం అడిగారు. మూర్తిగారు అయిదు వందలమాత్రమే ఇవ్వాలనని, తమ పిల్లనితని తెలియజేకాదు. ఇంక తక్కువ వెంట్రిం ఇవ్వారన్నందుకు కర్మగారు, భార్య, ఎదిరిపడ్డారు.

వెంటనే ఈ సంబంధం వదిలి, తమ కొడుక్కి మరొక సంబంధంకోసం వారి నిశ్చయించుకున్నారు.

రఘు ఆశ్చర్యపోయాడు! ఇదంతా అతనికి మహా విచిత్రంగా కన్పిస్తోంది. ప్రపంచమంటే అనభ్యంతరం చేసినట్లయింది. ఈ పెల్లిచూపులకి తనెందుకు అంగీకరించాడు? “కట్నం ఇచ్చుకోవటానికి అనసరిం ఏమిటి నాన్నా?” అని తిండిని అడగాలనుకున్నాడు. కాని, ఎట్లా అడగడం? తన తిండి కెప్పుడూ ఎదురుప్రశ్నజేసి ఎరుగదు. చిన్నతనంనుంచీ తిండి అంటే అతనికి మహా భయ భవ్వులు వున్నవి... మెల్లగానే ఏమీ అడగ లేక పోయాడు. ...ఒకరోజున పెల్లిచూపుత్రం ఈ విషయమై అన్నాడు:

“అమ్మా! వారు అంతకట్నం ఇవ్వలేనప్పుడు మనం పీడించడం ఎందుకమ్మా” అని.

“అయిదువందలకి గునం ఏమంత కనికర్తం అయిపోయాంరా? పోలేపోనీ—చాలాదూరపు సంబంధంకూడాను. వాళ్ళ ముక్కు మొగయా మన మెరుగనే ఎరుగము” అంది తల్లి.

రోజులు గడిచిపోతున్నవి...

రఘు ఒకనాడు పొద్దులో కూచుని, మట్టా పున్న పొలమెక్కర్ని చూస్తున్నాడు. మట్టె,

గులాబీ, పారిజాతం, వాసనలు పెదబల్లారన్నవి. రఘుకి ఎన్నడూ పొక్కు ఇంత అందంగా కన్పించలేదు... అతని మనస్సులో, ఈవాడు, విచిత్రమైన భావాలు కొద్దుతున్నవి. పొక్కు ఇవాళ ఎందుకంటే, అందంగా కనిపిస్తున్నది? అనుకున్నాడు రఘు. పాండర్యం ఆనేకేమిటి? పాండర్యాన్ని రఘు అనేక రూపాల్లో—అవగా, ప్రకృతిలో, మానవులలో, సుకాలలో, ఇంకా అనేక వస్తువుల్లో—చూశాడు, అందియా చూచినట్లే... ఆ విషయం గురించి అతడెప్పుడూ ఇంక తీవ్రంగా ఆలోచించలేదు... ఇవాళ అతని మనస్సు పరిశీలనల ద్వారా పొక్కువున్నది. పాండర్యంలో ఆకర్షణకీ ఎందుకుందా? పాండర్యానికి నిలవ ఏమిటి? ప్రపంచంలో, వస్తువుల మంచి చెడ్డలకు కేవలం పాండర్యంపాడనే ఆధారపడి నిర్ణయించ వచ్చునా... ఏమో... ఏమో...

పొక్కు రేడియోలో ఎవరో "రానునీసీయన్ మేవరు" పాడుతున్నాడు. రఘుకి ఆ ప్రయత్నంగా వినుట కంకష్యరం జ్ఞాపకం వచ్చింది. అతని కళ్ళ ఎదుట ఆమె పీఠవిశిష్ట పాడుతున్నట్లయింది. ఆమె మువ్వకొమ్మ, అమృతకర్ణము, నీర్లు, ఆరికింది ముగ్గురి చేతాయి—పాట ఆగిపోయింది... విమల అతని చేతు క్రేగంటువాడి ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోతూవుంది... ఆమె పిరుగులమీద జడ వాట్యం చేసింది... ఏవో గొప్ప కాంతి లోప కల్గివుంటుంది కదలి వెళ్ళిపోతూన్నట్లయింది... రఘు క్రుశ్చిపడ్డాడు... చుట్టూ చూశాడు... పూలమొక్కలు, కెంచీలు, మను ట్యూలు, ప్రపంచం... రఘు గిరుక్కున తిరిగి ఇంటికి పోయాడు.

రాత్రి, రఘు భోజనం చేస్తూ వుండగా, రిల్లీ అంది: "గుంటూరులో ఎవరో పిల్లని యిస్తామన్నారా నాయనా! పిల్లని చూపించడానికి రమ్మకనుది రాయమన్నారా?"

"వాళ్లు 2 కేల రూపాయలు కట్టుం యాయ గలలో లేవో కనుక్కుని మరీ రమ్మంటే మంచిచేసా నయ్య" అన్నాడు రఘు.

"ఆ ప్రాసెంటుకురా నాయనా? పిల్ల నయ్యలే, ఆ రెవారూ కట్టుంపూరు అవ్వచ్చు"

"పిల్ల నయ్యలే, రిక్కువ కట్టుంది నవ్వకుం బావా అమ్మా!"

"కట్టుంపూరు నీ కందుకు? ఆ విషయం పెద్దలు, పెద్దలూ కలిసి ఆలోచించుకుంటారు"

"అమ్మా! నేను కట్టులు పుచ్చుకోవద్దని చెప్పే సంఘ సంస్కృతవి కాను. వా రివ్వగల్గినంత కట్టుం పుచ్చుకోవచ్చు. ఎక్కువ ఇమ్మని బలవంతం చేయవ మెందుకు? అదీ కాక, నేనింత త్వరలో పెల్లి చేసుకో నంటూవుంటే, న న్నెందుకు నిర్బంధిస్తావో వా కర్థంకాకుండా వుండవచ్చు. ఇంత వేగరం చేసు కోవాలని నాకు లేదు. ఏవో, ఈ వైద్యగ్రామములో అయేవరకూ ఆగరామా?"

"వైద్యగ్రామంకోసం పెల్లి ఆవడం ఏమిటా నాయనా"

రఘు కొంచెంసే పాలోచించి అన్నాడు:

"అమ్మా! మీ యిష్టమయిన చేవో చెయ్యండి. అన్నట్లు, నేను లేపు విశ్రాంతి కట్టుం పెల్లా లనుకుంటు న్నాను. వార్షికంలో ఏవో కాలేలు వున్నాయట... కొద్దికోలాలుండి వచ్చేస్తాను."

"సరే నాయనా! ఈ పెల్లివిషయం ఏమీ లేల కుండా వుంది....."

రఘు మర్నాడు విశ్రాంతి కట్టుం పెల్లేడు. ఒక చిన్నగది జడైవ తీసుకున్నాడు. పోటలులో భోజనం మొదలు పెట్టేడు.

మొదటి రెండురోజులు రఘు వైద్యగ్రామము ల్లో మేమీ చేయలేదు..... ఏమీ కోరనివాడినా, ప్రాచీనా తిరిగేడు. దీని పి.కాట్ల పోయాడు. ఒక్కొక్క మారు దీనిలో రాత్రి 10 గంటలవరకు, ఆచిల్లని రుహరవాయువుల మధ్య హామని, తప భావిణి తాన్ని నిలిపి ఆలోచించుకొనేవాడు... భోజనం, నిద్ర, కంటే, ఈ ఆలోచనలే అతని కట్కువ ముఖ్యంగా కనిపిస్తున్న వి మధ్య! తను కేవలం ఆలో చనల్లోనూ, భావనాలోకాల్లోనూ ఎక్కువగా విహవించే మనిషిని రఘుకి తెలుసు...

ఒకానా—సాయంత్రం 5-30 అయింది. రఘు దీనిలో పరాక్రమ చేస్తున్నాడు. దీనికి ఎందరో స్త్రీలు, పురుషులు, పిల్లలు, వచ్చారు... సాయంత్ర మయేదాకి విశ్రాంతి కట్టుం ఈ దీనివొడ్డునే వుం టుండా అనిపిస్తున్నది... రేడియో సంగీతం వినిపి తున్నది... రఘుకి ఏమివోచక, నీసీమావోలుచువు

నడిచేడు... మొదటి ఆట కొంకా కొంచెం మెరుపుంది. రఘు టిక్కెట్టు కొనుక్కుని, మైని పచార్లు చేస్తున్నాడు.

కొంచెంచూడంలో, అడవాళ్ళ గేటువద్ద ఒక 15 ఏళ్ళ అమ్మాయి నించునివుంది. ఆమె పక్కనే ఏడెనిమిదేళ్ళ పిల్లవుంది. పచారు చేస్తూన్న రఘు అప్రయత్నంగా అసిపోయాడు... రఘు పరిస్థితి మెక అంతరాత్మకలవాడు; నీతిమంతుడు; అతడే స్త్రీని వెతుక్కుపోవడం ఇంటికవరకూ చూడలేదు. స్త్రీలు వుండే స్థలం వేపు అతడెప్పుడూ తిరిగిచూడడు...

కానీ, రఘు ఈవాడు తను ఎన్నడూ చేయని పనిచేశాడు—నిలబడిపోయి, అడవాళ్ళ గేటువద్ద నున్న ఆ అమ్మాయికై వు చూస్తున్నాడు! ఆమె వెను తిరిగివుంది... ఆమె పాడుగాటి జడకు కట్టిన రిబ్బను ఆమె పిరుపలవారి మెల్లిగా వూరుతూ, నాట్యం చేస్తున్నది... ఆమె పక్కకి తిరిగింది. రఘు ఆమె ముఖాన్ని చూశాడు; ఒక్క నిమిషంపాటు చక్కరగ్గ పోయాడు—ఆమె ముమ్మారుస్తూ నిలబడత వున్నది! ఆమె విసులేనా? ఆమె ఎవరు?? ఆమె విసులేనా?? —రఘు తను ఎన్నడూ చేయని వింతపని చేస్తున్నా ననుకున్నాడు. అట్లానించుని ఆమెవేచే—ఆమె విసులఅయితే మట్టుకు?—ఎందుకు చూస్తున్నాడో, ఎందుకు చూడాలనిపించిందో, అలా ఒక స్త్రీని వు చూడడం మంచిదో కాదో... ఏమీ అతనికి అర్థం కాలేదు. కానీ, అట్లాగే చూస్తున్నాడింకా—నీనీమూ హాల్లో మొదటిగంట వినిపించింది. ఆమె టిక్కెట్టు తీసి, హాలువేపు నడిచింది, తన పక్కనున్న పిల్లతోనూ... రఘు కదలలేదు. అలాగే చూస్తున్నాడు... ఆమె హంసగమనంతో వెనుతిరిగి నడిచుపోతున్నది. మనసుకొడుకున్నా నల్లతాచు వలె ఆమె జడ మహావేగంతో కదిలింది. ఆమె లోనికిపోయింది... మరీ కనిపించలేదు... ఏదో గొప్ప కాంతి తన కళ్ళపడుటనించి మాయమైపోయి నట్లయింది రఘుకి... ఒక్కమారుగా రఘుకి తెలిసి వచ్చింది—ఇంతసేపూ తిశేంపని చేశాడు! ఛీ! ఛీ! ఆమె నిమల అయితేమాత్రం తినెందుకట్లా చూశాడు? అలా చూడూరి కవసరం ఏమిటి? ఆమెవరు, తినెవరు?—అనుకున్నాడు రఘు. అందరూ హాల్లోకి యాడు, ప్రదేశమంతా నిర్దనంగా వుంది... రఘు

మాత్రం, ఒక్కడూ, అలా నిల్చుండిపోయాడు... కొంతసేపయ్యాక, ఇటూ, అటూ, పచారుచేశాడు. ఆ రివ్యాలి, తన చేతిలోని టిక్కెట్టును గెండు ముక్కలుగా చింపివేసి, ఇంటివైపు చారితిశాడు.

మర్నాడు వునయం, రఘు హార్వరుకి వెళ్లేడు. పొద్దు మోపరిం పెంజెంటుగారి దిర్ఘవంకాలేడు... “హానీ! రేపు మళ్ళీ వచ్చిచూస్తాను!” అను కున్నాడు. ఒంటిగంటమంతు ఎండిలో పూరంతా తిరిగి, ఫోం చేసి, తనగది చేరుకున్నాడు. ఎండితెల్పు దాగా కనిపించింది. తలనొప్పి ప్రారంభించింది... దానికితోడు, మధ్యాహ్నం శివలింగర విలాసులో దాగా టిఫిను తిన్నాడు. రివ్యాలింగా, సాయంత్రా నికి చిన్న జ్వరం తిగిలింది. రఘు నాట్రీ హోటల్కి వెళ్ళలేదు; నిరసంగా పడుకున్నాడు... మర్నాటి వుదయానికి జ్వరం దాగా హెచ్చిపోయింది. మందంమించి కదిలలేకపోయాడు. కోజ్జలా కాఫీ అయినా తాగలేదు... సాయంకాలం చిన్ననిద్ర పడుతూవుండగా, గదిద్వారంవద్ద ఎవరో పిల్చిక ప్లయింది—రఘు కట్లు తెరిచి చూశాడు... ద్వారంలో ఎవరో మసలాయన నిల్చున్నాడు.

“ఏం నాయనా! నిన్నటిమంచి నువ్వు పడు కున్నట్లే వుండే? జ్వరంగా వుందా? పాపం! ఒక్కడివే వున్నావా ఏమిటి? అన్నాడు.

“జొనండి తాతగారూ! కొంచెం జ్వరం వచ్చింది. రేపటికి తగ్గిపోతుందిలేండి”

“మీరు ఈ పక్కనాటలోకి మున్ననే దిగేమునాయనా! అన్నట్లు—కొంచెం కాఫీ తాగు తావా? ఇంట్లో వెచ్చేనులే, నీకు కాఫీపంపమని... మొహమాటపడకు... పాపం, చాలా నీరసంగా కని పిస్తున్నావు! ఎర్ర—నేను హాస్పిటల్కి వెళ్ళాలి... వస్తాను...”

“అయ్యో! మీరే శ్రమ ఎందుకు తాతగారూ!”

“కాఫీ ఏళ్ళకి శ్రమ ఏమిటి నాయనా! పాపం, చిన్నవాడిది; కడుపుతుడున్నావు” రఘు దీనికి జవాబు చెప్పకముందే తాతగారు వెళ్ళి పోయాడు... రఘు పిల్చిపడిపోయాడు... తన ఎందు కింర అహహానాటిలో వున్నాడు? ఇరవయ్యే తనను చూచేదిక్కవని! రిలిజంక్రంకి ప్రావీ, వారిరిక్క డిను రప్పించడం రేపకట్టంచెడు. వుత్తమిల్లికే తన

కళ్ళపడి పోతున్నాడు. తనకు తానే బలిపడు తున్నాడు—

చ్యారంవద్ద గాజుల ఘోరఘోరతనూ, మల్లె పూవుల పరిమళమూ, ఒకేమారు వచ్చాయి. చేతిలో చెండిగిన్నె వట్టుకొని ఎవరో అమ్మాయి వచ్చింది... రఘు ఒక్కనిమడుంపోటు నివ్వరపోయి ఆమెవైపు చూశాడు. తను ఆనాటి పాపాంశ్రుం నిసీమాహాలు వద్ద చూచిన అమ్మయే! ఆమె ముమ్మూర్తూ విమల వలె వుంది... ఆమె విమలేనా?!!—ఆమె విమలే అని గ్రహించడానికి అతనికి ధైర్యపు పట్టలేదు... కాని, విమల ఇక్కడికి ఎలా వచ్చింది... ఇది కలా నిజమా? అనే విషయాన్ని రఘు నిర్ణయించలేక పోయాడు. ఆమె చెండిగిన్నెను ముందంపక్కనే వుంచి, గిరుక్కున తిరిగి, మహావేగంతో పల్లిపోయింది... బ్రహ్మాంశమైన పెనుగాలిలో ఎగిరిపోయే పుష్పంలాగ ఆమె నివరిపోయింది... మహాక్రోధంతో పున్నా బ్రాహ్మపాపవలె ఆమెజన, మీదికి ఎగిరిపడి ఆమె నిరంబములను ముద్దుకొంది... ఆమె గాజులు సంగీతాన్ని పోలేయి.

—రఘుని ఆవరించుకొనివున్న ఆశ్చర్యం ఇంకా అరిన్ని వదిలలేదు... తను ఎక్కడి వున్నాడు?... ఎందుకు వున్నాడు?... విమల అక్కడికెలా వచ్చింది? ఇది స్వప్నమా, యధార్థమా? ఆమె విమలేనా? ఆమె విమలే అన్న విషయంలో అరివి కెటువంటి సంశయమూ లేదు... తన కళ్ళని తాను నమ్ములను... ఓహో! ఆమె విమలే... ఆ కాటుకకండ్లు, ఆ లేతపూలు, నిల్లబొంతిరలచే కెంపువారిన ఆమెను చెక్కులు, నాట్యంచేస్తూన్న ఆనద... ఆమె విమలే, ఆమె విమలే.....

చెండిగిన్నెలోని కాఫీ ఆదిరులను వదుల్చు న్నది... రఘు గిన్నె అందుకొని, కాఫీ తాగేశాడు. “ఎ—మండోయ్!...”

చ్యారంవద్ద చిన్న పిల్లనించువివుంది. నిసీమా హాలువద్ద ఆనాడు తను చూసిన అమ్మయే అని రఘు గ్రహించాడు.

“ఎమమ్మా!”
“కాఫీలో పండ్లచాక వేయటం... నూ అక్కయ్య మరిచిపోయిందిటండీ... మరంకే... ప్రా...”

“ఫర్వాలేదు... బాగానేవుంది... తాగేశాడలే”
నిల్ల పకపకా నవ్వింది...

పక్కగదిలోంచి “చిట్టి” అని శబ్దమిదిం చింది—అది విమలకంఠం.

నిల్ల చెండిగిన్నె తీసుకుని, ముగ్గున పారిపో యింది.

—రఘు మెడనులో నేయివేల ఆలోచనలు పరుగెత్తినాయి..... ఆ ఆలోచనలకి ఆరంభం లేదు. ఏమేమో ఆలోచిస్తున్నాడు..... ఏమీ ఆలోచించ లేదు..... ఏవేవో భావాలు అతడి మెడనుకి అంద మంటా పారిపోతున్నవి..... తా నేమిటి ఆలోచిస్తున్నాడో తనకే తెలియదు... బ్రహ్మాంశమైన కెరటాల వలె, ఒక్కొక్క విషయమే అతని దృష్టిలో గోచ రించి మాయమైపోతున్నది. తన జీవితం, తన పుట్టింకం, తన పూరు, రేలదండ్రులు, విశాఖ పట్నం, పీచిలు, నిసీమాలు, విమల! అన్న తెలివిన బొమ్మలవలె దొర్లిపోతూవున్నవి..... తి నెన్నడూ ఇంతలా ఆలోచించలేదు; తన మెడకు ఎప్పుడూ ఇంతలా ఆలిపిపోలేదు.

వాడు, పెల్లి మాపులలో విమలని చూసినది మొదలు తన మనస్సు పరిపరివిధాల పోతున్నది... వాటినుంచి తన మనస్సులో అనేక ఒగ్గద హాస్య నిర్ధారణలను నడించి చిర్పించుకుంటున్నాడు... పెల్లి అంటే ఏమిటి? హిందూ ధర్మకాస్త్ర ప్రకారం పెల్లి ఒక మహావిద్రులైన కార్యం..... కేవలం, జేపుళ్ల, నావ్యాలతో, అగ్నివిద ప్రమాణాలతో, పురోహితుల పవిత్ర మంత్రోచ్ఛారణాధ్వనులవల్ల, హిందూ వివాహానికి ఒక చైతన్యం ఏర్పరిచారు... ప్రపంచంలో మరో వారి వివాహాలు ఇంత మహా తీతం గంతో జరగనవి తను విన్నాడు..... అయితే, ఈ కల్కూల విధానం ఎవరు, ఎందుకు కనిపెట్టేరు? కాని భావం ఏమిటి?—ఇదేమిటి, తను మురిచి ఏళ్ల వరకు పెల్లి చేసుకోవని నిర్ణయించుకున్నాడు; తనకే ఆనవల రభా ఆలోచనలన్నీ ఎందుకు? ఆమెకున్నాడు రఘు. తను ఎందుకెలా మనస్సు పాడుచేసుకుంటున్నాడు? విమలని చూసేసరికి, తన హృదయం తండ్రులన్నీ ఒక్క ఖారు మీటిపట్టాయి, తన మనస్సులో పుప్పెక కెర టాలవలె ఏవేవో భావాలు వెలచేసుకున్నవి. తన

మనస్సు అంత నీరసమైనదా? అయ్యో! అనాడు తను అపెళ్ళిచూపులకి ఎందుకు వచ్చానున్నాడు!

మర్నాడు వుదయమే, విమల గ్లాసుతో బావ తెచ్చింది. రఘు గ్లాసు అందుకున్నాడు. విమల తల వంచుకుని నిల్చుంది.....ఆమె స్నానం చేసి, పరిశుభ్రంగా కడిగిన ముత్యంవలె వున్నది. ఆమె బడ పెనుకోలేదు. జాతును కెరటాలవలె విరియబోసుకుంది.

రఘు తన భావాలను సరిచేసుకుని, మెల్లిగా అన్నాడు:

“నీ కందుకమ్యా, ఈ శ్రమ అంతా?”

విమల తలవంచుకునే, మెల్లిగా, “వు... వుహం!” అంది.

“ఆ తాతగారు నీకే మవుతారు?”

“నూ తాతగారికి అన్నగారు.”

“మీరు మెన్ననే ఈవూరు వచ్చివట్టుంది?”

“వూ! నూ బాబ్బుని హాస్పిటలులో చేర్చడానికి వచ్చేము.”

“చిట్టి మీ వెళ్లెలా?”

“వూ!...ఎక్కడికో వెళ్ళింది...”

“హాహా! నాకుంచి తాతగారు ఎంతో బాధ పడ్డారు.”

విమల మట్లాడలేదు.

రఘు బావతాగడం వూరిచేశాడు. “వుంవచ్చ! గ్లాసు కడిగిసి యిస్తాను.”

“వు...వుహం! అక్కల్లెదు...ఇచ్చింది” అంది విమల సిగ్గుతో.

“సరేలే, తీసుకో! వుత్తినే మొహమాటానికి అన్నాను. లేకపోతే, నే నివ్వకు నిజంగా లేచి కడగగలవా ఏమిటి?”

విమలకి నవ్వువచ్చింది ... నవ్వింది కూడా. కాని, ఆమెనవ్వు పైకి వినిపించలేదు. ఆమె బుగ్గలలో చిన్నలాల్లెలు పడ్డాయి...ఆమె కళ్లు నవ్వి నాయి...

విమల వెళ్ళిపోయాక, రఘు సిగ్గుతో, అవమానంతో, క్రుంగిపోయాడు. ఇంతవరకు చూపిస్తున్న పీరినేనా, ఈ అమ్మాయి నేనా, తన లండ్రీ కట్టుంచాలలేదని నిరాకరించాడు?? తను ఏ మొహంతో వీరి నేవలను అంగీకరిస్తున్నాడు? పాపం, ఆ తాతగారి కంకా తనెవరో తెలియదు!.....

మర్నాటికి రఘు లేచుకున్నాడు... కంకో నాటికి వూరిగా లేచి తిరగగలిగాడు. తన పువ్వుగ గ్రయత్నాలు పొనుతున్నవని లండ్రీగారికి వుత్తిరం రాసేడు.

విమల యివ్వకు తరుచుగా కనిపిస్తున్నది. తాతగారు అప్పటా అప్పటా, రఘుతో మాటా చుంతి అడుతున్నారు ... కౌగి, అయిన సాధారణంగా హాస్పిటలులో బాబ్బుగారివద్దనే వుంటావుంటారు.. ఇంట్లో వంటదని విమల చూసుకుంటుంది. అల్లరి వను లన్నిటిని చిట్టి నిర్వహిస్తుంది.

రెండురోజులు గడిచాయి. రాత్రి 9 అయింది. రఘు చదువుంటున్నాడు. ఇంకలో తాతగారువచ్చి ద్వారంవద్ద నింపుని “అబ్బాయి! అని పిలిచారు.

“రండి తాతగారు” అని రఘు లేచాడు.

“నాయనా! నవ్వు ఒక పనిచెయ్యాలి. నా కోసం, శ్రమ అనుకోకుండావుంటే!”

“ఏమిటి చెప్పండి, శ్రమఏమీ ఉండదు”

“హాస్పిటలులో ముసీరి ఆవిడికి ఆవిరేదవ జరిగింది పొద్దుట. ఇవ్వకు కొంచెం చికాకుగా వుందని కలుకువచ్చింది. నేను వెంటనే వెళ్లాలి... అయితే, ఇంకటి, నూ మువరా ల్పిచ్చనూ మొదటి ఆట సినిమాకు వెళ్ళేరు. సినిమా అయిపోగానే నేనువచ్చి నాళ్ళని యింటికి తీసుకువస్తానని చెప్పేను. నాల్గు నాకోసం మార్గావుంటారు. నవ్వు నల్లి వాళ్ళిద్దరికి ఇంటికి తీసురానాయనా! నాళ్ళ నెరుకుదువు కదూ?”

“అట్లాగేరండి తాతగారు!”

“నాయనా! నీమేలు మంచిపోను...అన్నట్లు లక్ష్మిటాకిను సుమా” అంటూ తాతగారు రివ్వున వెళ్ళిపోయారు.

రఘు గదికి తాళంవేసి, సినిమాచూడవు నడచాడు. అప్పటికి మొదటిఆట అయిపోయింది. జనం అందరూ వెళ్ళిపోయారు. విమల, చిట్టి, కోడ్లు పక్కని ఓమూల నింపుని నిరీక్షిస్తున్నారు. రఘు వారివద్దకువెళ్లి, చిట్టితో అన్నాడు.

“చిట్టి! మీ తాతగారు హాస్పిటలుకి వెళ్ళేరు. మీ యిద్దరినీ ఇంటి తీసుకు వచ్చుని నాతో వెళ్ళేరు. రామ్మూ పోదాం.”

విమల తలవంచుకొని మెల్లిగా అంది:

“రామ్య! నువ్వేం చికాకుచేయలేదుకదా?”

“నువ్వేం భయపడవలసరండీదు. కొంచెం చికాకుగానే వుందని తెలిసింది” అన్నాడు రఘు.

రివ్యును నిట్టిగాలి పిలిచింది. ఆకాశం మేఘావృత్తిపైపోయింది. ఇంకా అడుగులు వేకాలో లేదో, టపటపమని చినుకులు ప్రారంభించి, పెద్దవర్షంగా పడింది. పక్కనేవున్న బట్టాబండిని పిలిచి, రఘు “మీ రిద్దరూ చేగిరం బండిలో కూర్చోండి” అన్నాడు. విమల, చిట్టి, బండి ఎక్కేడు. వర్షం ఇంకా పొచ్చిపోయింది. రఘు బండి నెనకాలే రిడుక్తూ, పదిచివరూన్నాడు.

“చిట్టి! అయిన తిడిసిపోతున్నావు. బండిలో కూర్చోమని చెప్పానా” అంది విమల.

“నువ్వేం భరనాలేదులే అమ్మయ్యా! ఇంటికి ఇంక రెండు నిమిషాల్లో వెళ్ళేపోతాం” అన్నాడు రఘు. ఇంకా రిడుక్తూ, ఈమారు విమల మూటిగా చెప్పవలసి వచ్చింది:

“అయ్యయ్యా! బండిలోకి వచ్చింది. తనని పోతున్నాడు. లేకపోతే, వే మిద్దరమూ కూడా వస్తున్నాము...”

విమల కంప్యూటర్లో అభియాసంలో కూడిన ఆజ్ఞ వుంది. రఘు బండి ఎక్కి, కొనని కూచున్నాడు.

మర్నాడు ప్రదయం, రామ్యగారికి కులాసాగా వున్నట్లు తారగావు చెప్పేరు. పాపంరం రఘు తారగారివో కలిసి హాస్పిటలుకి వెళ్లి రామ్యగారిని చూడవచ్చాడు.

రెండు గోపాలు గడిచేయి. ఓనాటి ప్రదయం రఘు హాస్పిటలుకి వెళ్లబోయే సమయంలో చిట్టి వచ్చి, “ఏమండీ! తెలుగు పుస్తకాలు ఏవేనా వుంటే ఇయ్యయా? నా అక్క చదువుకుంటుందిట” అంది.

రఘు చిట్టి బుగ్గలు రెండూ మెల్లిగా గిల్లి, “మవ్వ చాలా అల్లరి పిల్లవని మీతారేగావు చెప్పేరు” అన్నాడు మవ్వతూ.

“ఛీ! నువ్వే అల్లరి పిల్లాడివి” అంది చిట్టి.

“చిట్టి! ఏమిటా మోతమోటలా నవ్వుకు? తెచ్చుల కావాలా ఏమిటి?” అని పక్క గదిలోంచి విమలకంఠం వినిపించింది.

రఘు తన చందీలోంచి, “ఇత్తుచక్రం” తీసి చిట్టికిచ్చి, “ఇందమ్మా” అన్నాడు. చిట్టి బంగారు పాత్ర పైకి వెలిపిపోయింది, పుస్తకం తీసుకొని!

ఆనాడు పాపంరం, రఘు గదికి తాళంవేసి, పాత్రుకి వెళ్లబోతూ వుండగా, చిట్టి వరండాలోకి వచ్చింది:

“ఏమండీ! ఈ పదిహేనుపాపాల పాత్ర మీరిచ్చిన పుస్తకంలో వుందని నా అక్క చెప్పింది. మీకు ఇచ్చి మన్నది” అంది ఓ పాత్ర అందిస్తూ.

“ఓహు నునా! పోయిందకున్నావా/ ఇత్తుకు పూపకం వచ్చింది, పుస్తకంలో వుంచావని!” అన్నాడు రఘు.

“పాత్ర పుస్తకాలలో వాచడం ఏమీ నుంచి పని కాదు—అంటే అలాగైతేగా వుంటే దబ్బు నిలకదని చెప్పే చిట్టి” అని విమలగొంతుక వినిపించింది. రఘు పక్కకి తిరిగిచూశాడు. పక్క గదిలో కిటికీవద్ద తలవంచుకొని విమల నిండుని వుంది...

రఘు వీచిలో, ఇసుకమీద కూచుని, కడియో సంగీతం వింటున్నాడు. నమద్రమమీదంచి దిల్లని గాలి పిడుస్తుంది. వీధంతా మునుపులలో కలకలలాడుతూ వుంది. “ఈ మహాసముద్రం ఎందుకు ఎవ్వరూ పోరుపెంచుతూ వుంటుంది?” అనుకున్నాడు రఘు. ఆరీవ్వారే. మళ్ళీ “ఈ ప్రపంచమంతా కేవలం ఆపందంకోసమే సృష్టింపబడ్డదా?” అనుకున్నాడు! అట్లా ఆలోచించుకుంటూనే, రాత్రి 9 వంటూ వీచిలో కూచుని, ఆ రీవ్వారీలేచి, హాస్పిటలుకి వెళ్ళేడు.....

ఓనాడు రఘు పాత్రునించి లావుగా నులూచి పువ్వులు పోసుకొన్నాడు. వీడే మెల్లు ఎక్కరూ వుండగా, చిట్టి కనిపించింది:

“ఏమండీయో! ఏమిటా పాత్రాం?”

“ఏమిటో నువ్వే చెప్పకోవాలి!”

“మిఠాయిలు—కాదు, పకోడీలు!”

“అంతకంటే మంచిది”

“ప్రా! మరిగంటే... జలాబీలు...”

“ఎవ్వరూ రిండిగ్యావ మేనా!—ఇదిగూనీ—”

నాట పూర్తిచేయకముందే, చిట్టి పువ్వుల పొట్లాన్ని లాక్కొని ఇంట్లోకి పరుగుతీసింది...

ఆవేళ చీకటి పడుకొన్నప్పుడుగా, వినుల చీడిలోకి వచ్చింది. రఘు ఆమెను చూశాడు... గాఢంగా కారముయ్యమైన వసంబో, నోవలెప్పిపోయిన కేవల కన్యకలా వుంది వినుల... గాలికి ఆమెచీర నుచ్చెళ్ళ మెల్లిగా కదులుతుంది.

ఆమె తలలో నుప్పెడు నులదీత్రాళు ముడుమ కొన్నది—రఘు హృదయం ఒక్కమాదు గాఢంగా కొట్టుకుంది—వినుల ఇంట్లోకి వెళ్ళిపోయింది... ఆమె తలలోంచి ఒక నులదీత్రాళు తాళి, కిందకి పడేది... రఘు చీడిలోకి వదిచాడు... మెల్లిగా, ఆ తాలిన నులదీని తీశాడు... తన గదిలోకి వచ్చి, ఆ నులదీత్రాళుని ఆశ్రూడించాడు... పరిమళం నవ్వువ వచ్చింది.—హృదయంలో, అప్రయత్నంగా, ఏదో మధురమైన భావం తనిమిక్కిన మెరిసింది—తనకి వినులమీద అనురాగం వుదయించిందా? ... రఘు ఒక్కమాదు వులికిబిడ్డాడు... ఆభావం ఎందుకు కల్గిందో తనకి తెలియదు—కాని కల్గింది!..... తనకేదో మర్పు అవరించి పట్లయింది. తన ఏదో మహర్షిరమైన, మధురమైన దివ్యశక్తికి, తనకు తెలియకుండానే, లొంగిపోతున్నట్లయింది. ప్రతి మానవుడు, వాడి ఆదర్శాలు, నీతి, సద్వర్తనం, అన్ని ఇలువంటి ఒక్కక్షణంలోనూ నిరీక్షించి, ఆ క్షణంలో తన్నావరించుకొనివున్న శక్తికి లొంగిపోతాడని నిశ్చయించింది రఘుకి. తనుకూడా ఆ శక్తికి లొంగిపోవడానికే నిశ్చయించుకున్నాడు—రఘు కలగకా ద్రెమ్మ వేసుకుని హోటలులైపు నడిచాడు.

రఘు ఇప్పుడు వినులతో అవసరం అయినప్పుడల్లా మాట్లాడుకున్నాడు. చిట్టి వాధారణంగా రఘు గదిలోనే వుంటుంది... అల్లరి చేస్తుంది... ఆరివిపుత్ర కౌలు, కలలు చాచివేస్తుంది... వారిద్దరు ఒక్కొక్కమాదు అడుగుంటారు... ఒక్కొక్కమాదు తిట్లు కుంటారు. రఘు ఆమె బుగ్గలను గట్టిగా చిదిమి వేస్తాడు. ఆమె ఏడుస్తూ పల్లిపోతుంది... మళ్ళీ పది నిమిషాలలో తాళాగా, అల్లరికి తియ్యరై వస్తుంది.....

ఒకానొకరి దాసు బాబులోని గావసరకి రఘు వల్లేకు. గావసర పూర్తయినది! రాత్రి 12 అయింది. ఇంటికివచ్చి పడుకున్నేదరికి ఒంటిగంట వాటింది. మున్నాడు వుదయంతేచి కైముచూస్తే 9-10 అయింది. గవిగదా ముఖం కడుక్కుని, బట్టలు వేసుకుని తలచువ్వుకుంటున్నాడు. వినుల వ్లాడుతో కాఫీతెచ్చి చావరివ వుంచింది: రఘు ఆశ్చర్యపోయి, అన్నాడు:

“ఎందుకమ్మా వీటిక్రమ!—పోనీ, చిట్టిని పంప లేకపోయావా?”

“అది అనుకుంది! పోయింది. తాలిగాయా లేదు... ఏమీ అలస్యంగా లేచారని...”

“తా.నానేవుంది!” అని రఘు తీక్షణంగా దూర్తూ, “కాని, ఈ నేవలన్నిటికీ నేను సాక్షుడిని కాను తెలుసా?” అన్నాడు.

వినుల క్రుంగిపడింది. ఆమె మాట్లాడలేదు. తల వంచుకుని అట్లానే యింకా నిలుచివుంది.

రఘు మళ్ళీ అన్నాడు:

“కారణం తెలుసా?”

వినుల తలవూచింది మాట్లాడలేదు.

“కనాకు మర్పు పెళ్ళిచూపులకి మా పూరు వచ్చావు... ఆ తర్వాతి 20x10 నీకు తెలుసును...” రఘు కంకం గదికివచ్చింది. వినుల వెళ్ళిపోయింది.

“వినులా! ఒక్క నిమిషం ఆట” అన్నాడు రఘు. ఆమెను నేరుతో పిలవడం ఇదే మొదటిసారి. వినుల వ్యారంవద్దకివచ్చి నిలచింది. ఆమె ముఖంలో ఏదో అశాంతి కనిపిస్తున్నది.

రఘు ఇంటివరకు వినులని పరికిలవగా చూడలేదు. ఇప్పుడు రెంపెత్తి ఆమెవేపు మాటిగా చూశాడు. ఆమె ఒక బంగారు బొమ్మ! లోకంలోని అతూయకత్వమంతో ఆమె ముఖంలోనే వున్నట్లుంది! చిరుగాలికి ఇలిమీవున్న లలితత ఆమె నిలచింది...

“వినులా!”

వినుల కొద్దిగా తిలెత్తి చూసింది.

“వినులా! నిన్ను నేను ప్రేమిస్తున్నాను!”

వినుల బిక్కున తలవంచేసుకుంది. ఆ తిర్యాక రిపున యింట్లోకి పారిపోయింది. ఎప్పుడు వెళ్ళిందో

ఎలా పెళ్ళిలో రఘు గమనించలేదు. ఆమె జన కదిలికను అతికు చూడలేదు. కాని, ఆమె పెళ్ళి పోయాక, రఘు తను చేసిన పరిని తెలుసుకున్నాడు! ఆనాడు చాపవీధి అట్లానే కూచుని తనను తాను నింపించుకున్నాడు.

రెండురోజులు గడిచాయి. ఈ రెండురోజులు విమల కన్పించలేదు. రఘు మనస్సు పంజోధంలో కృంగిపోతున్నది. తను ఎటువంటి పనిచేశాడు! ఒక కాడీకంటే ఎక్కువ అవధ్యయంగా తను ప్రవర్తించా ననుకున్నాడు. ఆ విషయంలో రికట్లా ఆనాటి ఎందుకనిపించింది?

ఒకాడు తారగారు రఘుగారికి వచ్చాడు.

"అబ్బాయి! నీ భాంటెన్ పెన్ ఒక్కచూరు యియ్యి నాయనా! చిన్న ఎడ్రురాయారీ" అన్నాడు చాపవీధి కూచుంటూ.

రఘు పెన్యించాడు.

"మరేంలేదు నాయనా! మా మరవరాలు విమ లకి పెళ్ళి నిశ్చయమయింది వాళ్ళ నాన్న రాశాకు. వాడితో జవాబురాసి పడేస్తే మన పూచీ నీరిపో తుందికదా!" అన్నాడు తారగారు ఎడ్రురాయారీ.

"పంజోధం" అన్నాడు రఘు.

తారగారు లేచి పెళ్ళిపోయా. రఘువేపు ఒకూరు చూసి, అదేంటి నాయనా! అంత నీరసంగా కనిపిస్తున్నావా?" అన్నాడు.

"అయ్యే! ఏం లేదు! రాత్రి నిద్రలేదు"

"ఏమో నాయనా! వారంరోజుల్లో మేము పెళ్ళిపోతాం. అలాగ్లం మాత్రం జాగ్రత్త!"

తారగారు పెళ్ళిపోయాడు. రఘు ఒక్కచూరు చాపవీధి కూచుండి "వ!" అని నిట్టూర్పు విడిచాడు.

ఆనాడు పొయంత్రిం, పెరల్లో చూచి దగ్గర రఘు ముఖంకడుక్కుంటూ వుండగా, విమల లిండ్రితో నూతికి వచ్చింది. రఘు మనస్సులో ఏదో ఆశోధన మెరసింది.

"విమలా!"

"ఏమిటి? చెప్పండి" అంది విమల మెల్లగా.

"విమలా! పన్ను ప్రియంను"

"మీకోసం తప్పలేదులేదు"

"చేశాను! ఆనాడు నా ప్రవర్తన ఏమీ కాదు లేదని నా వుద్దేశం"

విమల ఒక్క నిమిషం పూటకొని మెల్లగా అంది: "మీ ప్రవర్తన ఎవ్వరూ కాగానే వుంది. ఆ విషయంలో నా కే పంజోధయా లేదు...మీ మనస్సు లోని విషయం మీరు చెబుచున్నారు...అందులో తప్పు ఏమీ లేదు"

"విమలా! నేనో ప్రశ్ని అడుగుకున్నాను. నీ యిస్తున్నేనే జవాబియ్యి! జవా బీయకపోయినా నే నేమో అనుకోను.....ఎందుకంటే, నీకు పెళ్ళి నిశ్చయమైపోయిందని తెలిసింది"

"కాను! ఏమిటి ప్రశ్ని?"

"మధ్య పన్ను ప్రేమించావా విమలా?"

"నాకు తెలియదు... నా కేమీ తెలియదు... నాకు ప్రేమ అంటే ఎరియెం ఆర్థం తెలియ లేదు! కాని, స్త్రీలందరికీ సాధారణంగా, ఇటువంటి విషయాల్లో, ఒకే రకమైన హృదయం వుంటుంది. ఏమిటంటే...మిమ్మల్ని ఆ నాకు పెళ్ళియాట్రుల్లో చూసిపప్పుడు మన వివాహం నిశ్చయమయితే వాప్రం మననిపించింది...కాని, అది భరతలేదు. అంతెవ్వరే నేమి కొంచెం విచారించిన మాటనిజం...అతర్వాత, ఇక్కడికి వచ్చాక మనిగ్గరికి పరిచయమైంది. ఇదింతా ఒక ప్యర్షంలా వుంది. నాలో ఎటువంటి భావ ముందో నాకు తెలియదు. తెలిసినా, అది చెప్పలే నేమో! నా మనస్సింకా పరివర్త్యానికి రాలేదు. విధికి, తేలికంక్రలకి, లొంగిపోయే స్త్రీని నేను. నాలో ఆ సేక కోరికలు వుండవచ్చు. ప్రపంచంలో ఎందరికీ కోరికలు లేవు! అవన్నీ తీరుతాయా? ఇక్కడికి వచ్చాక, మీమీద నాకు బాటి, అభిమానం, కలి గాయి. అది ప్రేమా కాదో నాకు తెలియదు...ఇది ఒక అనుకోని సంఘటన! ఒక కల.....మీతో ఏ విషయం చెప్పింతుకున్నాను...మీరు రెండురోజు లయి ఏదో మనోలేదనతో కృశించి బాధపడుకున్నట్లుంది...నిజమేనా?"

"నిజమే! కాని, నీక్కట్లా తెలిసిందమ్మా?"

"మీ ముఖమే చెప్తున్నది! కానికీ కారణం?"

"కారణం నీకు తెప్పాదుగా?"

వినుతి చిన్నవయస్సు వచ్చి అంత "సరే! ఇక నైనా మనస్సు పాడుచేసుకోకుండా వుండండి... నాకు పెళ్ళి విషయమైంది... మీరుకూడా నేనో రేపో ఆవికరవ్వరు... విధివశాన మవిధ్వరం ఇక్కడ ఇలా కంటకుకొన్నాను. మీలోని ఏదో ఒక గొప్ప వికారవృద్ధియే, సవ్యవ్రతం, నన్ను ఆకర్షించేయి—అంతే! మరీకొన్ని ఏళ్ళకి బహుశా మవిధ్వరం ఒకరికోకరం వైతరం వుంటారా వుండేమో! ఇది ప్రపంచదర్శనం... ఈ మన కలయిక మధ్యలో పెట్టావచ్చిందో, అలాగే మధ్యలోనే పోతుంది..." వినుతి ఆనీ, ఒక నిమిషాన్ని విడిచింది. రఘు మాట్లాడితేడు. కొద్ది సేపటివరకు, ఇద్దరూ మావం గా వున్నాడు. ఆ తర్వాత రఘు వల్లిపోతోమో వుండగా, వినుతి అంది :

"మేము వాళ్ళలోబాల్లోగానే మావూరువల్లి పోతాం... పెళ్ళిమందర మీలో ఒకనాట ఇష్టాట మంది..."

"ఏమిటి?"

"ఈ విషయమై మీరు మీమనస్సు పాడుచేసు కోకుండా వుంటారని మాటయ్యింది!"

"అట్లాగే" అన్నాడు రఘు.

వినుతి చిన్నవయస్సు వచ్చి చిట్టిపోతున్నది. ఆమె పొడుగాటిజన ఆమె నిరంబమటమీద నాట్యం

చేస్తూవుండడం, రఘు అట్లానే నిలచుని చూస్తున్నాడు... వినుతి ఎంత అందంగావుంది!

రఘు గదిలో పడకకుర్చీలో కూర్చున్నాడు. అతని కళ్ళనుండర ఏదో జ్ఞానకోశితి వల్లకున్నట్లయింది. ప్రపంచవర్తిత అతని కళ్ళకిట్టిపట్టియింది...

మర్నాటివడయం రఘుకి రెండ్రవర్తనంచి వుత్తరం వచ్చింది. ఎవరో పెళ్ళి సంబంధంవారు వచ్చారని. వారు 2 వేల కట్నం ఇచ్చారని. వెంటనే వచ్చి పట్టిన చూసుకోమని ఆయనరావారు.

రఘు సామాను సర్దుకున్నాడు. వినుతితో వెళ్ళి, రఘు బండిపక్కటో వుండగా, ఆమె పిల్ల చీడీలోవచ్చి నిలచింది. బండి మెల్లిగా నడుస్తున్నది... రఘు తన భావితనితెంతురించి ఆలోచించుకుంటున్నాడు... మళ్ళీ తనకి పెళ్ళిసంబంధం వచ్చింది... ఆ పిల్లకి తన నమ్మకాడు. తన తలి దండ్రులు సంతోషిస్తారు... ఇంకా... ఇంకా... ఏదో ఆలోచనలు వస్తున్నవి.

...బండి మెల్లిగా నడుస్తున్నది. చిన్న మరగాలివచ్చి రఘు క్రాసించుమ వెదిక్కింది. చీడీలో ఇంకా వినుతినుంచుని తనవేసే చూస్తున్నది... బండి మునుపు తిరుగుతున్నది... మారంగా, చీడీలో వినుతి నిలచి ఇంకా చూస్తున్నది... కాదు మమ్ములు కమ్మిన ఆకాశంలో కనిపించి కనపడని చిన్న వక్షత్రంలా అనపించి అదృశ్యమైంది వినుతి!

త్యాగరాజ!

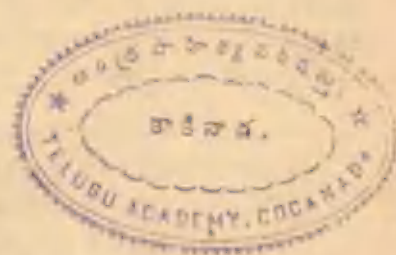

శ్రీ దండిపతి వేంకటసుబ్బాశాస్త్రి

శ్రీసీతా వదనారవింద విలసత్ శృంగార మందస్మిత
వ్యాసంగముల శృతిజేందు సుజన ప్రాథ్యుండు శ్రీరాముడే
నీ సంగీత కళామహాత్మునకు మున్నె కారణంబయ్యె-రా
దీ సామర్థ్యము త్యాగరాజ! ఒరులం దేమాత్ర మూహింపగన్.

నాదబ్రహ్మకళల్ త్వదాస్యమున విన్నానించె, నీలో రస
ప్రాదుర్భావము క్రొత్తపోకడల నాస్వానించి లోకైక తే
జోదార్థ్యంబున వెల్గుచున్నది ఉచస్సుల్ నిండునందాక నీ
కానివ్యత్యము ప్రాప్తమయ్యెదీని త్యాగయ్యా! నమోవాకముల్.

వెల్లలేని తెలుగువాక్కులకు సూర్యత్వము లీయదనము దిద్దితీర్చినావు,
ప్రాణుల నెల్లను రక్షి నాకర్షించు గానకళకు ముద్దు గరపినావు,
దాక్షిణాత్యుల రసతత్పరతకు మున్ను కొరవడ్డ యశము చేకూర్చినావు,
తమిళాంధ్ర జాతులు తారసిల్లగ మైత్రి ఎంచి నేతువును నిర్మించినావు,
నీదు తంబుర శ్రుతులలో బాదుకొనియె
మార్దవము సర్వజన మనోమంజులముగ;-
లట్టి ఘను, నిన్ను స్మరియింప నాంధ్రజాతి
పార్షికోత్సవము లొనర్చి వరలుగాత!

క వి - మా న వు డు

శ్రీ చిరుమామిళ్ళ శివరామకృష్ణప్రసాద్

మానవులందఱు కవులు గానేరదు, కాని కవులందఱు మానవులే! ప్రయత్నించి కవియగుట దుర్లభము, అప్రయత్నముగ కవియగుట సులభము! కవిత్వము, చిత్రలేఖనము, సంగీతము లభిరతకళల వరుసలోనివని ప్రాజ్ఞులు నిర్ణయించి యున్నారు. ఏనియందు దిగ్భిరుచి, పుట్టుకతోనే కలుగ వలయును—కలిగిన యభిరుచిని, సంస్కరించుకొని, ఎక్కువ ప్రజ్ఞను సంపాదించుకొని, వన్నె గాంచుట సులభమని లక్షణము. ఈ లభిరతకళలయందు దిగ్భిరుచి కలుగుటకు, పూర్వపుణ్య ముండవలయును. అందు లక్ష, ఇది, అప్రయత్నముగ లభియించు ననుటలోని యార్థము.

సహనము, కరుణ, నిరాపరాధత లేనవము, సత్య సంభ్రతి, మానసియైన మానవునకుండు లక్షణములు. ధనము, కామము, అహంకారము, మానవునియందు పగు త్వమును మురిగింట్టుచున్నది. అందులకే మానవ చరిత్రమునందు విపరీతిభట్టములు, కామపీయయన్నవి. అనవహార్యము, తేజోమయము, ఆమూల్యము, అనంద దాయకము, అను, సత్యమును, సర్వమును, మానవుని మనసునకు ముఱపురాకుండ చేయుటకు, ఎన్నియో విధముల కవి ప్రయత్నించివాడు, ప్రయత్నించుచున్నాడు; కాని కాలము గడిచినకొలది, ఈ యంత్రయోగమున కవి యొసంగ సంక్షేమ మానవాచార్య ముఱపునకు వచ్చుచున్నది; కవి మానవునకు దూరమై పోవుచున్నాడు.

సత్యము, సహనము, మొదలగు నుణములు, తృప్త మానవహృదయమునందు దుద్భవించును. సంతృప్తి లేని మానవునియందు దివి గోచరించుటయు కలదుగాని, సంఖ్యయందట్టి మానవు లతి స్వల్పముగ నున్నారు. కమావునిండ నాహారము, కట్టుకొన వస్త్రము కలిగిననే గాని మానవునకు హృదయసంబంధముగ, జీవానందంబు ముగ, శాంతి, ముఖము, కలుగవు. శాంతి, ముఖముగల

మానవున కసత్యము, అసహనము దూరములగును. కావున, కవుల రచనములు శేషల మాహాగానము గాకుండ, మానవుని కష్టవిఘ్నములను త్యక్తజనము నదిగా నుండి, పొగడై పోలములను త్రొక్కక, నిర్విము, సత్యయంతిమై యున్నచో, కవి, మానవున కీయంత్రయోగమున సహితము దూరము గా నేరడు. అకటిపాటతో మానవ సంఘమును మురులుగొల్పగల కాల మిది; నుటాదిపూవుల పూరభములను, అగదు వస్తుల సుగంధధూమములను, నుటాదించు కవిత్వ రచనమున కిది యుపమానము. తృప్తి, శాంతి, సహనము, సంఘమున మెలకొనినతరువాత మానవుని హృదయ మాహాగానము నారించును. అంతవఱకు, కవులు యోగధర్మము వనునవించి, గాన మొనరింపవలసి యున్నది. ప్రాతికళలనే ప్రస్తరింపజేయును, ఇంకను, 'కమలే ప్రయయాతిక తెచ్చి యిచ్చు కన్నర విడచు'ను, 'జీవోల మంచమును,' నిర్మించును, అభిలషించును, కవి కాలమును బుచ్చినచో, మానవ సంఘమునకు దూరమునటయేగాక, విస్మృతి వాదాదిలో తన రచనములతోపాటు, తానును కలసిపో వలసి వచ్చును. ఇది యంత్రయోగమున, సత్య వయా కావములు మాపుకొనిపోయినవని, పలకించి ప్రయోజన ముండదు. తానును సంఘమునందు మేళవించి, పరిశోధింపుమైన వారి ముద్దరించి, తన రచనములు కావ్యతీతులై, తన పలుకులు శౌంధ బంగారమై, సంఘమున కన్ని వేళల సంబరమును సూర్వునవిగా నుండునట్లొనరించుట పాడి; తమయందున్న మానవాతీతమైన ప్రతిభాత్మ్యత్వత్యాది లక్షణములను సంపూర్ణవిధయమునకే కవి వినియోగించుట యుచితము.

ఆలోచనమునందు, ఆశయమునందు, ప్రకృతి పరిశీలనమునందు, విషయ విమర్శనమునందు, మానవునకు, కవియైన మానవునకు తారతమ్యము, కరతలా

మలకముజల మనకు గావవచ్చుచున్నది. సాధారణముగ కవిత్వార్థ్య గలవానియందు, కొన్ని పరిత్రాశయములను మనము కనుగొనగల్గించున్నాము. కాలమున కనుకూలముగ వా యాశయములు మారుచుండుటను మనము కవుల రచనములయందు దివ్య దివ్యము గుర్తింప గల్గించున్నాము. ఏ మార్పు వచ్చినను, ఆశయములు లోక కళ్యాణార్థ్యకములై, పర్యవసాదరణీయములై యున్నవి. అట్లుగానివి, కవి కలమునుండి వెలువడవు. ఎచ్చటెని వెలువడినను, అవి, కాల మహా ప్రపంచిలో కలసిపోవును. ఒక వస్తువును తిలకించునపుడు, ప్రక్కనున్న మానవులకన్న కవియగు మానవునకు కొన్ని క్రొత్త యాలోచనలు కలుగుట సహజము. ఆ యాలోచన లభియోపయోగ, ఒక సూర్యవికాసమును హృదయపద్మమునకు కల్గించును. హృదయమున కా వికాసము, ఒక్క కవియగువానికి కాదు, ఆ యాలోచనమును దివివ ప్రతిపాదిని కలిగినవేగాని, కవి సంఘమున కుపయుక్తమున మునిసి కానేరడు.

పున్నమరేయివచ్చెడిను గాంచి, అవిదిరమైన, అపల్పమైన, అపందియు ననుభవించుచు, వివరింప నుద్దమైన భావ లేక, తమలో వాము నవ్వికొనుచు, తీయనిఘడియలను గవవుచు, తొన్నచేలయందు రాత్రి కావరికై మంచెలపై వదంబియుండు నిరక్షరాస్యులను, — రుద్దిగ భుజియించి, రితుల పొకుల నమలుచు, చేపపై బిడ్డలయందు పట్టు పాపులపై పవ్యళించి, చేల్కొనియున్నంత కాలము, వసూలు కావలసియున్న వడ్డీ చెల్లినే స్మరించుచు, జిలుజిల్లు మనిసించు చిలువ వన్నెలను నెలార్చుచు, పువనారుకలతో పకపక లాడుచున్న బాద్మివంక తల ద్రివియైన బావిక, కొలదిలో పామునుపలతో నిద్దురియందు ముడుగు నక్షరాస్యులను, మనము నాచుచున్నాము. — కావున కవికి భావము ప్రధానము. ఒరుల కా మధుర భావమును పంచిపెట్టుటకు భావ, అక్షరము, కావలసి వచ్చుచున్నవి. కవులం దిరక్షరాస్యులే కానక్కరలేదు, అక్షర మెరుంగనివారితో చెందకు కవులు లేరు! అక్షర మెరింగి, గ్రంథపరిచయమున్నచో, హృదయమునందుద్భవించిన భావము, సంస్కరింపబడి, కులుకుండనమును, భావభాగ్యమును, అలవరదుకొని, పెక్కుర కుపయోగ కారియై వెలుగొందును. అక్షర యాపము పొందని, కొలది భావ పంపిగ్రమును పొందవగియున్న, రసవంతములగు గేయములను, మన మెన్నింటినో వినుచున్నాము :

‘నీవు పోయే వారిలోవల
ఉన్నదీ యొక చిన్నది;
ననుము పన్నము, నాగరికము
నదికలో నొయ్యారము
నీవు పోయే వారిలోవల...!

ఈపై గేయమునకు కర్త లేవరు? అక్షరము నెరుంగని రహస్య హృదయములకు కృషివల కవి కుమారులం! ఇందు, యరి యున్నచో లేచో, గణ విభజనము పరిపడునో లేచో, యవరి కావలయును? ఒక గురుమారమును భావము ఇందు ద్యోతికమునుచున్నది; మనకున కొకవింత ‘వక్కరిగింత’ శ్రోతల యనుభవములోనిది వచ్చినది.

భావము నొరులకు వ్యక్తపరచుటకు భావ కావలయును. ఆ భావము దూర ప్రదేశమునందున్న వారి కనుకలరచుట కక్షరము కావలయును. కావున ఎవరికి వారె యాపందము ననుభవించుటకు, అక్షరముతోగాని, భావతోగాని, పనిలేదు. వస్తునంద ర్పవమువలన, శబ్దగ్రహణమువలన, భావ ముల్పిన్న మగును. అక్షరము వెలిగినవానికే, భావ వెలిగిన వానికే, భావ ముల్పిన్నమును నమట సర్వమూరము. భావ యరుగని పనిజాలునియందు, అక్షర మెరుంగని బసవమరియందు, భావ ముల్పిన్న మగుటయు, ఉత్పన్నమైన భావమును, కనులతోను, హస్త విన్యాసముతోను, హాసమొనరించుచు, దుఃఖించుచు, వెలువరించుటను మనము నూచుచున్నాము. ఒరుల హృదయమునకు హత్తుకొనుపట్లు, లేక కన్నులకు గట్టి పట్టు భావమును వెలువరించుటకు, సమర్థమైన శబ్దములను, భావమంది సంకరించుకొని, కట్టుబాట్లయందు వాని నమర్చి, ప్రకంపల వండువాడే కవి. అనగా, తన యాపందమును లోకమునకు పంచిపెట్టి, తనతోపాటు, లోకము నొకంత కాల మానందమునందుయ్యాల లొగించుట కవికి ధర్మము.

భావములేని మానవు డున్నాడా? వస్తునంద ర్పవమువలన ప్రతి మానవునకు భావ ముల్పిన్నమును

చుండగా, ప్రతి మానవుడును కవుల వరుసలో కేర వలసిన వాడేకద! అటులైన కవులందరు మానవులై, మానవులందరు కవులుగారవట సత్యసమ్మతమైన విషయము కాగలదా?—భావము, లేదా, భావం లేని మానవుడు సాధారణముగ గానరాదు; కాని వాని భావము తెంత దనుక లలితములో, ఎంతదనుక లోక కల్యాణాత్మకములో, సర్వజనాదరణీయములో, కావ్యతానంద సంధాయకములో నిర్ణయించి, శిల్ప సాభాగ్యమువండు, కవిత్వోల్పయనం చాలెను ప్రకటించిన నేర్పును, ఆలెనియందు ప్రదర్శితములైన ప్రతిభావ్యుత్పత్తులను, గుర్తించి, యొక మానవుని, 'కవి' యనట భర్తము; భావమునం దొక విశిష్టత, భావయం దొకవిశిష్టతను, ప్రాజ్ఞులకు గన్పించ వలయును. ఇది యందరకు సాధనము విషయములు కావు, అందులకే మానవులందరు కవులు గావేరవట లోని భావము.

జలవరింపబడిన భావ ముపురూపమైయున్నచో, ఆ భావమెవనియందు దొచినచో యాత దక్షిణాగ్రము గానున్నను, కవుల వరుసలోనివాడే! పండితుడైన కవిభావములు కావ్యోదయమై యువ్వను, పండితుడుగాక, భావయుతుడైనవాని కవిత, యొకింత సంపూర్ణ మొగ్గునై, ఒరుల రసనాగ్రములపై బ్రతికి, మదిని విస్మయింప జూరనిలో లేనవనను. మొత్తమువీడ నిలుపును కవుల; ఇటువురి యిన్ని మొక్కటియ; ఇటువురు, సామాన్య మానవున కతీతుర!

కవి మానవాతీతువనట కొందరకు హాస్యాస్పదముగ దోషవచ్చును. ఒకింత యోగికతో కవి రచనములను పరిశీలించినచో నిందలి సత్యమును గ్రహించుట కవకాశము లభియించును. ధనమునందు, భేదమునందు, చక్కదనమునందు, వ్యవహారసరళియందు కాదు, కవి, మానవున కతీతుడు; బుద్ధిబలమునందు, ప్రకృతి పరిశీలనమునందు, విషయ వివర్ణనమునందు, ఆదర్శమునందు, అవిధితానం దానుభవమునందు, కవి, మానవుని కన్న మిన్నయవక తప్పదు!

పూర్వకవి యమోఘవచనవిధి నిరూపించుటకు, అనుగ్రుతియుగ వచ్చుచున్న కథలన్నియొగలవు; బాలనెండు పెరుగుగా పల్లకిపై వచ్చుచున్న రాజున కొకపద్యమైన, వ్రాసి 'కానుకగా' నమర్పించు

దలచిన కవికి, సమయమునకు తాటియొకట వొరుకనం దున, సమీపమునం దున్న తాటిచెట్టుకడ కేగి, '..... తాళు! తున్నెనియలగుచు భరమై బడును.' అని కోరినంతె తాటి చెట్టు విరిగి నేల గూలినదట! ఆతాటి యావృత పద్యము వ్రాసి కవి రాజునకు నమర్పించెట!

మట్ట మధ్యాహ్నమునం దొక యెడారియందు ప్రయాణ మొనరించుచున్న యొక కవికి యాకస్మికముగ దాహము కాగా—

'నీరిగలవానికి చెల్లెను
తిరుణులు పడియారు నేలుతగ పెండ్లాదన,
తిరిపెమున కిట్టజొంద్రా!
పరమేకా! గంగ విడుము, పాశ్వతి చాలున.'

అని శింకరునిసూక్ష్మ ప్రార్థింప వాకాశము నుండి నీటిధార వచ్చి పడినదట.

తన గుఱ్ఱమును తిప్పించినవానిపై గినిసి, మరియుక కవి,

'హయ మది నీత, పోతవను
చాధిపుడారయి రావణుండు, ని
శ్చయముగ నేను రాఘవుడ....
.....
...తప్పురుని చావునా, వివేకవాదు మానుడీ.'

అని, ఆరవ స్థానమునందు 'రి' ను ప్రయోగించి, 'చరింతును తావచ్చిన వానింటను పీను గగయు' అను పలుకులలోని సత్యమును నిరూపించెనట.

ఈ పైకథల వాధారముగా గొని, మానవుని కన్న కవి యతీతుడని నిర్ణయింప ఈవాగ్దాన ముద్దిష్టము కాలేదు. శేవలము, మానవసంఘమునందు, పూర్వకాలమున కవినిగ్గురించి గల రీతింపుల వొకింత నూచించుట కవి యిచ్చట పొందుబడుపబడినవి.

కవి యనినచో శేవలము ధగవంతు దనియే, పూర్వ యుగమున మానవులు సమ్మీయింపబట్టి, పై కథలు నూచించుచున్నవి. కాలము గడిచిన కొలది, సంఘమునం దొక గౌరవించపడిన వ్యక్తిగా, కవిని, మానవులు గుర్తించియున్నారు. సామాన్యలేగాదు రారాజులు సమీతము, కవి యొసంగు సందేశమునకు చెవి యొసంగి, తమ యభిప్రాయములను మార్పుకొని యున్నట్లు మనకు, చరిత్ర విశేషముచేయుచున్నది :

‘రాజురాజులు గంట రాజయేమను వచ్చి
ఆరట్లకోట గోరాడునాడు,
సమ్మెటల నరపాల పార్వభౌముడు కందు
తలుపుల కరుల దీక్షిలుపునాడు,
.....
.....
తెరచి నిలు మిక్కిలిచ్చిన తెరచుగాను
కన్నువంటేల బొచ్చితో గజపతీంద్ర!’

మొదలగు పద్యముల మూలమున, కవులు చరిత్రయొక్క గమనమునే చూర్చియున్నట్లు తెలిసికొనగలుగుచున్నాము. మానాధిపత్యములకు మాన్యతయొంది, జనులు భగవంతునే నమ్మియున్న ఆ దినములలో; కన్నడరాజ్యముపై కటాచీయానీ దండెత్తివచ్చిన గజపతి, తాటియాకుపై వ్రాసబడి, తన కడకు పంపబడిన పై పద్యమును చదువుకొని నిస్సవనీ తిరిగి వెడలిపోయెనట! ఇట్టి విషయములను చరిత్రమునుండి మరీకొన్నింటిని చూచి, నాటి సంఘము కవి కొనసాగిన యపార గౌరవమును నిరూపింపవచ్చును.

సంఘమువంద కవి గౌరవ మొసంగబడుటలే, కవి మానవాతీనుడనుట సరికాదు. కవిగే గాదు వాల్లయొకలున్న ప్రతివానిని సంఘము గౌరవించును. చలనచిత్రమునందుజ్వలముగ ప్రజ్వలించు తారలకీనాడు సంఘము జోహారుచేయుచున్నది! సరియైన కావ్యమును గాని, పద్యమును గాని యొకతో వరియించి, శబ్దగతార్థము వారించి, శబ్దప్రయోగము వందరి పనివానితనమును గుర్తించి, సామాన్యనిదృశ్యశ్రవణమునకును, కవియొక్క దృశ్యశ్రవణమునకును గల యంతర మరసి, ఆనందించు భాగ్యమునకు సంఘమో నాడు నిద్రపడి యుండులేదు.

సంఘ మొసంగు గౌరవములన గాక, పూర్వకథలందు ప్రస్తావించబడిన విషయాలలో హుమనలన గాక, చారిత్రిక విషయములవలన గాక, కవి, మానవుడై, మానవునికన్న మిన్నయని గుర్తింపబడుట తొలవి బుద్ధి వైకారద్యమును, ప్రకటించు రచనములే యాధారములు :

‘కనీనికల్ వికసితోర్పుల పంపుల—స్రుమృతి పగా’ అని యొకచో నొక కవి యొక లేవనదారి

మాపుటను వర్ణించియున్నాడు. ఇట్లు సాదగును? ఉత్పల పంపులు, అందును వికసితోర్పుల పంపులను, కనీనికలు స్రుమృతిండుచున్నవట! ఇది ప్రకృతివిభవము కాదా? కనీనికలెంత లేసి, వికసింపిన కలువ లెంతలేసి! వానినుండిని స్రుమృతింపబడుటెట్లో, సామాన్య మానవున కదగత మగుటలేదు. ఇచ్చట కావలసి యున్నది, యథాతథ మగు భావము. కలువల యాకారమునకును, కన్నుల యాకృతికిని, కొంత సన్నిహిత్యమున్నది. సుందరములగు కన్నులు వికసింపిన కలువలవలె నున్నవనుట, ఒక యందముగు భావం; కనీనికలుండి వికసింపిన కలువలు స్రుమృతింపబడుచున్నవనుట, ఒక యందముగు భావన కొద్దియైన మాపాదించుట! ఉత్పల పంపులు, వాని పొందదగ్గ, పొరువదగ్గ, పారదగ్గ, ఇంపదలీ లేవ జనంబి, వివాసి, వివార్జు, ఏక్షిణ పంపులతో సమన్వయించుకొని సంతసించువలసిన భాగ్యుల, రసజ్ఞులకు సాకకునియందున్నది. అక్షరామృతైవంత మాత్రమున విడి యవగాహనకును విషయము కానేరదు. అందులకే, కవి మానవునికన్న మిన్నయగుచున్నాడు. ప్రతి పదార్థమును తెలిసికొని సంతమాత్రమున నిట్టి స్థలములయందు కవి హృదయము మువ కందుబాటులోనికి రానేరదు. ఒక యపురూపమైన భావన శ్రోతల యనుభూతిలోనికి వచ్చి వనేగాని, యిందలి పదము లర్థవంతము లైనట్లు తెలిసికొనజాలము.

‘ప్రోవులవద్ద వెలంది నవ్వులే పూచినపూవులై, తరగ మొద్దిములన వెలిగించు బెన్నెలై.’ అని యొక కవి, ‘హృదయందరిని’ వర్ణించుచున్నాడు.

నవ్వులు ప్రోవులు వడుటేమి? అని ప్రవృత్తిలై, తిరంగముల కలంకారమునుగూర్చు బెన్నెల వెలుగులై, యలరాగుటేమి? లేవలను శబ్దగతార్థమును గాంచి కలువరపడవలసిన పనిలేదు. శబ్దములయందలి ధ్వనిని, భావకేబలతను, గుర్తించుటకు ప్రయత్నించుట యుక్తము. ఆ సుందరి నదియందు ప్రవేశించి, వెలువరించిన చిహ్ననవ్వులే పూవులవలె కనువిందు గూర్చి, బెన్నెలవలె కాంతిని గలిగించి, ఒక విమూర్త కోధిను పరిసరప్రదేశముల కాపాడింపలేనీవదిను భావమిందు ప్రస్తుతమగుచున్నది. నవ్వులే పూవులై, బెన్నెల వెలుగులైవలె, ఆ సుందరి తనూ లావణ్యము,

వర్తనమున కలితముగదా! సాధారణ పాపమునియందు
పదాతిము క్రొంగొత్త భావములను కేకత్తియ కవి,
యసాధారణుడు కావా?

‘ఎందరో తాజమహాలును పందర్శించి
యున్నారు; నిర్వాణాశీలమును ప్రదర్శించి
యున్నారు; అందరితోపాటు తానును ఆ సుందర
మందిరమును మానవోయికవి, యేమనుచున్నాడు?

‘ఒక్కొక్క రాతిలో నిమిషియన్నవి వేటికి

పాజహోను భూ

భుక్తు పెదందలో మడికిపోయిన నా

కులలోని రక్తపుంజాక్కలు,’

మరియు :

‘మొగలాయిరాజు తెలిగన్నులరాల్చిన బాష్ప

ధారలే పొదలి ఘనీభవించినవి,

మధుల తాజమహాలు పొలికన్.’

అని యసాహాసాన మొనరించి యున్నాడు.

మానవుని వృష్టియందు గవ్వించినది, శిల్ప
పాండర్యము; కవివృష్టియందు గవ్వించినది, శిల్ప
పాండర్యమేకాదు, అంకితు మిన్నయగు, ఈ సుందర
భవన నిర్వాణాశీలమును ప్రేమపాండర్యము. అభివ్యవస్థ
వందు వెక్కిరియున్న లలిత, అమృతాప భావగ్య
మును చిందు విగ్రహమును, గాంచి, మన మానం
దించుచున్నాము. అధిక సాంపర్యవతియైన ప్రాణ
శ్వరీ వడిరంభముఖమున కాలము గడచి, ఆకస్మిక
ముగ నామెను గోల్పోయి, నోడిన పదిలిన పూవు
వలె నిరాధారమైన సులతానుని హృదయా వేదనమును
గుర్తించి, ఆ యా వేదనమునందు తానును, ఒక భాగ
స్వాయుడో, కవి, బాధ ననుభవించుచున్నాడు. అందులకే, ‘ఉడికిపోయిన నాకులలోని రక్తపుం
జాక్కలు’ నేటికిని తాజమహాలుకల్పవృక్షమనందలి చివ
రాతిలో నానుపించుచున్నవని, కవి, కంట నీర్వేడు
చున్నాడు. కొట్టకొలది భవమును జల్పించి, వర
రాజ్యములనుండి పదివారల నాహ్వానించి, వందల
కొలది వర్షనములవరకు మామవారి కావందము
నొపించు సుందరభవనమును భార్యదహాధిపై నిర్మిం
చిన సులతానుని ప్రతిమల ప్రేమప్రభావమునకు కవి,
సమ్మదితాలెరింగు పగుచున్నాడు. సులతానుని
కంటి బాష్పములే తాజమహాలుపొలికతో పొదలి
ఘనీభవించిన వసులలో కవిహృదయమునకు వెంట
యావేదన మీ దృశ్యము కలిసిందెనో విభవమును
దున్నది. కేవలము బాహ్యపాండర్యమునే గాక, ఒక

కల్పవృక్షమంటే కాదు, ఒక కావ్యమునంటే కాదు,
ఒక మానవునియంటే కాదు, వర పేర్వేరుని వృష్టియం
దించెటను నిండియున్న యిరవ్యదనీయమును ప్రేమ
పాండర్యమును గూడ కవి, తాను రసాదృగ్ హృదయ
వసులచే, సామాన్య మానవునికన్న మిన్నగా గుర్తించి
మానవాతీరు పఠచున్నాడు.

ఎచ్చట ప్రేమ యన్యాజమో, ఎచ్చట వర్ణ
ముకుంజితమో, ఎచ్చట నీలి విశ్వలతా, అచ్చట తన
కావ్య రసపుష్ప, కవి, తిలకించును. తిలకించి, హృద
యము పులకింప, మానవున కలితమైన భావములతో
తన చరచాస్త్రభవమును బ్రకటింపును.

ఒక భవనంతుని యలరింప, ఒక సంఘమును
పంతోషపరుచు, ఒక ప్రత్యేక విషయమునకు ప్రచార
ము గావించు, ప్రాసిత కావ్యమునందు, మానవుని
కన్న యెక్కి విధముల తిక్కునవాడై, కవి తన హృద
యమును గోల్పోయి విహరించును. హృదయము లేని
వద్యురచన, రసవిహీనమైన ఫలము, పారభృ రహితమైన
మరుగుము, వ్యర్థములు. అట్టి చరచమును గావించు
వారు కవులు గారు, స్తోత్రపాఠకు లగుదురు!

అన్ని వేళ్ల ప్రభావరణము పొంది, బాతియొక్క
నిండుగొంపమును నిలిచి, విజ్ఞానమును ప్రకటించు
చరచములు, భాషకేగాదు, మానవజాతికే యలం
కారములు. తెమసువాని భాగవతి, భారతములు,
వాని భాషను, వాని బాతివర్ణవములు, వాగవిరేని,
విజ్ఞానమును, నేటివరకు మఱచిపోగ నిలిచియుంచి
నది. కవి మానవాతీయుడవటచేరినీ ఈ రచనములను
జలయింప సమర్థుడైనాడు, అందులకే, చిరంజీవియై
పలుగొందుచున్నాడు.

అరిజనగియంకదులై వికాల సామ్రాజ్యము
నేలిన మహారాజులు మాయమైపోయినారు. సామ్రా
జ్యములు ఏమనీపోయినవి. కొట్టకొలది ప్రవ్యమును
జల్పించి, నిర్మించిరచమ్యురచ్చములు కాలమహా
భ్రమమని దండధిపతులమరచి విరిగి, నిస్ఫులివారా
లలో, విలీనమైపోయినవి. కాని—

‘ఒక రేయిని మౌనవరించిన

వరవర! యద్రయను తన మనంబునకను తా
నొదులకు పనిచేయుకురికి,

పరాయణముపరము భర్తవృక్షములకెల్లకా.’

అను నిలయనంటి నీతిని బ్రకటించు, కవిరచన
ములు, కాలమును ఛిక్కిరించి, మానవజాతి నిలచి
యుండువరకు, వారి రసనాగ్రములపై బ్రతికి
యుండి, మానవజీవితపథ నిర్ణయమున కనుసూలమును
విజ్ఞానకాంతిని, జ్ఞాన్మునునే యున్నది!

కవి చిరంజీవి; వాని రచన లవనహార్యములు.

రక్తమాల

శ్రీ కోట సుందరరామశర్మ

“ఈ వాటికి మా అమ్మాయి సంబంధం నిశ్చయమైనట్లే, వదిలా నిజంగా రెండు సంవత్సరాలబట్టి తిరిగి తిరిగి, వెరికి వెరికి ప్రాణం వేసారి పోయిందంటే నమ్మో. ఏమో పక్క పీఠులో వాళ్ళ బ్బాయి, అమ్మాయిని తీసుకురావాలన్న చెయ్యాలన్న చైతన్యమే దిమ్మ పోయిక్కున్నాడు. దొడ్డి వాకిట్లోంచి కేక వేస్తే వివశణేలంత దూరము—” అంటూ తన అనందాన్ని వెలిబుచ్చుతోంది పిచ్చమ్మగారు.

“నారాయణరావు గారి కొడుక్కే గా—పిల్లాడి శేషమ్మని విశేషంబాంకి కుమర. ఓ సిగరెట్లూ అలిశేవు—దాకే పోయి దాకే వచ్చేవాడు. ఈమధ్య కాస్త పెద్దవాడయినాడని పలకరించడం మానేకాదు గాని మొన్న మొన్నటి దాకా మాయింట్లో ఆడుకొంటూ ఉండేవాడే కాదుటమ్మా—ఏమో, పాపారావును మానీషవ్వనెల్లా మా గోపాలజేడ్లావకానికి వస్తాడు. ప్రతిసంజే వాడూ యీ పాటికి యీ పాపారావుతో తాటాడాక్కిర్ మూడో సంవత్సరం చదువుతూ ఉండే వాడు. అయినా పెళ్ళి సంబంధపు మాటల్లో యీ ప్రస్తావన చేయకలే—” అని కళ్ళు గుడుచుకొంటూ సంకాయమ్మగారన్నది.

శోభను పదహారేళ్ళు నిండినాయి. చిన్నప్పటికే మో కళ్ళు కొంచెం చిన్నవని వాళ్ళ చుట్టాలంతా అక్షేపించే వాళ్ళుట గానీ యీడు వచ్చిం తిర్యాల తామరలేకుల్లాగా విచ్చాయన్నాడు వాళ్ళ మేనమామే ఓసారి తీరిమంచినచ్చి—ఏదో కాలాన్ని బట్టి మూర్ఖులు పైసలు దాకా సుబ్బారావుగారు కూతురికి చదువు చెప్పించాడు గాని ఆపైస తన రెల్లి రామయమ్మగారు ఆడ పిల్లలకు, పెద్ద చదువులు చదివించడం చేసినది అనడంచేత మాన్పించి యింట్లోనే తెలుగు, సంస్కృతం, హిందీ బాగా చదివిస్తూడు. వాయవమ్మ చచ్చిపోయి సంవత్సరంన్న

రయింది—సంవత్సర మారకం కాబట్టి పెళ్ళి చెయ్యడానికి వీలేదన్నారు. కాని సంబంధాలేమో చెబుకునూనే ఉన్నాడు. సుబ్బారావుగారూ పెద్ద స్థితి పడుకు కాడు. ఏకా భ్యాంకులో ఇచ్చే ఎవరైరూపాకుల శీతంతోనూ, రెండ్రె ఇచ్చి పెళ్ళిచ రెండ్రె రాల పంటతోనూ, కుది మట్టం గా సంసారం చేస్తున్నాడు. నిజంగా శోభను కాశీలో చేర్చిస్తే మాత్రం శీతం నారం కట్టేటప్పటికి రెట్టాకో తక పోయేవాడే.

సుమారు వందపై చిల్లరదాకా కూతురు సంబంధం వెరికడం క్రింద అగ్గుపెట్టి ఉంటాడు, సుబ్బారావుగారు. రెండు సంబంధాలు కుదిరింటే కుదిరినాయి కాని తొంబూలాలు పుచ్చుకోవడానికి వస్తామని ఎందుకో ఎగకొట్టారు. ఎందుకో ఏమిటి. అంత కంటే కట్నం ఎవరో ఎక్కువినామంటే, ఏదో సాకు చెప్పాలని అడవకుచు వరు వందలు ఇస్తేకాని పెళ్ళికి రాంటున్నదని ఒక పెళ్ళి కొడుకు వారన్నారు. అసలు కట్నమే చెయ్యి నూట పదిహేళ్లు—అసలు కంటే వద్దీ ప్రియమైనట్లుంది—పాపము—పాపమేమిటి లింకి—ఆ అభ్యాయికిం కా విసంబంధం కుదిరి లేదుట. వ్యవ అశకు అంతులేదు, ఎక్కడై కక్కడై ఎక్కువ రాబట్టాంనే ప్రతికరుడూను—వరపక్షం వాళ్ళన్న మాట—ఎరే ఇంకో, సంబంధం వాళ్ళు సుబ్బారావు గారు బడెరాల పొలం పెళ్ళాం చేర పెట్టాడని, రెండు వేలయివా సుంజు పోతే బాధించేదనీ ఎవరో మధ్య పుల్లలు పెట్టడం మూలాన వరులు కొన్నాడు. వాళ్ళు వరులు కోవనిమే మంచించియింది రెండి—సంబంధం వరులుకొన్న వెలకల్లా సుమారు చికం తిగిరి వాడు పోయినాడు.

శోభ అడిగింది “నాన్నా, అమ్మపేర ఉంది. ఆర ఎకరం పొలమేగా” అని. అవునమ్మా, మీ తొలి

మీ ఆమృత పెళ్ళివాడే పసుపుమంకం క్రింద అర ఎకరం రావీళ్ళాడు. మీ పెద్దమ్మకు అంతే, పిన్నికి కూడా అంతే—సరోజ అంది “వరే బాతరాలున్న దని పుకారు ఎవరు పుట్టించారు” అని. అంతా వట్టి మాయ అనుకో అమ్మా, బోమ్మల పలుగాకులు న్నాడు సుబ్బారావు.

సరోజకు విజంగా పెళ్ళి కొడుకులు ఈ కట్నాల కోసం చేసి వేరాలు, తిరిగి పోవడాలు మాస్తే ఆశ్చర్యం కల్గిస్తోంది—ఒక నాడు సావిత్రికి పాఖ్యానం చెబుతుంటే “అమ్మా, మావారావుచే, సత్య వంతుడి తంజేమో రాజ్యం పోగొట్టుకొన్నాడు—సావిత్రి తల్లిదండ్రులు మహారాజులైనా సత్యవంతుడి కొన్ని పెళ్ళి చేశారు. సత్యవంతుడు ఏం కట్న మిడి గాడు?” పిచ్చమ్మ అంది.

‘తల్లీ, అవన్నీ సత్యకాలపు రోజులు. ఇది కలి యుగం కనక నే, బుద్ధు లిట్లా ఉన్నాయి గనుక నే కరువు లిట్లా ఘండిపోతున్నాయని’

ఉండడానికే వట్టువాడమేగాని సుబ్బారావు గారిది సామాన్యపు సంపారం కావడంవల్ల ఇంట్లో అందరియాలూ, వడవడీకూడా తెలుసువారిపట్టుండువు. పాపారావుతండ్రి వారాయణరావుకి సుబ్బారావు గారికి ఎంతో స్నేహం. వారాయణరావు గారు రోజూ ఇంగ్లీషుపత్రికా, తెలుగుపత్రికా కూడా తెచ్చిస్తాడు. సుబ్బారావు గారు రోజూ ఉదయం వెల్లివాళ్ల వరండాలో కూర్చొని ఒక అరగంట పత్రికలు చదివినట్టాడు.

వారాయణరావు: “ఏమండీ సుబ్బారావు గారూ, మీ ఆమ్మాయిని కాలేజీలో చేర్చలేదేమో, మంచి పని చేశారు. ఈ పెద్దచదువులు చదివిన ఆమ్మాయిలకు పెళ్లికొవడం కష్టంగా ఉందండి. ఈమధ్య హిందీరాష్ట్ర పరీక్షో ఏదో ప్యాసయిందటగా.

ప్రక్క గదిలో ఉదయమే కాలేజీకి పోవలసిన “మెడీకో” పాపారావు నూటుచేసికొంటూ ఈ మాటలు విన్నాడు. పరధ్యానంగా ఉండి ఫోన్ చేసే కలము ముక్కిపోయి వీధులోకి వచ్చాడు. సుబ్బారావు గా కన్నారూ, “ఏమాయి, పాపారావు, చెబుతు చూడాలిది ఎక్కువగా ఉన్నట్లుంది. బాగా

చెబుతున్నావా! ఎక్కడా కనపడటంలేదు?” పాపారావు వ్యతిరేకం అన్నాడు. ఏమిటోనండి, ఇంటర్ చెబుతున్నంతకాలం చాలా విశ్రాంతి ఉండేది కానివ్వండి, ఈ మెడికల్ కాలేజీకి వచ్చాక కోర్సులున్న ఒక్కమాట పెరిగిపోవడంలేదా, దానిచేత, బాగా చదవకపోతే బాధంలేదని పేరీయర్లు చెప్పడంలేదా, ఎవ్వరూ కాలేజీ, ఆసుపత్రి, ఈనాడే సరిపోతోందంటే” అంటూ చేతిగడియారం వంక చూచాడు. “పాపం. టై ముయిపట్టుండి, వెల్లిరా నాయనా” అని సుబ్బారావు గా రన్నాడు. వస్తానండి అని గదిగల్గి బూట్లుచప్పు చేతుతూ, పాపారావు వీధులోకి వచ్చాడు. అప్పుడే దొడ్డివాడి రీసీ సరోజ వంకాయలు అమ్మేవా డెటుపోయాడో చూస్తోంది. పాపారావును చూసి కొంచెం సిగ్గుపడి తలుపుచెక్కు వచ్చింది. పాపారావు కూడా సరోజను చూశాడు గాని తీటులేచివుకొని పాం టెకాకలము లేకపోవడం మూలాన చెక్కు ఇంటివైపు తిరిగాడు. బూట్లు చప్పుడు ఆగిపోవడంలేదే నుకూడాంతో సరోజ మల్లా దొడ్డిపక్కంలోంచి వీధిలోకి తొంగిచూచింది. పాపారావును విజంగా ఈమధ్య సరోజ చూడడం ఘటనేలేదు. నాయనమ్మ పోయిన నన్నుత్రం మంచిది కాకపోవడంలేదే దొడ్డి వాడి రీసీ ముకున్నట్లమూ, అందుచేత ఆ వాడిపై ఆశ్చర్యం కట్టిచెయ్యడమూ జరిగింది. ఇంతలోకే వానకాలంలో వచ్చిన ఉప్పెన గాటి దొడ్డిపక్కం కూలిపోవడమూ, అది బాగు చేయించడానికి ఇదిగో అదిగో అంటూ జాత్యం చెయ్యడమూ జరిగింది. పాపం సుబ్బారావు గారు నిత్యమూ పత్రిక చెబుతుకోడానికి వీధి అంతా తిరిగే చెడుతున్నాడు. బాగుపడ్డవాడో దొడ్డిపక్కంలో పోసానుపాతి మూసేపెట్టుకున్నాడు. కాస్త పంటలో తిమ్మ చూచుకొని ఏదో మల్లా నిలబెట్టాడు నుమ్మము సుబ్బారావు గా రొక పదిపానుకోజాల క్రితమే. వెల్లి సంబంధాలవా రెవరైనా వచ్చి మాస్తే దొడ్డి నుమ్మము పడిపోతే, ఇంకా పెట్టించడానికి కూడా గతిలే దనుకొని పోతారేమోనని పిచ్చమ్మ నాలుగు తెల్లబట్టి పాపం అంటూనే ఉంది. ఇప్పటికిగాని పడలేదు నుమ్మం బాగుచేయించడం.

“ఎంత పాపం గడగాడు, పాపారావు, కొంచెం బావుకూడా ఎక్కిపట్టున్నాడే” అను

కుంది అనాయకపు సరోజ. ఎందుకనో అభిమానం కూడా ఉదయించింది పాపారావంటే ఆమె మనస్సులో. నిజంగా పాపారావు ఆమె అనుభవంతో పాడుగూ ఎదగలేదు, లావు ఎక్కలేదు. మూటూ, బూటూలో ఉన్న మీదట వెనకనొచ్చి మాస్తే అలా అనిపించింది సరోజకు, అంతే — పాక పెక పెక తీసుకొని రెండు నిమిషాల్లో పాపారావు మళ్ళీ పిథిలోకి వచ్చాడు. సరోజ ఇంకా అక్కడే ఉంచడం చూశాడు. చియవత్తు అతని పెదవులమీద తొంగిచూచింది. సరోజ వమిల పల్లకొంటూ ఏం పాపారావు అని నోటిదాకా వచ్చిన మాటలూ మింగుకొంది. ఇంకా కాస్తే పాపారావు తన వంకమాస్తే ఏమైనా అనేదో ఏమో మనకు తెలియగాని, పాపారావు గడియారంవంక చూచుకొంటూ, తలవంచుకు చరచరా నడచిపోయాడు —

ఈమధ్యన్న పిల్లవు, అలూ ఇలూ తరక్కుడ : చూపు అని తల్లి అంటూఉంచడంచేత సరోజ : ప్లయూ పాధారణంగా ఇల్లుకవలి పెళ్ళిచు. పాపారావు ముగిసిపల్లెనూల్లో బ్రహ్మకృష్ణుడు వరువు కొనేటవ్వకు తానక్కడ రెండోక్లాసా మూడోక్లాసా చదువుకొంది. అవ్వ దంతాకలిసి ఆడుకోన్నారెమో కాని అతడు మగపిల్లల బోళిమూ, నాలుగోక్లాసునుంచి తాను ఆడిపిల్లల బోళిమూ చేసి వెనోకప్రక్కకు బోళికి వెళుతూ ఉండేవారు. పైగా ఇంటర్ అతడు సాంఠిపోళి పీటవారకని కారణంచేత మేనమామల పోళికి చదివాడు —

పాపారావు ఒకనాటి సాయంత్రం ఇంటికి వచ్చాడు. వారాయనరావు భార్యతో అన్నాడు — ముచ్చారావుగారికి కూతురు సరోజను మన పాపారావుకి ఇవ్వామని ఉండటే. తాను అనగదానికి విడియపడి బానుండుకు కూడాగా మరీ — ఇంకట్రా ముయ్యతేత ఆడిగించాడు. ఏమంటావు? కట్నం ఏం పెట్టగలదూ, పాపం పైగా మన అబ్బాయి ఏమంటాడో? అన్నాడు — పాపారావు కాశీలో మీటింగుండి చీకటిపడి ఇంటికివచ్చి వరండాలో విలబడ్డాడు. తలుపువేసుంది. వెలుస్తా ముడుకొంటూంటే లోపల్నించి యీ మాటలు వినిపించినాయి. కుకూహలంతో తల్లి ఏమంటుందోనని

తలుపుదగ్గరే నిలబడి వింటున్నాడు. తల్లి అంటున్నది తండ్రితో, ఏమో, మనం ఇచ్చేకో ఏనాలుగువేలో ఎవరిదగ్గర్నూ పుచ్చుకోంగానే, సరా, రేపు మన లలితకు ఇచ్చుకోవద్దూ, ఇస్తారనుకోండి ఎవరు పడితే వాళ్ళే. అయినా అబ్బాయికి యీవేదీ వడిసారం పందొమ్మిదివర్గాయో రేకోను అంది. “అదేమిటి ఇరవైయ్యకటి వచ్చిందే” అన్నాడు తండ్రి. మరి కట్నం ఏం ఇవ్వగలరని అన్నాడు వెంకటరామయ్య. “పిల్లవాడికి పిల్లా, పిల్లకు పిల్లవాడు కట్నమామ మన ముచ్చారావు ఏమివ్వగలదో పాపం. ఏదో వెయ్యి వఅకు వెనుక ఇస్తామన్నాడు ఒకరికి. మహావిదే ఇవ్వకు ఇంకో అయిదువంద రివ్వగలవేమో అన్నాడు వెంకట్రామయ్య” అని తండ్రి.

తల్లి: రెండైనా ఇవ్వకుంటుంది?
తండ్రి: అదల సంబంధం నీకు వచ్చిందా, ముందు?

తల్లి: సరోజ కేవల, చక్కని చుక్క మెట్రికు ప్యాసయిందట —

రాష్ట్రహిందీ కూడా అయిందట.
ఇంకరూ అబ్బాయి ఏమంటాడో?
తండ్రి: అన్నట్లు పిడింకా రాలేదు?

తల్లి: కాశీలో ఏదో మీటింగుండి అన్నాడు. ఈపాటికి రావలసిందేనే చూపండి, వస్తూఉంటాడు.

తండ్రి తలుపుతయ్యతోకుండుగనే పాపారావు పిథిలోంచి అవ్వవే వస్తున్నట్లు పటించి, ఏంనాన్నా ఎక్కడికి అన్నాడు. ఎక్కడికి లేదురా, నాయనా పీచింకా రాలేదని మీ అమ్మ ఇదవుటాంటే, వస్తున్నావేమో అని తలుపుతీసి చూస్తున్నా మారేఖ ఆయనకు అంటూ తల్లి కూడా వచ్చింది.

* * * * *
“వర, అబ్బాయి, ముచ్చారావుగా రమ్మాయి సరోజను ఎదుగున్నావురా” అన్నాడు వారాయన రావు. ముందు పాపారావు పిల్లవచ్చి తల వంచుకొని మాట్లాడకుండా కూర్చోన్నాడు గానీ, తండ్రి “ఏం రా, ఎరగవు” అనేసరికి “ఎరక్కెం” అన్నాడు. పక్కలు వేస్తూఉన్న తల్లి వచ్చి “సరోజను పెళ్లిచేసుకొంటావుట్రా, అబ్బాయి” అని అడి

గింది. "ఏమో, మీ యిద్దం" అన్నాడు అమాత్యుడు పాపారావు. కట్టు మెంతునలేదు. అంతకంటే చదువు కొన్నది కాదా అనలేదు. తిండి అన్నాడు "ఏమో నాయనా, ఈ కారేత చదువులు చదివిన పిల్లల్ని ఇస్తామని వస్తున్నాడుగాని మీ ఆమృ అంటే చదువు కొన్న కొద్దు వద్దంటోంది". తల్లి అందుకొంది "సరోజనాథం చక్కనిది కాదా, చదువుకోలేదా ! ఇంగ్లీషా, హిందీ, సంస్కృతమూ వచ్చుట. తల్లి పిచ్చుక అన్న పనులూ నేర్పింది. ఎవ్వడయినా జిడితే—అసలు వట్టిటమే లేదు ఈమధ్య వాళ్ల కొద్ది వాటిని చదివోయినవల్లన్నుంచి—చుట్టుతిరిగి చెల్లలేక— "రా, అత్తా, బోయ్ గా రావడం మానేతావు" అని చావ పట్టుకొని వచ్చివేస్తుంది. కుట్టిన అల్లిక నువ్వులు మాపించింది. ముద్దెలొందండి నుచ్చింది, ఓనాడు. ఏం చక్కగా ఉందని చెప్పనూ,"

"పాపం, వెంకట్రామయ్యతో ఏ కంగతీ చేపు వయం చెప్తావన్నాను. ఏం, రా అబ్బాయి. మరి నీ అక్కప్రాయం చెప్ప" అన్నాడు తిండి. "వాడొప్పు కున్నట్లే, చిన్నవాడు వాడికేం తెలుసు" అంది తల్లి. తిండి అన్నాడు "అలా కాదు, వాడి నోటివంట కూడా విందామని. పోనీ సరోజను చూస్తావుట్రా ఓమారు. ఆ ముక్కకూడా అనగమన్నాడు వెంకట్రా మయ్య" అన్నాడు తిండి. తిలవంతుకోసే మాని అక్క లేదు" అన్నాడు పాపారావు. నిజంగా పాపారావు పాతి కాలం నాడు, మరి ఒప్పుకొన్నట్లేనా అన్నాడు తిండి. "మోక్షమేలే సరే" అని పుస్తకం తంక చూస్తూ, పేజీలు తిరిగి వేస్తూ అన్నాడు పాపారావు. "రండి వాణ్ణి చదువుకోనివ్వండి, ఇంకో నెలకు పరీక్ష లుట." అంది తల్లి.

* * * *

వైది చెప్పినట్లు పాపారావుకి సరోజనూ సంధం ధం విచ్చయివైంది—పరీక్షలయిన తిర్వార్తి వైకాపు కుద్దంలో ముహూర్తం పెట్టారు. వారికాలు చూపించాలని పిచ్చుక అంటే ముద్దారావుగారు నిద్రాంతి గారింటి చుట్టూ వాలుల మాట్టుతిరిగి, చాలా బానిసం చిన్నాడు, నిద్రాంతిగారన్నాడు పిచ్చుకతో.

చెప్పి వాటిని నువ్వు పూరించవలసివ్వయంగా నుచ్చి పాపారావుగారు సరోజని సరోజ నీర్లు

పోస్తూ మొక్కలు పెంచుతోంది చక్కగా. సరోజ మంచి ఉత్సాహంతో సంస్కృతమూ, హిందీ చదువుతోంది.

సావిత్రి పాఖ్యానం అంటే ఎందుకో సరోజను మొదిటినుంది ఇద్దం. సత్యవంతుడితో చాలు సావిత్రి కూడా అవధికి వచ్చింది. సత్యవంతుడికి సరోజ వదన వచ్చింది. కట్టెలు కొట్టడం ఆపి వేసి సావిత్రి తొడిమొదిలి లిలపెట్టి పడున్నాడనే ఘట్టం చదివి ఎంతో సేపు మనస్సులో ఇదయింది పాపం.

* * * *

పాపారావుకు ఎందువల్లనో పన్ను పాతి జ్వరం తిన్న మొగమే లేదు. ఇంకా ముహూర్తం పది రోజు లుంది. పోనీ బ్రాహ్మణంలో చెయ్యకయ్యకనుకొన్నాడు నీర్లు, వాళ్ళూ కూడాను. సరోజను ఎంతో దిగలుగా ఉంది. మాడో వారంలో తిన్నకుదని దాక్కురు ఆశలు వలుకుతున్నాడు. ముద్దారావుగారు సరోజా ఉదయమూ, సాయంత్రమూ ఎల్లా ఉందో అని కనుక్కొని వస్తూనే ఉన్నాడు.

మానవవారం రెగ్గవట్టే తిగ్గి చేపు ముహూర్త మున్న రోజుకు క్రితం రోజు సాయంత్రం సంతి వుట్టిందిట పాపారావుకు. ఏమండీ, తెల్లవారలేదు ఆ యింట.

* * * *

పురోహితుడు మన ఆచారాలకు పనికిరావన్నా తోటి మెడికల్ విద్యార్థులు నువ్వుదంపెలు తెచ్చి కేవానికి వేరారు. సాయంత్రం మూడుగంటలకుగాని కేవలం ఎర్రతం బరగలేదు. "ఇంకా వయసు పెళ్ళి యింది కాదు—సరోజ గొంతుకోసినవాళ్ళ మయ్యే వాళ్ళం" అంది పిచ్చుకకు సంకాయమృ విధివాణ్ణి. ముద్దారావుగూత్రం కేవల కదిలిందాకా ఉంది, మాతిదగ్గర స్నానంచేసి గదిలోకివచ్చి బట్టలు కట్టుకొంటున్నాడు.

కొంచెంసేపటికి ప్రక్క ఇంటి రామారావు, పండ్రెండేళ్ళ కుట్టవాడువచ్చి ముద్దారావుగారు, ముద్దారావుగారు మీ సరోజ నువ్వుదంపెలు వుచ్చుకొని కిథిలో పడుగవుతోందంటోయ్" అని కేక వేరారు.

ముద్దారావుగారింకా ఎవను తోడుకుట్టం టున్నాడు. అల్లాగే కిథిలోకి వచ్చాడు. కంగారు

పడి పిచ్చుకను సరోజినితో ఉంచేమో అని ఆలోచించింది—“ఈ పిచ్చిలో కొదవలే, వికలంబు లోడ్లు మీద. పాపారావును ఆ దారినే తీసుకువస్తాను.” అన్నాడు రామారావు.

సుబ్బారావు గారు పిచ్చిపనికి వికలంబులోడు చివర ముంపులో జనమంతా గుంపుగా ఉన్నాడు పోలీసువాళ్ళిద్దరు జనాన్ని నిర్బంధిస్తారు. పాపారావు కేసులో తాను ఒక వంశ వేదానుని సరోజిని ఉద్దేశం. ఏ మెడికల్ విద్యార్థియైనా ఇచ్చి శివంబాద నేయిద్దామనుకొంది. మెడికల్ విద్యార్థులంతా పాపారావు శివంతో వాటూ నిర్బంధిస్తారు. శివం ఒక వంద గజాల దూరంలో ఉంది.

ముంపులో పరుగెత్తుతున్న సరోజిని ఒక చారీటీకొంది. సరోజిని దెబ్బకు మార్చిపడిపోయింది. చేయిమాత్రం ఆ గుళాచిదండను నికవలేదు. ముఖం అంతా కొట్టుకుపోయింది. చారీచక్రం వదులించి పిచ్చిపెన్నురు కొండలు. ఏమైనా ముఖం, నవ్వు

స్థలం, అంతా రక్తమయమైపోయింది. చారీచక్రం ఆమె మీదికిపోలేదని పోలీసు అన్నాడు. ఇల్లదిగిర దెచ్చి ముఖంబాద చల్లారు. కాస్త కళ్ళవిప్పి “పాపా...రావు...ఈ...వంశి” అంది సరోజిని సుబ్బారావుగారి నుట లెక్కంటే అక్కడికి వచ్చి చేరుకొన్నాడు. జంషిలోనేనే అప్పటికి తీసుకొనిపోవాలని ఒక రిక్తా తీసుకువచ్చాడు. ఇంత లోక మెడికల్ విద్యార్థులు ఆ గలభా విని నమకకు వచ్చారు. ఒకడు సరోజిని స్థితియూచి పెదవివెరుచు. ప్రక్కనున్న మకాం మెడికోవంక చూచాడు. అప్పు టప్పుటికి సరోజిని తొలగింది. తాని చేయిమాత్రం గులాచి రక్తంతో తడిసిన పూలమాలను వదిలలేదు.

శివం అక్కడ నిలిచిఉంది. రిక్తా ఆ దారి నే ఆసు ప్రతికి పోవాలి. అంతా కా వచ్చేసరికి సరోజిని దిగిరి అనంతా కాకంబో కలిసిపోయింది. ఒక మెడికో ఆమె చేతిని పాపారావు శివంబాదికి చాగి, చేతిని విడల్చగా, రక్తమాల పాపారావు కేసున్న అలంకరించింది.

సముద్ర ఘోష

శ్రీ బెల్లంకొండ చంద్రమౌళిశాస్త్రి

ఈ మహావేదన కంతులేద ఒకనాడే! తమోధూమ మా
లాయంత్రంబున నామనస్సు కొనలెల్లకొట్టి బంధించి నా
రోయా! ఓయి దయామయా! కృపలులేరో; — మాటలే పైకిరా
నాయాసంబగు! పాటలెక్కడిక! దృశ్యావృత్త్య భావావేదో!!

ఏవో అందని మ్రాని పండులకు అరైత్తొ వృథా యాసముల్
గావా! ఎందుకు ప్రాకులాడెదరో! ఏకగ్రీవ రావనవ
ద్వైవా భూములు కాహళం బు లిటు లూడక బాధిరోద్వేధమే
నా! విద్యున్నయనాల శోణితపు సాయంసంశ్యలేనా! నిశల్.

ప్రాతర్మృగనవాకుణా గ్రహిణ ప్రత్యుద్గమాంభోజలే
ఖాతీవ్రాంతరవేదనా మధుశలాకల్ సన్న కన్వయనా!!
చేతన్యంది మృదుప్రకోపసుషమాన్నే హంతదృక్కోణ పీ
ణా తంత్రీవిధురోజ్వలస్వరములేనా! నన్న నన్వయనా!!

గుండెను విప్పి, గొంతుకను కొంచెము కొంచెముగా విదల్చి, నే
కండగలట్టి గీతములు గానముజేయగ వద్దటంచు కై
దండను బట్టి ఆపిరిగదా! మథనోగ్ర సముద్రతాండవో
చృండము నామనోంతరము సాగరగర్జలు సల్పదా ప్రభా!

పీడితమానవావసుమి యది! భూతదయాద్వైభావమా
మ్రేడితమై స్వతంత్ర మధురీకృత రాజన ముర్విపండువో!
కూడికలేని లెక్కలను కూడుచున్న మహాశలో, నిరా
శాడమరంబు రెక్కలను చాచిన శాంతికి ప్రాంత మెప్పుడో!!

నాకంతంబున ఈవిహదరుతులే నగ్నంబులై — భగ్నముల్
నై — కాంతాప్రియసమ్మితంబులయి, ఏలా పొంగుకో! నాకు నా
కేకాదర్శము! అంతులేని అదయాకాశంబువై కోపమే
నో! కాదుణ్యమొ! తేలుదాక కృతులఁ దోపిల్ల బోతుం విభా!

నాకు తలంపు గల్గు; కవనప్రవాళ్యగతిస్సవత్సరి
ర్వాకమునక; విభాతశబలాతి దిగంత తరంగభావకృ
న్నాకములన్; పయోదరఘృణా సహసావరిరంభగుంభనో
తేనకమునక; స్వతంత్ర పరిణామ జనాభ్యుదయాశయంబులన్

కలకల్లాలు

హృదయ స్పందనం ఆగింది. రక్త ప్రసరణం నిలిచింది. కళ్లు చీకట్లు కమ్మాయి. ఆవయవాలు వట్లు రిప్పాయి. చతుర చిమ్మింది. ఆలసట వచ్చింది. ఏవేదో పెదకులో మరల తిరుగుకున్నాయి కొన్ని-ఆగిపోతున్నాయి కొన్ని. అంత ఆవస్థ ఎంత ప్రమాదిస్తే మానవునిలో ప్రత్యక్ష మాకుండ్ అరిచి కే తెల్పు. ఆ తెల్పుకొనే శక్తి మానివేస్తోంది. ఇంత ప్రళయానికి పాత్రధారితం పుటలు తిప్పుకుంటే కళ్ళ క్కనుకించిక ఒక్క ఉత్తరం. చిరునామా రాయబడింది కాని విశ్వనిద మాత్రం ముద్రలేదు. ముద్రలేకుంటే ఆపదకు కంత మరి చెడిపోతేది కాదు. ఈ సంగతి వారిద్దరి స్నేహంలో ఎదుర్కున్న కల్పికుండ్-పరిస్థితుల్ని ఎంత తలకిందు చేస్తుందో, వారి కలయిక చాల చింతానినది కాకపోయినా పురావడ మైందిగా కను పిండుంది. వానికి ఏ సూపాన్ని నిర్ణయించడం లేక కాదు. అది భక్తి-ప్రేమలకాపు; వాల్మీకి, వ్యాపారి కాకాపు. ఉత్తరాన్ని నంటనే పొడు చేశామంటే యిల్ల అతడు చేయగలిగింది తదు-చేసింది లేదు. ఆటాట యితడచెప్పడు. ఇతిన్ని అతడు నమ్మక వాడు. వారి సంబంధాలు యిలాగే ఉంటాయి. అతని ద్రవ్యస్థితిరూప యాతనిది పైనే ఆయినా యాతనిని, యాతని సలహాల్ని అతడు పాటించక పోయినా చిగునవుట్లోనే దీవాల్ని దొర్లివై ఉంటాడు. ఉత్తరం పుచ్చుకున్న సుందరానికి రాజాస్థితి బుర్రలో తిరుగుతోంది.

ఆరాజ గదిలో రవివర్మ లక్ష్మికి బాణాపట్టింది ఎదురుదన్న గదియారం ఎప్పుడు ఆగిపోయిందో తెలియదు. పుస్తకాలు దుమ్ముకింద ఉన్నాయి. కలంలో సిగా ఎండిపోయింది. వారావరగం అంతే ఆతని రాజ్య విచ్చిన్నా పై కళ్ళ క్కట్టుతోంది. ఆస్పృశవ్యకు ఆ వాసుకరగం చెయ్యకపోయినా కొంత లింకి దొరికి ఉండేదేమో నమకుంటూ ఉండేవాడు. ఉపవాసాలకి అతడు అలవాటు పడిపోయాడు. అతని ఆశయాలు, ఆదర్శాలు క్రిందిపాయిలో ఉంటే ఇంత అసౌగతి పాలువనే ఆవసరం లేకపోయేదేమో. కనిత ప్రవాహాస్పృహతిగిలినప్పటి ఆనమనించాడు. తను తిండికి, నువ్వుక మారమై పోతున్నాడని. కడుపు నింపుకుని, వల్ల కప్పకని యోగ్యతలంటే సరస్వతీ కటాక్షం అంత లేలిగా తనపై కురకడని అతనికి తెల్సినా అతడు అరికటే సమర్థుడుకా లేకపోయాడు. అతని కదిత్య మధురత్వాన్ని ఆస్వాదించే వారేగాని అతన్ని సత్కరించేవాడు మాత్రం లేకపోయాడు.

లోకంలో అందరిలా తక్కువ పెట్టుబడితో హెచ్చు పెట్టు సంపాదించే మాత్రం కొనిం ఆన్వేషిస్తున్నా ఆతని ఆదర్శ వ్యతిరేకంగా ఉండడంవల్ల ఆతని ఆన్వేషణ ఆనంతరమై పోయింది. అతని కళ్ళకుండు ఎందరో సామాన్యులు అసామాన్యులై-గునికులు మహా గునికులై పోయారు. ఆమర్కాటన్నీ తెలిపి యారెకు ఆపంధాలో పురోగమించడు. అది ఆతని ఆశయ విరుద్ధం. ఆశయవిరుద్ధం, ఆదర్శ వ్యతిరేకం అనుకుంటూ కడుపు కాల్చుకుంటూ చందామీదే బ్రతుకు తెల్లవాడుతోవలసి వస్తుండేవారని అనుమానించి కూడా యీ చందా తీచితోన్న కొరుకుంటున్నాడు గాని దారి మారడం లేదు.

సామాన్య సంపాదనా సుందరమే యాతనిని తరచు భరిస్తూ ఉంటాడు. ఈ ఆవకాశాన్ని పురస్కరించుకొని రాజా స్వతంత్రులై తనిగాని, వ్యక్తిత్వాన్ని గాని మల్గులపడేయడు. రాజా చాల తరచుగా యాతనిని సులించి ఆలోచిస్తూ ఉంటాడు. అతనికి ప్రతి ఫలాన్ని విమోచంలో సమర్పించాలో తెలియక చాల సమయాల్లో వ్యర్థ వెండిన రాజాని తీరట చేందించేందుకు సుందరం కొన్ని కొన్ని సమయాల్లో తల్పిబ్బయ్యే వాడు. ఒక్క “క్రాంతి పత్రం పత్రం” పూర్తిచేయడంలో మాత్రం రాజా సహకారాన్ని పొందేవాడు సుందరం. ఇదిహానీ వ్యాపారిక దృష్టితో కాదు. క్రమ క్రమంగా వీరిద్దరూ కృషి చేస్తూండే వారు. ప్రతి పత్రంకూ చాల సన్నిహితంగానే మూల పలు సూచిస్తుండేవారు రాజా. కాని వివాదా నూపడు మాత్రం సంపదేను-యిద్దర్లో ఒకడు మావ. దీనికి కారణం వారిక్కడి పరిపక్వం కాలేదనే అనుమానమే. నాలుగైదు తిప్పలు తిప్పకుండా వచ్చేరి. ప్రతి “సామ్యమును” తప్పని సరిగా చూచేవారు. ఫలితానికి సామ్యాత్మ్యం కావడం, ఫలితం అందుకోబోయే సూచిత్వ కమలించడం వీరిద్దర్లో ఆకాశికతలు పొడిచావు కున్నాయి. అతి ఆధారం దొరికింది. ప్రోత్సాహం బలవత్తరం అయింది. రాజా ఎలా తేర్చాడో ఒకరూపాయి తేర్చి ఆసారి పత్రం పూర్తి చేసి పొడుతెయ్య పలసిందిగా సుందరాని కిచ్చాడు. ముగింపులేదీ గడిచిన మూడురోజుల తరవారి ఉత్తరాన్ని పుస్తకంలో చూచాడు సుందరం. అతినిలో తెలివైన హితం చేసిందా ఉత్తరమే.

ప్రతి పర్యాయంలా యాపారీ వాలుగైదు తిప్పలుంటే సుందరం-రాజా స్నేహితం ఎగుకు దిగుకు లేకుండా పర్యంగంగానే పాగిపోతుంది. ఇది తిప్పలే తిప్పకుండా కొంత కలవరమే తీసుకొస్తుంది.

వెన్నెల విన్నపాలు

శ్రీ బొడ్డు బాపిరాజు

[క్రొత్తగా వెన్నెలలాటాని మహావీర జనమూర్తి అభ్రంకమ మహాశక్తి తయైంది. నయనామృతములగు తద్రూప లేఖలు శరద్యామినుల మరింత మోహనములు. మువసులో నిలిచిన ఆ కొండ, కొండకొనపై స్వామి మధురాకృతీ, చానిది చలిగించే ఒక రియ్యది వెన్నెలకేయీ కృపితీ కాకృతి నిచ్చింది.]

చదలేటి మొగిలి పాదలం

తెదరినపుప్పుడులో! కడలి చెంగుల తరగల్

వెదిలిచిన పాల నురగలో!

పాదవె న జాండమును పొరలు పొరలై వెలుగుల్!

వికసించినవి మహావీరశిరోవీధి, మాక్తికమకుట సామ్యమున కొన్ని;
పరిభవించినవి తత్త్వభు భుజాంతరసీమ, వైజయంతి వైభవమున కొన్ని;
ప్రవహించినవి స్వామి పటుదీర్ఘ తడయప్పి, శ్రీరాభిషేక ప్రసిద్ధికొన్ని;
ప్రసరించినవి దివ్య పాదాగ్రవేదిక, పూజాప్రసూన విస్ఫురణ కొన్ని;

వెన్నెలలు చింది చిలుపలై వెల్లివిరిసి

తళుకులొరసిన వా శారద త్రియాను

భావనా రమ్యరూపకల్పవలమెరసి

గోమతేశ్వర సేవా నిశూభభక్తి.

మిన్నుల రాయుస్వామి తలమీద శరచ్చరదభ్రమాలికల్
వెన్నెను వెల్లుపూల చలిపందిర. నిష్ఠుర తత్త్వసస్పము
తృన్నమహాగ్నిగ్రాగు గిరివల్లభు నొదల గుండపు తా
నన్నగసాగె వెన్నెల తుమారము, కప్పరపుం దుమారమున్

హిమచేలాంచల చంచలాభ్రవరణిన్ హేలాపదన్యాస నృ
త్యములన్ స్వామి పదాబ్జసేవకు శరద్రాజేంద్ర కన్యాసహ
స్రము విచ్చేసినసంగ వెల్లినవి జ్యోత్స్నాధార లంతింత మొ
త్తములై తద్గిరి సానుభాగముల ముక్తాశ్రేణి చండించుయన్

సకల దిగంతరాశములు చల్లని శెల్లనికాంతి శాంతిలో
నొక మధురానుభూతి తళుకొత్త, సునీర్ణ విసేలరేఖ వో
లిక నిలుచున్న స్వామి కనుగ్రేవల చిందు దయారసామృతో
ర్మికలు జగములెల్ల ప్రసరించునట మధుచంద్రికామిషన్.

అవును వెన్నెల కాదు. సత్యమ్మ! స్వామి

తరుణ కరుణాస్మితమ్మో! కాదన్న నెట్లు

వ్యధిత దుఃఖతజనమనోవ్యాధు లెల్ల
తుడిచినేయును నమ్మతహాసోపచరణ?

వీనుడో వెన్నలలార! స్వామి శ్రవణోర్విన్ మీధు క్రిడించు నే
తను విద్వింపుడు శ్రద్ధ నిట్లని-తృణప్రాయమ్ముగా రాజ్యముం
దన యిల్లాలిని, కన్న విత్తని నమస్తం బుజ్జగించెన్, తపి
చెను, సాధించె నతండు మున్ను భుజనశ్రేయమ్మునం దానుగా.

“ఓయినభూ! తపింతు విటు లుర్విధరాగ్రము వెక్కిరి, ఎన్ని య
ధ్యాయము లేక లోకకథ! సంభయముం దిలకించినావె? అ
ధ్యేయములయ్యె నేకు భవతీయ కగధిత మార్గముల్! దయా
తో యధిచాచు కొండ దిగెదో! ఒకగట్టకు శేస్తువో భువిన్!

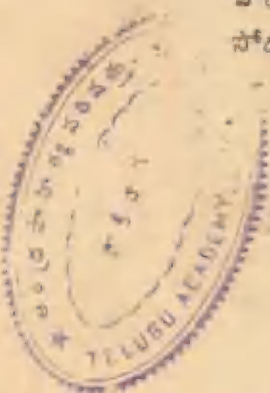
“మానవజాతియంద, మనమార్గమునం బడె, లోభమగ్నము
జ్ఞానవిదగ్ధమై యడుగు జాలె; పరస్పరదుష్టచింతలో
దానవమయ్యె, హింసఁజుధర్మము ద్రొక్కె, తగ్గీయ జోధం
ధ్యానములయ్యె నింతటి యధర్మము చూచి భరింతునే ప్రభూ?

“నత్యమహింస శాంతియను శబ్దచార్థ మెరుంగరాదు పో!
నిత్యము వీటవెట్టకొని నిల్చెను యోధము తదృశంకరా
నిత్యములొ దురాశయును స్వార్థము నేకు జగమ్మునేలు నీ
యత్యయ మోర్తువో తెలిసి యయ్యె, తథాగత! మానమండ్రలో.

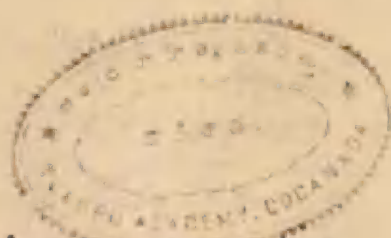
“లేదు పరార్థదృష్టి లనలేకము, వీడన దక్కినన్; మతో
న్మాదముగాక తస్మహిత మార్గవమాదృతి లేదు; స్వార్థసం
పాదన తప్పినన్ మతికి పట్టదట నిజభాగ్య లీల మా
సోదర మానవస్థితియు, చూడు ప్రభూ! జగమెట్లు పోవునో.

“కదలి రావయ్య తండ్రీ! నే దడను వచ్చె
దివ్య నవధర్మభము ప్రత్యక్షనలిపి
శాంతి చంద్రదాతవమ్మన జగతి నమన
నత్యము నహింస తిద్రధాశ్వములు నేసి”

అని యల్లన వినిపింపుడు
జననాధుని; లోకహితము నేయుడు;—మీ ప
ల్లని తన మది యెవరికి వ
చ్చునయా! నవచంద్రికాకేశోరములారా!

పు ట్ట మ చ్చ

శ్రీ వెంకట సద్విదానందకర్మ

వచ్చితిమి మరలమందుకు వస్తుందో!—
 ఎవ్వరూ వస్తుందో!—

శుభదేవతలు ఎరిగా జీవించుకొనితే తమ
మరిచిపోయిన దివయంకూ ఇట్టే జ్ఞప్తికి తెచ్చుకో
గలవనుచున్నాను రామ్మూర్తి చిట్టచివరికి.

సురచిహ్నమున విషయాన్ని వదిలి, తనకున్న
వైకాలనే పరిజ్ఞానాన్ని తిగి దోచుకోవటం మొదలు
పెట్టాడు. తనకు తెలికందానే!—అత్యంతానతిలో
ఒకటి తననాకే ఒకటి వైకాలనే పుస్తకాలు రాత్రు
వఘడ్డా అజేపరిగా చదివటం; ఒకనాడు అర్చరాత్రి
నాకా వదిలి పుస్తకంలో విషయాలు తనకు అవ్య
యమమగుటమంటే తనకులేనే పరమ కిరాతుకిలాగా
తోవటం; బ్రహ్మ అర్చివేయబోనూంటే అద్దంలో
కనిపించిన తన బొమ్మను చూచుకుని కెప్పుడూనే కేక
వేయబోవటం—ఇత్యాది ఘట్టాలన్నీ మనఃఫలకం
మీద బొమ్మలు కడుగుపెట్టె.

సిగరెట్టు ముట్టించి దమ్మరాగి ఫక్కుతుని
చవ్వాడు రా...రి.

ఒంటరిగా నిలబడి అంత సత్వ పద్ధివండును
నక్కనున్న వ్యక్తి భయపడుతూ రాత్తున్నైపు
మాచాడు.

రాజ్యాలి స్వయంగా వచ్చాడు. శేతు
పాండుమీద నిలవడము కలెవ్వరూ తన వత్స వట్టింతు
లోనుండును తప్ప వీరధాను. తనకు తెలికండా నైకా
లకి తొలిలోపలి వత్ససాలయాని వారికి కరుణ
వచ్చాడు.

తను మరచిపోయిన విషయమేదో జ్ఞాపకం
వచ్చేను. అదేదో తన బావమరిదికి చెప్పాలనుకున్న
దరమరచాడని!

మనీష్యులలో మగువన కీక్కు భావా లన్ని
జీవీ కుళ్యగించబానిశ కాణుకర్తూ పూనుమన్నా మ.
కాని, అంనుకొరీశ ను-దమలేనా లేవు. దిసిసి

"భంధం లేదు.....వాడితో కలుస్తాడటంతో అనే
 క్షణాలకు వస్తాందిలే" మృదువుతో లోపల గుండెత్తావు
 బామ్మార్తీ మంచుమంచు చివల్పటం, అది తన గమ
 నించకపోవటం గా చెందూ జరిగిపోయినా.

ఆ విషయం సుందరత్వ భాగముదారం
సర్విన రికవారి కాని రామూర్తి గళించలేదు.

ఇలాంటి పదాదుగా అన్నా చేయవలసి
వున్నాడు. అంతేగానీ, అప్పుడైతే (Xవీంబరే)
పోతాడు మరువెనుకు వస్తుంటే, ఎప్పుడు
వస్తుంటే!

‘నుందవం! నుందవం!!’ రామ్మూర్తి బొబ్బ
లెక్కుతుంటూ శేవునుంటుమీద నవక, పరుగుకొని
వింగింకా అటునెళ్ళు బులులుకొడు.

ఈ విధముల చేయి వివక్షలు ఎరుగకుండా ఆ
జన్మ బుద్ధులతో పదార్థ సుందరము లెక్క
నగుటచే. అంతేకాదు, రామాయణ వైష్ణవ
బుద్ధుల కలిసిపోతే రామసుందరి కూడా అను
భవిస్తాడు!

‘ఒరే! బావా! ఏన్నేమో!’ తాత్కాలిక
సమస్యను పూర్తిగా చదువు ప్రారంభించాను నవ
వాగ్గీకరిల కాలవాలపైను త్యాగవాణునగుడు శేష
మెంటుదొంగ!

అక్షయ కరుణారావు చప్పడేంటి.

మండ్రాత్తు 'అమ్మయ్య !' అనుచున్నాను.

ఇంతలో, వెనకనుంచి 'హా! హా!' అన్న
కంఠస్వర వినిపించును. కావత్ వెన్నులోపొడిచి
తనని విరిగించింది మందకావత్.

అప్పుడో ఎవరో ఎక్కడో. వెదక్కుతిరిగి
చూడటానికే మెదిలిస్తే దీరికే నశించింది నుండ
టావునో అనుమానమేమో లేదు—ఆ ఎక్కండి
రామూలే!

రొక్కటంటూ వచ్చిపక్కన కూర్చున్నాడు రామ్మూర్తి!

సుందర్లావు చెడేశా? ఉచ్చు దిగినట్లనిపించింది. బాధపడుతున్నట్లు చెడ అటూ ఇటూ తిప్పి 'ఏదోయ్, బావా!' అంటూ వరామర్పించాడు.

'చాల్లేరా! మరి వేమలుపోతున్నావు! అల్లం తడూరాన్నుంచి గావుకేక రెట్టినా పలకకండాను...'

'అల్వే, నిజంగా.....నిన్నునుకోలేదురా!' నమ్మించటానికి చెయ్యిత్తగ్గ అభినయమంతా చేశాడు సుందర్లావు.

'నుక్కూ మొగ మెరుగని కండ్లరు వేసు పిలుస్తున్నదినిన్నేవని బప్పు అపాడుగాని, నీకు తెరీవేలేదుట! సరిగ్గా అబద్ధాలానటమైనా నేర్చుకోరా!'

సుందర్లావు రామ్మూర్తి మాటలు పట్టించుకోనట్లు చెడమొగం పెట్టి కూర్చున్నాడు. చావమరిది మాట కట్టించటానికి సుందర్లావు తరుచు ఆధరించే ప్రక్రియలో ఇది ఒకటి. తన సమాధానం చెప్పకండా పొరుగున్నాడంటే మరొక నాలుగు వరవళ్ళ తరవాతైనా రామ్మూర్తి నోరుకట్టెయ్యకపోవని సుందర్లావు నమ్మకం.

రామ్మూర్తిది ఆదోక తరహా—మెడ్రాస్ అయ్యేది, ఆపైన లండన్ అయ్యేది మన అలవాట్లు, మన ప్రవర్తన మారవలసిన అవసరంలేదు—అంటాడు. ఈ విషయంలో వాడితో ఇతరులు ఏకీభవించకపోయినా వాడికి చింతలేదు.

రామ్మూర్తి ప్రవర్తనలో ఉన్న ఈ మొరటు దవంపల్లి ఎక్కువ భాగం సరిఅయింది సుందర్లావు. మన ప్రాంతీపు అలవాట్లన్నీ మన ప్రాంతాల్లోనే వదిలి మరి కలకత్తా మెయిన్లో అడుగుపెట్టేవాడు. కాని, రామ్మూర్తి మాత్రం ఆ మరాఠీద దక్కనిచ్చేవాడు కాదు.

అంతేకాదు—ఎదురైన మరుక్షణంలో తనకి భావగా పెద్దరికం వహించి 'చిరజీవ!' అని దీనినూ న్నట్లు మాట్లాడేవాడు సుందర్లావుతో.

మనప్రవృత్తులో ఉన్న ఏ విశేషంవల్ల రామ్మూర్తికి ఆ ఆధికారం వస్తోందో, ఏ లోపంవల్ల

తనకి చిన్నరికం వస్తోందో వోధపడకపోయింది సుందర్లావుకి. అనేకవాట్ల అనుకునేవాడు—అతినికంటే ముందు ఆ పెద్దరికం అంది పుచ్చుకుందామని. కాని, సుందర్లావు కది సాగ్యంకాకపోయింది.

బప్పు కండ్లరు తిక్కిల్లు ఇచ్చుకుంటూ వస్తున్నాడు భవకమంచి.

'చంద్రహాసిని దూచిరావటానికి వస్తున్నది... ఈ వేళకు నన్నిక్కడ ఉండవలసి... ఇలా మొహం తప్పిస్తున్నా దెక్కడికిరా? రామ్మూర్తి మళ్ళీ అందుకున్నాడు.

ఈ ప్రశ్న తనదొక విరుచుకుపక్కపోవరి, ఇండాకటినుంచీ సమాధానంకోసం సరిమరిమా గున్నాడు సుందర్లావు. కాని, సమాధానం కోలేలోపలే రామ్మూర్తి ఈ ప్రశ్న నియ్యటంతో— ఏదో ఆ సరా అందుకునే లోపల కాళ్ళకింది ఆగారం లాగి వేసినట్లయింది సుందర్లావుకి.

'మమిందరాలావా! చంద్రహాసి ఇంటికి వచ్చామనే బయలుదేరాను కాని, అక్కెంటు పనోచ్చింది... నురొకలోటికి ఇల్లావీ... బన్నాడు రెడబడుతూ.

"ఎక్కడికిరా?"

సుందర్లావుకి వల్ల మండింది. 'పారీస్! అన్నాడు వడలిడుతున్నంత అసహ్యం గొంతులోకి తెచ్చుకుని.

రామ్మూర్తి ఇతిలిగా నవ్వుతూ, "మనలం భోటూ! నవ్వు పన్నెండో నెంబరు బప్పులో ఎక్కి పారీస్! ఇమరున్నావట్రా?" రామ్మూర్తి ఇంకా నవ్వుతున్నాడు.

ఆవతిలివాళ్ళ ప్రాణాలతోడి, అడ్డమైన అవామలు, చెవామలు వాగించి తమ సంకోషించే బాధ స్వభావం తన చావమరిది అనుకున్నాడు సుందర్లావు.

నివాసికి, తన బప్పులో ఎక్కేముందు ఆది ఎక్కడినుంచి ఎక్కడికి పోయేదో చూసలేదు. రామ్మూర్తి కంటపడకండా ఉంటే చాలావని అని ఉన్న బప్పులో దూరాడు. మరి దీక్షివని మించి ఇలా ప్రాణాలతీస్తే తనేమి చెయ్యగలడు?

‘తెరిసి తక్కువగా అడివ అబద్ధాన్ని ఇప్పుడైనా కట్టేస్తున్నారా—చెప్పువలసింది పోరీస్ కే... కానీ, మైలాపూరులోయి, సుబ్రహ్మణ్యంలో కలిసి అటువంటి అటు పోరీస్ పోరాడుతున్నాను—అని!’

ప్రాణం నిలపునా లేకా దనిసిందింది సుందత్తావు!—తనుపడ్డి ఈ ప్రమాదంవంటి తప్పుకోవటానికి తను చెప్పాలనుకుంటున్న సాకుకూడా అదే! అది కాస్తా రామ్యూర్తియందే చెప్పేకాదాయ్. ఇప్పుడు తను మళ్ళీ వాటికే ప్రసక్తిరచినట్లే నిం అతిశయమయ్యి!

సురి వేరే ఆలోచనకూడా తోచటంలేదు.

‘నిజంగారా! నమ్మకే నమ్మకే; లేకపోలేదు—సుబ్రహ్మణ్యం దగ్గరికే వేమ చెబుతున్నది. ఆతైన పోరీస్ లో అర్థంబుపడుంది... రెలపోయే విషయం...’ ఎంత నొక్కిచెప్పినా ఎప్పటికీ అనిపిస్తోంది సుందత్తావుకి. కాస్తా, చేతులు కట్టివేసి తన బాతనులిదివి పరుగెత్తే బప్పునంది విసిరి అవలెల పోతేస్తే బాగుండు ననిపించింది!

సుందత్తావు పడుతున్న ఈ ఇరకాటమంతా గ్రహించి సంతోషిస్తున్నవాడిలాగా ‘అబద్ధాల పోలిలో నిం రిగబడిపోతున్నావురా! అబ్బీ! నాకు తెలుసురా—ఈ సుబ్రహ్మణ్యం. ఈ రెలపోయే పనులూ—అన్నీను! త్వంక్రితే సుబ్రహ్మణ్యం కనిపించాడు. నీతో మాట్లాడి వస్తున్నానన్నాడు! వన కెవ్వడో అనుకున్నాడు—మీ రిద్దరూ మిథ్యాంకుకి మాటినికి పోదామని! కానీ, అనుకున్న సినిమా కాక పోయిందల్లా చెక్కటం సంతోషించుకున్నాడు!—ఇదేవా సుబ్రహ్మణ్యాన్ని కలుసుకోవటమూ, రెల పోయే పనీను?’ అన్నాడు రామ్యూర్తి.

సుందత్తావు తెల్లపోయియాస్తూ ఉండిపోయాడు. చెప్పిన అబద్ధాన్నట్లా రామ్యూర్తి ఎగతాళి తెగనరుకుతూంటే తనమీ మాట్లాడగలడు?

‘ఎంత పోయిందో?’ అన్నాడు కండ్లకరు, కబుర్లునూ టిక్కెట్టు ప్రసక్తి ఎంతసేపటికి ఎరుతాలో చూడమని తనూ అంతిమేపు కాదుకు జూర్పున్నట్టు.

‘రెండు టిక్టెట్ క’ రామ్యూర్తి కేయిలోనుంచి వెళ్ళు తీరున్నాడు.

సుందత్తావు టిక్కెట్ గా కండ్లకరువైపు చూస్తున్నాడు. ‘ఇది టిక్టెట్ కా పోవాదుసార్! ఇది ‘12, A’ మైలాపూర్ చిత్రకోశంబానే పోను’ కండ్లకరు ఈ మాటలనేపరికి—సుందత్తావు తెరిసిని పట్టావనుకున్నాడు.

‘ఏలే, రెండులక్!’

టిక్కెట్టును గురించిన సంభాషణలో, చదుగతున్న బప్పు రొదలో... సుందత్తావు తను టిక్టెట్ క రాసుగాక రానన్న మాటలు కుడిచిప్పెట్టుకు పోయివై.

‘నాకు తెలుసులేరా. నువ్వు ఎత్తిన ఎత్తే మిథా—నన్నిక్కడ పడినావులు పడమని నువ్వు ఒక్కడినీ చంద్రమూరి అతిథ్యం అందుకునేందుకు బయల్దేరావు!’ రామ్యూర్తి ఆడిపోసుకుంటున్నాడు.

అలా కవిస్తూంటే నిజమే నన్నట్లు నోరు చూసుకు కూర్చోటం ఎలా?

తైగా, చంద్రమూరి తనకు ముఖ్య స్నేహితుడు. తన్ని వాల్లింటికి ఆహ్వానిస్తూ, కాతమరది కదా అని మర్యాదకోసం తక్కువన్న రామ్యూర్తిని కూడా రమ్మన్నాడు. అంతమాత్రానికే చంద్రమూరి ఇంటికి వెళ్ళటానికి తనకంటెకూడా ఇంత ఆసక్తి చూపుతావేమిటి? విపరీతం! ఇలాటి వెలివితనం రామ్యూర్తికి కొత్తకాదని సుందత్తావుకి తెలుసు.

‘ఒక్కణ్ణే వెడదామనుకుంటే వెడదా మనుకున్నానులేరా...’ అన్నాడు సుందత్తావు—బప్పు దిగిన తిలవారి మాట్లాడుకుందాం ఆ గొడవలన్నీ—అనే మాటలు స్ఫురించేటంత విసుగ్గా.

‘ఇద్దర్నీ కాఫీకి రమ్మని పిల్చాడా లేదా చంద్రమూరి?’

సుందత్తావు సమాధానం చెప్పకూడదని గట్టిగా నిర్ణయించుకున్నాడు.

‘మరయితే అంతస్వార్థమెందుకు? అంతా నువ్వే కాపుకోవారేం...’

సుందత్తావు ఇంకా మావంగానే ఉన్నాడు. మాటవరసి రమ్మంటే ఎందుకు విడికింత అబలాటం? తను అక్కడికి వెళ్ళటానికి ఇష్టంలేదని తెలియబట్టే విడికింత తెచ్చిపోతున్నావేమోనని వెనకటి తన

ప్రకర్షనలోలోపల విచారవలన మొదలుపెట్టాడు సుందరత్వావు.

రామ్యూర్తి కూడా వాగ్దోరణి కట్టిపెట్టాడు.

రామ్యూర్తి మనసులో ఏదో లీలగా మెదలటం మొదలుపెట్టింది. ఆలోచనలో పడ్డాడు. ఆలోచించినకోర్కీ ఏదో ఒక్కటి తగుముక్కాడుతున్నట్లుంది తిప్పిలే విషయమేదో వెలుగులోకి రావటం లేదు.

అంతేకాదు రామ్యూర్తి తనలో చంద్రమాలి మెదులుతున్నాడు. ఏమిటి చంద్రమాలిని గురించినది? ఏమో! యుక్తన, అతిశీ ఆత్మియం జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఇలా ఆలోచిస్తాంటే విషయాన్నుంచి దూరమవుతున్నట్లు కూడా అనిపించింది, మళ్ళీ—

చంద్రమాలి చాలా కలుపుకోనితనంల ముగిసి. ఒకనాడు మాంటుకోర్టులో సుందరత్వావు! ఎదురై పట్టరాని ఆకేళతో పరామర్శించాడు. మళ్ళా మాంటుకోర్టులో మార్పుని పూర్వస్మీహమ్మి అనేపనిగా నెమరువేరాడు.

‘చాలా మారిపోయావో’ అన్నాడు సుందరత్వావు మాటాడుతున్నంతేకాదు చంద్రమాలిని అదేపనిగా చూస్తూ.

చంద్రమాలి వదులి: స్ఫురదూట. ముఖం ఆకారం లేనిగా ఉపించుకోవచ్చు—కరు; అందులోనూ లావణి కూడాను! పూర్వంనుంచి చంద్రమాలికి కంత్వకోండి అంటేది. వాడు రాసిన పద్య సుందరత్వావు చదివబడలే చదివలేదుగాని, చాలా ప్రతికర్షణ అవ్వటం మెదులున్నాడు! ఉద్యుచ్ఛటలేక వాడి గొంతులవ్వ వాడు ప్రతికరించి దా వెదిరాసుకుంటుంటే అన్నీ చదివవలసివే కను మనకేమి బని పించేది సుందరత్వావు ఇత్యాదులకి!

మొత్తానికి వీటి కేవల ప్రేమగోచర లంకి ఉంటుంది. లేకపోతే ఇంతచేయి గోరెత్తికు ప్రతి కర్షణ—అనుకునేవాళ్ళు చంద్రమాలినిగురించి సుందరత్వావు వస్తరా ముగియ. కాకపోతే, మాదుగూరి నుంచి వచ్చి కాకేళో చదువు చెరిగిస్తాన్న చంద్రమాలి నిట్టూరుస్తూ వెలిసికాడు వాళ్ళకి. ఇంతలో, విద్యుత్తో చేరినవాడు కాస్తా, మానవుగా చదువుకి సన్నద్ధుడై యుద్ధంలోలేరి అటుగ్రువులమీద

బాంబులు విసవటంతోపాటు అంధ్రనేకంమీద విరహానేమూలుకూడా వదలటం ప్రారంభించాడు.

మళ్ళీ ఈ నాడు మద్రాసులో ప్రత్యేక మయాడు చంద్రమాలి! ‘ఎవ్వడొచ్చావో?’ అన్నాడు సుందరత్వావు, ‘ఎన్నాళ్ళకు కలిపించాం!’ అన్నంతే పరామర్శగా.

చంద్రమాలి చాలా మలాసాగా ఉన్నాడు. ‘రావటమేమిటి? ఇక్కడే ఉంటున్నాడు!’ అన్నాడు.

‘ఏం చేస్తున్నావో?’ అన్నాడు రామ్యూర్తి కేవలం పరామర్శిస్తున్నట్లు.

‘ప్రతికా సంపాదకుడుగా కాలం గడుపుతున్నాను’ అని ఒక చిగునవున్నవాడు. ఇంతవరకు తన జీవితం ఎన్ని విపరీతమైన దారుణ లోక్కింది జ్ఞాపకం వచ్చి తనకి తనే ఇవ్వకుంటున్నా వేమోనని పించింది సుందరత్వావు.

‘ఏనాకామయందా?’ అని అడుగుతామని నోటి దాకా వచ్చింది సుందరత్వావుకి. కాని, అన్నీ విరహ నేమూలు రాసిన వాళ్ళి అంత మిటిగా ఆ విషయం అడిగితే ఎటు పోయి ఎటు వస్తుందోనని విచరించుకున్నాడు.

కాని, చంద్రమాలి ఇన్న పిచ్చుకవలకాన్నాడు! ముగిసిపోయా ఇంత చేటు పరామర్శించుకుంటుంటే రామ్యూర్తి మెదలకండా మార్పున్నా, వాళ్ళతో బాటు ఒకటి తరవాది ఒకటిగా సిగరెట్లు చూడం తిగలేస్తున్నాడు. ఏనాటికీ, తనకూడా చూట కలవ రెగ్గరించుకు ఒక్కటి కూడా లేదు వాళ్ళ సంభాషణలో.

చంద్రమాలి నిల్లు పెట్టింది నెట్టికెట్టు ‘లేపు అదివారం మా ఇంటికి రారా... కాఫీవే కల్లారా... భోజనాలు కూడా మా ఇంట్లో చే... మిలిచిపోకు’ అని రామ్యూర్తితో ‘మామూలు! విడు కూడా రావాలి.’ అని నంట పెట్టుకువచ్చే బ్యాగ్గరి సుందరత్వావుకి పురమా యించాడు. తన ఎండ్రెన్ నెట్టి క్రిస్టికా బస్ స్టాప్ కి పరుగెత్తాడు చంద్రమాలి.

చంద్రమాలి! పెళ్లి అయివుంటుందిమన్నాడు సుందరత్వావు. అతిగాడు చేసిన పశువధన ప్రయోగం తెలుస్తూ రించరించుకుంటుంది.

‘ఎవరైతే ఈ కవిరాట్టు?’ అన్నాడు రామ్మూర్తి చంద్రమూర్తి బాధకుమారం పాగగానే. గుండట్టావు తనకు తెలిసిన వివరాలన్నీ చెప్పాడు.

‘వితే, ఈ మహాకవి కావ్యరసపు నువం నూక రగ్గలే! మన ప్రయాణం మరిచిపోకు!’ చంద్రమూర్తి భార్యను చూడడాని తనకుదా నివాసిక మర్యాదల పడుతున్నా, ఆ విషయాన్ని రామ్మూర్తి చైత్యి అనే నీనంతుకు పట్టకానికోపం వచ్చింది చాచిపోయి.

తరువాత, గుండట్టావు కవిసించివచ్చిందల్లా రామ్మూర్తి భావకంచెకాడు. అదివారంనాటి తన కావ్యక్రమం. మాటవరదకి రామ్మూర్తిని పీలకగా వాడింత అపత్తి చూపించటం గుండట్టావుకి చాలా చికాకనించింది.

రామ్మూర్తి నిబంధన అనుసరించాడు—తన రాష్ట్రపతి, చంద్రమూర్తిని రాష్ట్రపతి, వాటి నేయాలవల్ల ముక్కోటి ఆంగ్లల్లో అక్షరజ్ఞానమున్న చాలా మందినికూడా రాష్ట్రపతికి ఆ యువతీలలామ కిల పొందర్యాలు తన తెలుసుకోవాలని! ఇలా భావించటం తిప్పేయించి అవ్వనివ్వకు అత్తపరీక్ష చేసుకోకనూ పోలేదు! ఆ మాటకొస్తే—చంద్రమూర్తి ఆ అమ్మాయిమీద మోహించి పే ఉండిఉండివచ్చును. గాని, ఆ మోహాతో తన నేయాలవ్యారా అశేష జవాన్నీ ఉద్విగ్లాహించగా లేదని తన కేవలం జ్ఞానువుగా అనినీ చూడాలనుకోవటంతో తిప్పేయి లేదనుకొని తీరటవాండాడు!

కాని, రామ్మూర్తినిన్న ఇంత ఉత్సాహం మరునాటికల్లా పగవారిపోయింది—ఆ వ్యక్తి ఎవరో తెలిపేసరికి. వివా, తన బావమరిదితో హాస్యమందిటానికైతే ఈ ప్రయాణం పరిశీలించి తెనుగు ర్పిత్తిపడ్డాడు!

—రామ్మూర్తి పరానిగా, గుండట్టావుతో మైలాపూరుకి బస్సులో ప్రయాణం చేస్తున్నా నన్న విషయం మరిచి, చంద్రమూర్తిని కలుసుకుని ఇంటికి తిరిగి వస్తున్నానన్న ప్రాంతిహా పడ్డాడు! లేవమని గుండట్టావు మోచేతితో పొడిచేదాకా లక్ష్మీ వచ్చిందన్న రిలంపే లేదు. రామ్మూర్తి మాట, పలుకు లేకుండా అందినపు నిద్రిమంతుడివల ప్రయాణం తెలుగుటం గుండట్టావుకికూడా అర్థరగంగానేవుంది.

బస్సు దిగంగానే గుండట్టావు కోడు వాటి కాఫీహోటలువైపు చారిరీరాడు. ‘ఇక్కడికిరా!’ అన్నాడు రామ్మూర్తి నీనకమంచి.

‘కవిసించటంలా? హోటలుకి!’

‘ఒరే...అమ్మీ! మధ్యలో మళ్ళీ హోటలు రేలంగా పెట్టక వామాట విను. వాళ్లు ఈ సాటికే కవిపెట్టుకుని ఉంటారు! ముఖ్యంగా తనకోసమే వాళ్లు కాదుకుర ఉంటా చన్నట్లు అన్నాడు రామ్మూర్తి ఈ మాటలు! దాదాపు ఈ పిలవని పేరం టానికి రామ్మూర్తి ఇలా ఎగబడిటం గుండట్టావుకి విప రీతమైన చికాకు కల్గిస్తోంది.

ఎలాగో హోటలుచేరి హాస్యమైనంత ప్రేమ అక్కడ గడవటానికి వీలుగా రెండు కృషిలో మసాలా వోమెలు దాగా తాత్పరీకుకురమ్మని పుర మాయించాడు!

“నాకు తెలిక అడుగుతాను...ఎమిటా ఇదంతా?” అన్నాడు రామ్మూర్తి దర్జీలో మాల బకుటా, చంద్రమూర్తి ఇంటికి గుండట్టావు రావటాని కున్న అధ్యంతర మేకా తనకు తెలియనట్లు!

“నేను అక్కడికి రాను!” అన్నాడు గుండట్టావు మొండిగా.

‘ఎందుకని?’

‘అదంతా అనవసరం!’

‘వీరిలో ఆ వరకు రహస్యం నాకు చెప్పటాని కేం? అన్నాడు రామ్మూర్తి తెలియనివాడివల.

‘వారహాస్య లెవో నాకు లగ్న ఉంటే, అవన్నీ చైత్యి ఎందుకు చెప్పలేదుటి?’

‘హానీ చెప్పరమ్మలే, దాచి ఉంచుకో...నాకు తెలిసిన రహస్యాలెవో నేనే చెప్తాను చైత్యి—మీవాడితో నువ్వు ప్రణయం అభూరించవోనే జరి గిన రహస్యాలనుంరా చంద్రమూర్తి ముందు కక్షికి వేస్తాను...’

గుండట్టావు నందె సుఖేలుమంది. ఇప్పుడు ఆ మిలాతే చంద్రమూర్తి భార్య అని రామ్మూర్తికి తెలిసి అంటున్నాడో తెలిక అంటున్నాడో గుండట్టావుకి బోధపడకపోయింది. అందులో రామ్మూర్తి కేరెనా దుక్కుద్ది పుట్టానే గాని అనుమన్నంరే చేసి తీరగల పనుకాడు!

అదకత్తెర సందుపోకలాగున్న చనిపించింది తన పరిస్థితి సుందత్వావుకి. ఎదురుగా కూర్చున్న పాత మరది తన కళ్ళకి యనుమూలకలె కనిపిస్తున్నాడు.

ఒకవిధంగా ఆలోచిస్తే చంద్రమౌళి ఇంటికి వెళ్ళకపోవటంకూడా తప్పే. రమ్మని మరీమరీ ఆహ్వానించాడు. తన గొడవలేవీ అతనికి తెలిసినట్లు లేవు. వెళ్ళకపోవటమే అమమానాలకు వారి తీయవచ్చు ననలు! అంతకంటే బలీయమైన విషయం—మీనాక్షిని చూడాలని ఆతని హృదయం ఆరాటపడుతోంది—ఇంకా! ద్వేషం అమరాగానికి ప్రతిరూపమే అన్న సర్వం తెలుసుకోలేని ఆమాయకుడైన సుందత్వావుకి ఇలాటి కోర్కె ఎందుకు కలుగుతోందో అర్థం గాకపోయింది!

అర్ధ రిచ్చిన మసాలాతోల మాట, కూర్చున్న పోటలు మాటా మరచి చాలరోజుల వెక్కిరిస్తూ పోయిన వాళ్ళి ఉహలు.

‘నీ జీవితమంతా ఒక పెద్ద తెల్ల కుతూహల దీపావళిరా, పాపా! అన్నాడు రామకృత్తి విరగబడి నవ్వుతూ.

నిజంగా అంతే నేమా వనిపించింది సుందత్వావుకి!

పూర్వంమంచి కూడా అంతే!—

మీనాక్షి పు మదురుగా కూర్చుని పుస్తకం తెరిచిన పాపాన పోకండా నే వియ్యే మొదటి సంకల్పర మంత గడిచిపోయింది విచారించినవాటి సుందత్వా వంత బుద్ధిమంతుడు మరొకడుండి ఉండడు. బడి, ఇల్లు—తప్పితే వేరే వ్యావృత్తి పెట్టుకుంటే మాట దక్కదు సుమా—అని ఒకటికి పదిపాళ్లు బుద్ధికి బుద్ధి చెప్పాడు. కారణమంచి ఇంటికి రావటమే తనవుగా తండు పెతుంటు గొంతులో వేగుకుని మేడమిడి తన గదిలో చెరి తలుపులు విడాయించేవాడు. తరచూ తనదేవాడో లేదా కాని, పుస్తకం మూలం చేతి కంటుకుపోయేది!

తన చదువు సవ్యంగా సాగటానికి సుందత్వావు ఇంకా ఆలోచించిన ముఖ్యమైన మార్పులో ఒకటి— తన భార్య సరస్వతిని పుట్టింటికి పంపటం! ఈమాట చూడాయగా అందించేసరికి ‘ఇది మరి వాణింది! మీ చదువుకి నే నట్టిమా ఏమిటి? ఉరుము ఉరివి

సుంగలంమీద పడిందట...అట్లా ఉంది మీ వరస; ఇంతికి అర్పాయిగారికి చదువు తంటపట్టక...’

వెన ఎక్షేవారు ఇదీను!—అనుకున్నాడు సుందత్వావు. అలాగే అయ్యగండి తన పడుతున్న బాధ గుర్తించడంకో? ‘అ! నువ్విక్కడ ఉండటం నా చదువుకి అడ్డమే! అన్నాడు సుందత్వావు చేతివైసంత కోపంగా.

‘నరే బరే, ఇంకనుంచి ఈ మేడపైకి తొంగి చూస్తే ఒట్టు! ఏం చదివి వెళ్ళకదతాలో అదీ చూస్తాను!’ అంటూ గొంతుగా మూచింది భీరవైపు.

తరచులుగా పునమల్ని పాకవల్ని చేసు కంటూవచ్చిన ప్రీతిలాని చలమేదో ఆ చూపుల్లో ఉన్న బుద్ధినిపించింది సుందత్వావుకి.

‘ఏమైనా నువ్విక్కడ ఉండటానికే వీరేను!’ అన్నాడు మొండిగా.

‘ఏమైనా నే నిక్కడినుంచీ వెళ్ళటానికి అంత కంటే వీరేను!’ అంది మరింత మొండిగా.

భార్యకు తనంటే భయభక్తులు లేనిదను విచారించాడు సుందత్వావు!

ఇంతలో పెద్దలు సులహూడా తయారైంది అక్కడి! వదన—మరదిల్లిద్దరూ మాడారంటే ఇకను వాళ్ళను పట్టికక్కమే కాదు. ఎంత వద్దనుకుంటున్నా తన హాస్యగానై తీరేవాడు!

ఆదివార్యకు సహజమైన వన్నె, చిన్నబన్నీ చేర్చి విషయమంతా సరస్వతిచెప్పగా విని, ‘...మరి కాదా ఏమిటి? వదిలే! నువ్విక్కడికి రాకపూర్వం అన్నయ్య చదువు ఎంత గొప్పగా ఉండేదనీ! నీ మూలాన అన్నయ్యవ్వడిలా అయిపోయాడు కాని, పూర్వం వాడు చదువులో నిధిరే!...’

వదినె—మరదిల్లిద్దరూ విరగబడి నవ్వుటం మొదలు పెట్టారు.

‘బాగాచెప్పావు! ఆనలు మనబంగారం నుంచి వైతే...’ నవ్వుతో సరస్వతి వాక్యం పూర్తిచేయలేక పోయింది.

సుందత్వావుకి పట్టరాని కోప మొచ్చింది. తను చెయ్యగలిగింది చేశాడు—అక్కడినుంచి బర్నిపో గూడు! అక్కడ ఉంటుంటూ మరింత నిగురాలు పోలు గావటమే. తన ఏకాగ్రమలో ఎప్పుడు చేరినా,

ఎప్పుడు గట్టెక్కింది తన వార, నక్షత్రాలతో పాటు
తెలిసి తోడకపోయి!

సుఖం చాలా గర్వం జరిగింది అనుకున్నాడు
సుందరత్తావు. అది స్కూల్ టైం లో పర్యటించి పరిశీ
లించినప్పుడు వచ్చిన ప్రమాదమిది అనికూడా అనుకు
న్నాడు! నిన్నుగాక మొన్న ఇంటర్మీడియట్ లో
రెండు రోజు ఎక్కువైతే పుచ్చుకోవోతున్నట్లుంది
దాని ఉంటాటం!

సుందరత్తావు ఇంటికే వచ్చేసరికి ఇల్లంతా చాలా
నిశ్శబ్దంగా వుంది. పరవ్వతి, సుఖం... ఇద్దరిలోనూ
పూర్వపు నవ్వులాట భారీ భావం లేదు. తన
కోపాన్ని వాళ్లు కొంతవరకైనా పాటించారని
సంతోషించాడు సుందరత్తావు.

తనకేదీ గా నిత్యాభ్యాసం గల 'రెండు రోజుల
పాటు జరిగింది.

మళ్ళీ మూడో వాడు పూర్వపు శరీరంతో
ఇల్లంతా దిద్దిరిదిపోతోంది. గది తలుపులు ఎంత
దీసిందినా సుందరత్తావుకి చిత్రేక్కాగరి కుదరటం లేదు.
పుస్తకాలతో పాటు పాఠశాల గా పాఠశాలతోంది అతని
మనస్సు.

“అమ్మయ్యా! అమ్మయ్యా!!” సుఖం చెప్పింది
తలుపు పగిలిపోయిందేమో అనుకున్నాడు.

దాదాపు తలుపుతీసి, ‘ఎమిటే? అంత కొంప
ముంచుకుపోయినట్లు తలుపు బాగున్నావా?’ కొట్టి
పంతి కోపంలో అన్నాడు సుందరత్తావు.

‘డిక్టరీ కావాలి. అక్షరమంది నీ దగ్గర పెట్టు
క్రొత్తం చే ఎలా? మునుపటి అవసరమందా?’

‘అయ్యా! నిమిషాలు అవసరం మునుపటి కాక
పోలే మాకా? మావేమంది నానాకాలం చదు
వులు!’ అని, ఈ ఎక్సామినేషన్లు, ‘ఇంతోటి రీటు
బక్స్ ఇంటర్మీడియట్ ఇంతి పాదానికి చేస్తోంది..
ముందున్న మాపాటు! అసలు దీన్ని స్కూల్ టైం లో
పరిశీ చేసి పాడేవో కాని ఆ దుర్మార్గుడు మా
ప్రాణాలు నిలుపునా తీరాడు!...’

ఇంతలో ఒక అపరిచిత స్త్రీ కంకం అవతరి
నంది ‘సుఖం! కావోయ్! ఒకవంటి అర్థం తెలి
పోలే ముంచుకుపోయింది లేదు...’ అంటూ విగ
వచ్చింది.

సుందరత్తావు గొంతు తడి అరిపోయింది! ఒక్క
క్షణానికి తెప్పరిల్లి డిక్టరీ కోసం చెరకటం ప్రారం
భించాడు. గదిలో ఎక్కడా లేదు.

వసావలోకి వచ్చాడు.

మీనాక్షి కూర్చుని ఉంది.

ఇద్దరూ ఒక రిస్తరానా పోటాపాటు పడ్డారు,
తమకు తెలియకుండానే.

సుందరత్తావు వెంటనే మాత్రం మరలకున్నాడు
మళ్ళీ ఒకవారి మీనాక్షిని చూడమనుకున్నాడు.
కాని చూడలేకపోయాడు. తనకుమీనాక్షిని చెప్పగా
ఏదో గాలించటం మొదలు పెట్టాడు, డిక్టరీ కోసం!
రెప్పి తాను సంభాళించుకుని, ఈ అర్థం లేని తన పద
కుడు చూచి ఆ అమ్మాయి లోలోపల నవ్వుకుంటూ
ఉండివుంటుంది దనుకున్నాడు. ఎలాగో అక్కడి
నుంచి బైటపడ్డాడు.

తన గదిలోకి వచ్చి కూర్చున్న తరవాత కూడా
ఒక్క నిమిషం కూర్చున్నాడు. తన కంకురి
ఉందో అర్థం కాకపోయింది సుందరత్తావుకి, స్త్రీతో పరి
చయం చేసివాడుగానే తన!

అలాంటి చదువువాడే డిక్టరీ పోలేడు సుంద
రత్తావుకివారూ పట్టు తప్పి పరిచేస్తున్నా. మీనాక్షి
బొమ్మనే చిత్రించుకుంటోంది అతని మనస్సు—ఆ
బొమ్మ చాలా అలంకృతమై ఉంది. మీనాక్షిని
మరొకవారు కాగా చూచివుంటే కాకుండా దను
కున్నాడు సుందరత్తావు.

మరునాడు మీనాక్షి కాలేజీలో కనిపించింది.
తను, సుఖం క్షామ పదిల పెట్టగానే వాళ్ల క్లయిటింగ్
రూములోకి వెళుకున్నాడు.

సుందరత్తావు మనసుదీరలేని పాఠశాల వాడు.
మీనాక్షిని కన్ను పెడిరేబంతి అందగలై కాదనుకు
న్నాడు. చాలా నిరాశంబంగా వుంది. కాని, వయ
సుని మించిన వ్యక్త లేనో ఆ అమ్మాయిలో దాని
ఉన్న య్యమకున్నాడు సుందరత్తావు.

అలాంటి సుందరత్తావు పరాకుగానే వున్నాడు
పరిపాలని మరిచి అతని మనసు మీనాక్షి నే చిత్రిం
చుకుంటోంది. అలాగే తన సుఖం చేసివ ఎక్సామ
లన్నీ తనకు అవ్వాయుంకుండానానా బాధపడ్డాడు.

సరస్వతి గదిలో ప్రవేశించటంతో ఆతని సొంత అన్న చెల్లాచెదురైపోయినై. భార్యమీద పట్టరాని కోపమెచ్చింది.

తండులోనూ తనవారి గురిలోనూ ఏమిటా వివాదాని ఇంటికి వచ్చింది. మేధావు లిద్దరూ చేరి $S=UT + \frac{1}{2}(AT)^2$ అనే ప్రాల్లం పాల్వ చెయ్యటానికి పూనుకున్నారు. అలాగే మధ్యన చెప్పిన పాతమా, ఆచ్యుత ప్రకటు... తండుకూడా వాళ్ళ కేవల సహాయకారులు కాకపోయినై.

వివాదాని వర్ణించున్నా గురి అన్నయ్యని పిల్చింది. తనకు భూమికనున్న ప్రాల్లం అడిగినందుకు తన అచ్చుపానికి తనే తంతోషిస్తూ తన తెలివితేటలు పాఠ్యప్రవంతివరకు వినిపియ్యేట్లు ఆ ప్రాల్లం పాల్వ చేశాడు.

తనవారి మీల కల్పించుకుని కాలేవ విషయాల చూట్టాడాడు కొంతసేపు. మధ్యమధ్య వివాదాని గమనిస్తూనే ఉన్నాడు. కాని, వివాదాని ముఖం ఏ భావాలనీ వ్యక్తంచెయ్యటం లేదు! తన ఇవలలకు వచ్చిన తిరువారి పూర్వపు కూడాదిలో వాల్లిదరూ చూస్తూవుంటున్నాడు. వివాదాని తనమందు నిద్రించి ఉంటుందనుకున్నాడు మందజ్ఞాతు.

ఈ సంఘటన జరుగుతున్నంతసేపు సరస్వతి ఏదో పని కల్పించుకుని వచ్చిపోతూ తనదైపు కోర చూపులుచూస్తూ లేచిపోయి మైరా నవడిటం మంద జ్ఞాతు గమనిస్తూనే ఉన్నాడు.

సరస్వతి గదిలో ప్రవేశించి 'అమ్మయ్యల వారన కప్పితే అక్షర వారనలేదు అబ్బాయిగారికి! విజయ, నేను పుట్టింటికి నిర్భయ ఇక్కడెందుకు? పానకంలో పుడికలాగ! అంది ఆటలు తిరిగి.

మందజ్ఞాతుకి పట్టరాని కోపమెచ్చింది. స్త్రీ చూడయిం ఎంత పనిమరిం అనుకున్నాడు! వానితో పాటు తన భావాల మాడ్చులు లేకుండా విచ్చరించటం మొదలుపెట్టితై. ఇలాంటివన్నీ తన తనవ చేస్తే ఏమి?—అనుకున్నాడు తనవరగరి మందజ్ఞాతు!

వివాదాని పాటి వివ్యాగంకం తన భార్యకు లేక పోవటమే దీనికంతకూ కారణం. నిర్భయవందరినీమించిన అందం ఉండొచ్చునా? వానితోనే నవనాగరిక లక్షణాలన్నీ అలవచ్చుకుంది సరస్వతి—కేవల తనవలపాంతులన్నీ తనవాళ్ళ కళ్ళపడేట్లు చిగురైత

వైలా తోడుగుతుంది. చీర లోపలి ధరితే ఎరుటి వాడికన్న చెదిరేవిధంగా కవచవేలాగ అలంకరించు గుంటుంది. కాని, సరస్వతి పాంధ్యార్యవ అంత వరకే—ప్రాపిల్లతోట్ల వేమకునేవార్లనీ తివస్థిగ రామకునే వార్లనీ చూచి తల్లదవపు మమస్థిలని పక్కరిస్తూంది కూడాదు. ఈ చక్రవర్తి, ఈ పోగులు మనలోయిస్తే పట్టణాని కంచుకాగడాలు పెట్టి పరి గనా అక్షరముక్క కలిపించలే!

వివాదాని తెల్పుకున్నకొద్దీ సరస్వతిలో అన్నీ లోపాలుగానే కనిపిస్తున్నవి! కేవలం తనలోఉన్న పగుల్లంతవపు ఇన్నాల్పైవా అమెతో ఎలా కాపరం చెయ్యగలిగానని ఆశ్చర్యపోవటం మొదలుపెట్టాడు!

క్రమ—చూయ్యి ఇచ్చిన కట్నం, సరస్వతి రాహ్యపాంధ్యం, తనలో కలిత వాత్సలక అక్రే కానిక సరస్వతికల్ల తన పాంధ్య ఉపకమనం—విటి నాయలోపడి ఈనాటి అర్థమే ప్రసించలేకపోయా ననుకున్నాడు. ఈ క్రమవాదంతో, వివాదానివైపు తన పోగులు మొగ్గులలో రప్పేనుత్రమా లేదని అంతరాత్మ మశ్రుంకొన్నతో వాదించుకుని మంద జ్ఞాతు దాదా గల్పించుకున్నాడు కూడా!

వివాదాని ఎదురైవచ్చినట్లా తనలో వచ్చిన ఈ మాన్యు వ్యక్తం చెయ్యటానికే ప్రయత్నించాడు.

ఒకనాడు మందజ్ఞాతు మేడవిడి తనగదికి కిటికీనుంచు నిలబడి నిధిలో చూస్తున్నాడు ఆలో చనా చేసిరింగా. ఎదురుకుండా ఉన్న ఇంట్లో ఎవరో కాపురానికే ప్రవేశిస్తున్నాడు. వివాదానివాళ్లు ఆ ఇంట్లో ఉండామమమంటున్నారని గురిత చెప్పటం జ్ఞాపకం వచ్చింది మందజ్ఞాతుకి. ఇంకెవరో గురిత, వివాదాని ఆ ఇంట్లోనుంచి వైటి గుమ్మంలోకి వచ్చారు. మందజ్ఞాతు చాలాసేపుచూస్తూ నిలబడ్డాడు.

అప్పటినుంచి—ఆ ఇంటికి, ఈ ఇంటికి రాక పోకలు మరింత ఎక్కువైతై. వివాదానితో తన పరి చయం స్నేహంగా మారింది—సరస్వతి అమాయ చేయటంగా మారింది. ఈ మాన్యుక్రమం ఎటునుంచి ఎలా మందజ్ఞాతు ప్రసించలేదు ఆ కొందరలో.

ఉన్నట్లుండి, వివాదాని ఈ ఇంటికిరావటం మారేసింది. కాలేజీలో కనిపించటం తప్పితే వివాదాని వైట కనిపించటమే లేదు.

ఈ మాటల్ని కారణం తన ప్రవర్తనపై ఆమెకు కలిగిన ప్రభుత్వమేనని బాధపడ్డాడు సుందర్జాపు! కాని, నిజం తెలిస్తే బాగుండునని అరాటపడ్డాడు కూడా.

మీనాక్షికి, సునీలకి కూడా జోస్తీ తగ్గిపోయినట్లుంది. అంత ప్రాణస్నేహం, ఇంత బద్ధితరంగా ఎందుకు మారినో బా ల్పిదర్శికిరెప్ప ప్రహ్లాదుకూడా తెలియదు—సునీలని అడిగినా చెప్పదనికొచ్చింది సుందర్జాపు!

మనా, ఒకనాడు ధైర్యం చేసి 'మీనాక్షితో పచ్చి బొళ్ళేవావేమిటి?' అన్నాడు పరిహాసం నూనెన బొళ్ళుకర్ణం కప్పివుచ్చుకుంటూ.

“అంత క్రొద్దగా అడిగావేమోయ్!” అని తరచూ చెప్పుకుంటూ ‘ఆ అమ్మాయికో పిల్లాడు పుట్టి పోయాట్ట... పెళ్లికాకుండానే’ అంది సునీల మీనాక్షినికొక తన కని తీర్పుకుంటున్నట్లు.

సుందర్జాపు తలమీద పిడుగుపడ్డట్టుయింది. ఒక మీనాక్షిగారిని తెప్పరిల్లలేకపోయాడు. ఒకవేళ ఈ నిమిషం నిజమే మనా, ఇలా చెప్పివంతుడు చెల్లెలి మోద పట్టరాని అనవ్యం చేసింది. సునీల మీనాక్షితో మాట్లాడకపోవటానికి ఇదిమాత్రం కారణం గాదనిపించింది. మరేదో కారణంగావచ్చిన ఆ బద్ధితరంలో తన పగ పొధించటానికి మీనాక్షి ఈ రహస్యాన్ని సునీల బట్టబయలు చేస్తోందనుకున్నాడు సుందర్జాపు.

‘ఇది నీ కల తెలుసు?’ అన్నాడు.

‘వదిలెకి రాగూర్తివావ చెప్పాట్ట! ఈ అమ్మాయిది వాళ్ళ తోడే!’ అంది సునీల.

సుందర్జాపు మరేదీ మాట్లాడలేకపోయాడు. ఈ మాటల్లో నివానిబాటు ఇప్పుట్లో లేటానికి నీలు లేనవి. చెల్లెల్ని చాచివెళ్ళటానికి వచ్చిన ఆ పెద్ద మనిషి చాచివుంచమని అవిధి తెలిలో చూడబడ్డాడు కాబోయ్!

కాశీలో కొంచెం వాతావరణంగా ఈ రహస్యం ఇంతవరకు తెలియకండా ఉన్నది తన కొక్కడికేనని గ్రహించాడు సుందర్జాపు. ఇంతి దగ్గరి అమ్మలక్కలకు ఈ పుట్టినాడై తన భార్య ఈ పాటికి ఎప్పుడో అందించివుంటుందనికూడా అనుకున్నాడు.

తనవార్లవల్ల మీనాక్షికి జరిగిన ఈ అవస్థ యానికీ తన పానుభూతి తెలియకయ్యా అనుకున్నాడు! ఎలాగైనా మీనాక్షిని ఒకపారి కలుసుకోవా అనుకున్నాడు.

ఒకనాటి పాయంత్రం వార్ల ఇంట్లోవాళ్లు ఎక్కడికో వెళుతున్నారని మీనాక్షి కంటిలో ఎక్కలేదు. ఇంట్లోనే ఉండిఉంటుందనుకున్నాడు. మీనాక్షి మాత్రంలో, ఒక్క ఆడుగులో...ఆ ఇంట్లో ప్రవేశించాడు. అంత ధైర్యం ఎలా వచ్చిందో తనకే తెలియదు.

సుందర్జాపు వచ్చిన అరికిడి! మీనాక్షి ముందు హాల్లోకివచ్చి మీనాక్షి మాత్రం తొలుతుండి లేచుకుని ‘కూర్చోండి’ అంది తమకూడా కూర్చుంటూ. సుందర్జాపు చాల ప్రమాదభరితమైన సంభాషణ పోషించటానికి వచ్చాడని పసికట్టిపట్టు చాలా నిబ్బరంగా కూర్చుండి మీనాక్షి. కాని, ఎంత దాచినా మనసులో పడుతున్న చికాకును ముఖం వ్యక్తం చేస్తూనేఉంది!

ఇక్కడకు బయలుదేరివచ్చాడున్న చిత్తధైర్యం దిగబారిపోయింది సుందర్జాపులో. తమ చెప్పాలనుకున్న మాటలు చాలవరకు మిరిచిపోవటం మొదలు పెట్టాడు.

‘నీకు చాలా అవస్థయ్యిందని తెలిసింది మీనాక్షి!’ అన్నాడు తివ్రమనూ.

కడప్రాణంతోఉన్న తనని పూర్తిగా కాత్తి చేసిపోవటానికి వచ్చాడు సుందర్జాపు అనుకుంది మీనాక్షి! సరస్వతి, సునీల జ్యేష్ఠభావాలతో తన శూద్రయాన్ని గాయపరుస్తే, సుందర్జాపు పాంత్వీవ వచనాల చేతుతో తన వెన్నులో పొడివకచ్చాడు ఎవరికికానా రీ పానుభూతి—అనికూడా అనుకుంది మీనాక్షి!

‘భరవాలేమి తెలిసింది’ అంది తమ అట్టే బాధపడవట్టు.

విరిగిన కోల్పోయి ఉండేకంతో తమ గడిగిన ఒక మీనాక్షి పురస్కరించుకుని తెలిసినవారితో ఇంతిక్రొద్దగా ఇంత అక్కను వెళ్ళిపోయాల్సి, ఇంత పానుభూతి చూపించాలా—అని మీనాక్షిలో ఒక పెద్ద కుపాన తెలలేగింది!

సుందర్జాపు పడుకున్న తొలుతుంటు గమనించి, అతనికి నువ్వీమీలేం చిక్కెందుకు నిలుగా

‘ఇందులో అబద్ధమేమీ లేదు; అంతా నిజమే! అందు వల్ల ముందు తప్పు చేసింది నేను...’ అంది తమచేసిన తప్పు ఇప్పుడు మందజ్ఞాపు చెయ్యబోయే తప్పుల భారమైనది కాదన్న ఆత్మవిశ్వాసాన్ని మరుగుపరుచుకుంటూ.

వస్తుంది పతిగురాలవుతాడు, మాబోటి నానిచే—అని అభయ మివ్వగల ఆసక్యత మీనాక్షీ తన కిచ్చిన ట్లనించింది మందజ్ఞాపుకి. ‘చినా, ఖరవాలేదు మీనాక్షీ! అని కొంచెం తలపటాయించి ‘అభ్యంతరం లేకపోకే నీ కొక విషయం చెప్పాలని మంటున్నాను’ అన్నాడు.

‘అనుమాన మెందుకు చెప్పండి!’

‘మన మెక్కడికైనా వెళ్లిపోదాం. వివాహం చేసుకుందాం. నిన్ను పువ్వుల్లో పెట్టి పూజిస్తాను...’ అన్నదైన మీనాక్షీకి కావలసినంత గౌరవం కట్ట బెసతానన్నట్లు కవిత్వభోగిలో చాలాసేపు మాట్లాడాడు మందజ్ఞాపు.

మీనాక్షీ హృదయంలో ఒక అగ్నిపర్వతం పగిలిపట్టయింది. సరస్వతి, మణిల మొదలైనవారృ సందరినీ మించిన ఘోరమగు మందజ్ఞాపు అనుకుంది. కపటసానుభూతులమాటున తాము మర్యాదస్థులమన్న గర్వం మందజ్ఞాపులో ఎంత దానిందో!—అనుకుంది.

కట్టుకున్న భార్యతో కావరంచేస్తూ, నిన్నటి బాకా అల్లే స్వర్గమని మురిసిపోయినవాడు ఇవాళకృ తినని లేవడమగుబోయి ఉద్దరిస్తాడట!—తమ తప్పు చేసి ఉండవచ్చుమగాని, ఇలాటి ఉద్దరింపుల తనేమీ ఎరగలే! ఈ నీతిపరుడికి నీతి గరవట మెలా?

‘ఎందుకొచ్చిందిరెండి... ఇకొక గొడవ ఆపు తుంది మళ్ళీ’ అంది మీనాక్షీ చాలా లాలనగా.

తన కోర్కెను అంత సౌమ్యంగా తీసుకునేసరికి మందజ్ఞాపుకి చాలా దైర్యం వచ్చింది. ‘భయంలేదు మీనాక్షీ! నువ్వు దగ్గరుంటే నేను నరకంలో కూడా సుఖంగా ఉండగలను; నే నెవళ్ళనీ రెక్క చెయ్యను...’

ఈ కవిత్వ భోగికి మీనాక్షీ చిరునవ్వు వచ్చింది. మందజ్ఞాపు మురిసిపోయాడు!

‘కన్నతల్లిని, తండ్రిని కాదవలసి వస్తుంది ఎందుకురెండి...’ అంది గోముగా.

‘నా కేమీ విచారంలేదు మీనాక్షీ! అన్నాడు మందజ్ఞాపు!

‘మీ భార్యను వదిలివేయవలసి వస్తుంది!’ అలా చేయించటం తన కిష్టంలేవట్టు!

‘సంస్కారంలే ఆనలు నాకు మొదటినుంచీ ఇష్టంలేదు, మీనాక్షీ!’ అన్నాడు—అబద్ధమేమీ కున్నావని అంతరార్థ సూచిస్తున్న చెపుతూనే ఉన్నా!

‘ఈ మీ ప్రవర్తనవల్ల మీ పెల్లెలికి వివాహం కాకపోవచ్చు!’

‘అది నా కనవసరం’ అన్నాడు మందజ్ఞాపు నిస్సంకోచంగా.

‘నేనేనా మీ కవసరం?’ అంది నవ్వుతూ.

‘బ్రౌను! నన్ను నన్ను మీనాక్షీ! ఏటికి ఎదు రీకుతాను!’

మీనాక్షీ పక్కుమవుచి!

మందజ్ఞాపు ఏటి కెదురీతాడు—చేతి కంది వన్ని నగలు, నాణ్యాలూ పేకరించి మీనాక్షీతో ఫిల్లికిపోయే గ్రాండ్ బ్రంకలో వర్షాడు. రైలు ముందుకి సాగుతున్న కొద్దీ తమ స్వర్గానికి ఎగబాకు తున్నట్లుంది.

ఎంత ఆపుకుంటామన్నా తెల్లవారుగూగున మనుకుపట్టింది తెల్లవారి నిద్రలేచి చూచేసరికి మీనాక్షీ విచ్చలేదు. తన కోటుకీయలో ఉత్తరం ఉంది—మీరు కట్టబెసదామనుకున్న గౌరవానికి నేను తగనిదానిని. కానీ, మీకు, మీవాళ్ళకి ఇంత గౌరవం ఉంచటంకూడా నాకు ఇష్టంలేదు. ఈపాటి మచ్చ మీ వంశానికి ఆవసరమనే ముర్ఖుల్ని ఈ పనికి ప్రోత్సహించాను—అని!

పెట్టె వెలికితే పిచ్చుమాట లేదు!

మందజ్ఞాపు ఇల్లుచేరుకున్నాడు చివరికి— అప్రతిష్టకాత్రం మిగిలింది!

ఆపాటి మీనాక్షీ ఈవాడు మళ్ళీ చంద్ర మాలి భార్యగా మద్రాసులో ఎదురైంది! ఇంత గ్రంథం వదిలినమీదట మందజ్ఞాపుకి చంద్రమాలి

ఇంటికి వెళ్ళటానికి తెనుగుగా ఉండంటే అత్యర్థ పనివలసిన పనిలేదు!

‘చంద్రమూలి భార్య మరణపోకాదు. మీనాక్షీరా!’ అన్నాడు సుందత్తావు, రామ్మూర్తితో, వెనకటి గొడవలన్నీ చంద్రమూలి ముందు ఎర్రవద్దరి ప్రాధేయపడుతున్నట్లు.

ఇద్దరూ ట్రిప్లికేట్ బస్సుదిగి రోడ్డుదాటి సందుమలుపు తిరిగారు. ‘అయినా, చంద్రమూలి భార్య మీనాక్షీనని నీ కల తెలుసురాబావా!’ అన్నాడు రామ్మూర్తి.

‘నేను మాకానురా!’ అన్నాడు సుందత్తావు.

‘ఎప్పుడు?’

‘ఇప్పుడే!’

‘మన మింకా అక్కడికి కేరళేలేదాయె — అప్పుడే ఎట్లా పనిగట్టావురా’ అని ఒక క్షణం సుందత్తావు నైపుమాని ‘బలే... నాకంటే ముందువచ్చి తుదిషయం తెలిసి ధయపడి పారిపోయినట్లు నా కెదురయ్యావా, వింటావా!’ అని రామ్మూర్తి విరగబడి నవ్వుటం ప్రారంభించాడు.

సుందత్తావు చెప్పిన సమాధానాన్ని రామ్మూర్తి వత్తు మింగేసింది.

రామ్మూర్తి ఇంకా వత్తుతున్నాడు.

ఇరురులు కష్టాల్లో ఉంటే తను చూచి కంటోషించే జాగ్రత్త స్వభావం రామ్మూర్తిది అని మళ్ళీ ఒక సారి అనుకున్నాడు సుందత్తావు.

‘తేవో! నవ్వురాబావా, సుండెలు తీసిన బంటువి!’ అన్నాడు మేడమెట్లెక్కుతూ రామ్మూర్తి.

సుందత్తావు అదైర్బాన్ని తిలబ్బకుంటూ, చంద్రమూలిని అల్లంతి దూరాన చూసిగానే — నవ్వుల మాటున ఇంతివరకు మనసులో మరుగుపడిపోయిన ఆ రహస్యం... చంద్రమూలి సాహసం... నీటిబుడగలాగ వెలికివస్తున్నట్లు వింటింది రామ్మూర్తికి. ఒక పెద్ద బరువు దించినట్లయింది వాడి మనస్సుకి! — బావమరిది ఇది కొరికాడు, ‘చంద్రమూలి మీనాక్షీ వివాహం చేసుకోకముందే భార్యగర్భ ద్వలగా వ్యవహరించారు!’ అని.

ఇంత రహస్యం వాల్చిద్దరిమందు విలవలసివచ్చే సరికి కళవిశేషద్వారు సుందత్తావు. ‘ఇది నీ కల తెలుసురా?’ అందా మనుకున్నాడు. కాని, ఇంతలో రహస్యంగానైనా ఈ ప్రశ్న చెయ్యటానికి నిలులేవంత దిగ్గరకు వచ్చేకాలం చంద్రమూలి, మీనాక్షీ.

విశేష మేమంటే — అన్ని విషయాలు తెలిసి కూడా అందరినీ నశుబాటుపాలు చేసింది రామ్మూర్తే నవి మీనాక్షీ తనపై పనిపట్టిఉన్నదన్న విషయం విందుకు జరుగుతున్న సుండెలు తీసిన బంటు, రామ్మూర్తికి తెలియ!

అతన్నెలా నర్మించిందో వాళ్లు తెలిసి కొనేతేకాని తెలుపవచ్చు కూడాను!

విజ్ఞాన శాస్త్రపరిశోధన సమీక్ష

శ్రీ వనంధరాపు వెంకటరావు

రెండవ ప్రపంచ మహాసంగ్రామంలో విజ్ఞాన ప్రగతి కొత్త ఒత్తికి కలిగింది. ప్రతి రోజును విజ్ఞానపరక సామర్థ్యాన్ని ఎక్కువ చేసుకోవడానికి, ప్రయోగసాధనాల వేగం పెంచుకునేలా శ్రమపడి జాప్యాల వారితో వ్యర్థతలకు మంచి చికిత్స చేయడానికి అవసరమైనంత ప్రయత్నాలు చేయ ప్రారంభించేయి. వస్తుతత్వ పరీక్షలనాదశ్చలన విజ్ఞానాలు కేవల భావాద్వంద్వం ఒకవంక శ్రమిస్తున్న అన్నాను. భౌతికతలన్నింటిని సామర్థ్యాన్ని విజ్ఞాన ప్రపంచంలో కొన్ని ఘట్టాలను సమీక్షిస్తాము.

విజ్ఞాన పురోగమంలో విచిత్రమైన ఘట్టాలు అనేకం తొందరిలోయి. ఉదాహరణగా, అధారంగా చేసుకొని విజ్ఞానమార్గాన్ని, కొంతవరకు, విజ్ఞానం అనిపిస్తాను. సామాన్యంగా అ మార్గాన్ని విజ్ఞానం సాగిపోతుంది. కాని, విజ్ఞానం అనిపించిన మార్గాలను వైతం, అవ్యవస్థకు, విజ్ఞానం అనుగుణించడం అగును కాదు. దానికి తొందరగా అవ్యవస్థ తాప క్రమాలలో ద్రవ్యం యొక్క ప్రవర్తనను పేర్కొన వచ్చును.

ఏ పదార్థమైనా ఘనం గానో, ద్రవం గానో, వాయువుగానో ఉంటుంటుంది. సామాన్యంగా ఈ మూడింటి ఏ స్థితిలో ఉంటుందో నిర్ణయించేది తాప క్రమము, ఒత్తి. సామాన్యతాపక్రమంవద్ద ద్రవం గా నున్న నీరు పెంటిక్రేడ్ మానిపై నున్న డిగ్రీల వద్ద ఘనీభవించి గట్టిగాను, మారు డిగ్రీలవద్ద భాష్మమై ఆవిరియవ్వడం ఉంటుంది. గాలిమాదా చల్లారినకొద్దీ ద్రవంగాను ఘనంగాను మారుతుంది. ఘనద్రవాల ఎందరినీ ఒత్తికి కట్టే ప్రక్రియ లేదు. అయితే, పదార్థాన్ని వేడిచేసినంత సులభంగా చల్లార్చడాని కవకాళం లేకపోవడంలేదే, అల్పతాపక్రమాల వద్ద పదార్థం ఎట్టి లక్షణాలను ప్రదర్శిస్తుందో తెలిసికొనడానికి చాలకాలం పట్టింది.

వస్తువులను త్రేనా వేడి చేయవచ్చును కాని, వాటిని చల్లార్చడానికి ఇతిఉందిని సులభంగా గ్రహింపగలం. ఏమంటే, వస్తువందలి అణువులు ఎల్లప్పుడూ స్పందిస్తూ చలనంలో ఉంటాయి. చలనం వల్ల వాటికి ప్రాప్తించిన గతిశక్తి క్రియే తాపక్రమంగా వ్యక్తమౌతుంది. వస్తువును చల్లార్చినప్పుడు అణువుల స్పందం మందగించి, వాటి గతిశక్తి తగ్గుతుంది. అణువులన్నీ నిశ్చలం గానుండే అవ్యవస్థ వాటిగతిశక్తి క్రింది తగ్గించలేముకదా! అనగా, అణుచలనం కూడా మైవంతివరకే పదార్థాన్ని చల్లార్చవచ్చును. అ స్థితిలో దాని తాపక్రమం కూడా తగ్గుతుంది. దానికే “పరమకూన్య తాపక్రమం” అన్నాను. అది నున్న డిగ్రీల పెంటిక్రేడ్ కంటే 373 డిగ్రీలు తక్కువ. అంతకంటే తక్కువ తాపక్రమం జగదులో నుండదు. పరమకూన్యం వద్ద వస్తువులో నున్న అణువులన్నీ స్తంభించిపోతాయి.

ఒక వస్తువును చల్లార్చినకొద్దీ దాని తాపక్రమం తగ్గుతుంది. దానితోపాటు అందలి అణువులు ఎగ్గర ఎగ్గరగా కుదించబడి వాటి మధ్యనున్న దూరం తగ్గుతూ ఉంటుంది. నున్న డిగ్రీలకంటే 198 డిగ్రీలు తక్కువగా గాలిని చల్లార్చిన అది ద్రవరూపం పరి మ్మంది. క్రవించిన వాయువు నీలంగా నీటివలె ఉంటుంది. ద్రవవాయులందువులు నేలమీద పడి వర్షము కుప్పకుప్పక కుప్పకూ, మూస్తున్నగానే ఆవి మారించిపోతాయి.

పచ్చిమిరపకాయలు, పచ్చిద్రాక్షపళ్ళు, కమిరూ పండు లోనలు మొదలైన మెత్తటి వస్తువులను ద్రవ వాయువులో పడి పడి మెత్తటి అని ఎంతో గట్టి పడితాయి. అట్టి పచ్చిమిరపకాయను నుత్తిలో కొట్టి నప్పుడు, లోహాన్ని కొట్టినట్లు ఖాంగ్ ఖాంగ్ మని కట్టమౌతుంది. ద్రవవాయువులో మంచి తీసిన చూడి

విజ్ఞానానందముపరిశోధన సమీక్ష

విజ్ఞానానందముపరిశోధన సమీక్ష

విజ్ఞానానందముపరిశోధన సమీక్ష

విజ్ఞానానందముపరిశోధన సమీక్ష

విజ్ఞానానందముపరిశోధన సమీక్ష

విజ్ఞానానందముపరిశోధన సమీక్ష

విజ్ఞానానందముపరిశోధన సమీక్ష

రెండవదిగా చెందిన అంటువ్యాధి కారకులు వికారాల (Viruses). అవిజీవకణాలలోనే నివసించి వాటి నిర్వ్యతిరేకతను అంతరాయం కలిగిస్తాయి. అవి కలిగించే వ్యాధులు జలుబు, శిశువుల పాఠం, మనూచి మొదలైనవి. అందుచేత, వికారాలను వాణిజ్యం చేయడానికి జీవవ్యవస్థాగతం చేస్తే, వికారాల కారకాలు మిచ్చిన జీవకణాలకు భంగం కలుగవచ్చును. కాబట్టి మాతృకీవులను వాణిజ్యం చేయకలిగినంత సులభంగా వికారాలను మట్టిపెట్టే అవకాశం లేకపోయింది. ఇంతవరకు మహాపయోగంగా మున్న పుష్పములు పెన్సిలిన్, స్ట్రెప్టోమైసిన్ మొదలైనవి మందులు జీవకణాలకు వలపలపండి కఠినంగా సంచరిస్తున్న మాతృకీవులపై పనిచేయ కలిగినవే కాని, వికారాల పెరుక్కొనేవి కావు. అందుచేత, వికారాలను వాణిజ్యం చేయగల “క్లోరోమైసిటిన్” అను మందును కనుగొన్నారను తొలిసారి కొంత సంవత్సరాన్ని కలిగించిందంటే ఆశ్చర్యం లేదు.

పార్కి షేప్ కంపెనీలో పనిచేస్తూన్న రసాయనశాస్త్రజ్ఞు ధీమంతుడు పుట్టించేసి, రసాయనిక రచనను కనుగొనడానికి ప్రయత్నించేడు. అదృష్టవశాత్తు ఆ మోల్డు సులభంగా పెరుగుతుందని, దానిలోనున్న క్లోరోమైసిటిన్ ను సులభంగానే ఇచ్చివేస్తుందని కూడా వారు కనుగొన్నారు. అంతేకాక, అది వాషింగ్టన్ గా సులభమైన సెండ్రెయి రసాయనిక పదార్థమని, కృత్రిమ వృక్షులలో బాహుళ్యంగా దానిని తయారుచేయవచ్చునని తెలిసింది.

దాని సమర్థతను కోధించే అవకాశాలు కూడా పెంటనే లభించేయి. మలయాదేశంలో “స్క్రిప్ టైఫస్” అనే జాడ్యం తీవ్రంగా వ్యాపించింది. దాని వల్ల నూటికి మూడు పదహారుమంది మరణించేవారు. ఒక రబ్బరుపిట్టలులో ఈ వ్యాధి నిలయలెంపవం చేస్తున్నప్పుడు ఒక పాప క్లోరోమైసిటిన్ బైయ్యలు మలయా చేరుకొని కోసలపై దానిని ప్రయోగించేరు. ఈ మందు త్రుచ్చుతున్న ఒక్కరోజులోనే చాలా మంది కోలుకొన్నారు. ఈ మందు పుచ్చుకొన్న నలభై రోసులు ప్రమాదవైతిని వాటిపోయేరు.

మాతృకీవులవల్ల కలిగే టైఫాయిడ్ జ్వరంలో కూడా క్లోరోమైసిటిన్ అద్భుతంగా పనిచేస్తున్నట్లు కొందరు బైయ్యలు కనుగొన్నారు. దీనిని బోటికోనే

నేనింపవచ్చును. ఇంజక్షన్ మూలంగా పుచ్చుకొనక్కరలేదు. అయినప్పటికీ, కఠినంగా ప్రవేశించిన పెంటనే పనిచేయ ప్రారంభిస్తుంది. దీనివల్ల బుద్ధులు అంతిగా లేరు.

పల్నా, పల్నాడ్ మందులలో కొన్ని రకాలు ఈ మ్యూ వాడుకలోనికి వచ్చేయి. వాటిలో కొన్ని: యుగోయకోసిన్, లాజిలోన్, ఏనిటేట్, ప్రోమిక్. వీటిలో ప్రోమిన్ ముఖ్యంగా కుష్టుకోగానికి ముఖ్యంగా పనిచేస్తుంది.

జ్వరాలలో మలేరియా జ్వరం చాలా మొండిది. క్విన్లెన్ కోల్డ్ లాగా లొంగదు. దానికి ‘పాలాక్రిన్’ అనే మందు క్రొత్తగా కనిపెట్టబడింది. మలేరియా క్రిమిని నిర్మూలించేక క్రి దీనికున్నట్లు ప్రయోగాలు నిర్ణయించేయి. క్విన్లెన్ వాడడాని కవకాశం లేని గర్భిణీస్త్రీలవంటివారి విషయంలో పాలాక్రిన్ నిరహాయంగా వాడవచ్చును. ‘క్వికో-పెన్సిక్’ అనేది కూడా ఇటువంటి మందే.

పరమాణువుల ధన్యంచేయడానికై చేసిన ప్రయత్నాలు కొన్ని కృత్రిమమైన రేడియో ధార్మిక పదార్థాలను ఉత్పత్తిచేసేయి. అది క్వర్టకాలం విద్యేశనం చేసి పాదాశ్రితపదార్థాలుగా మారుతాయి. ఆ సంఘటన బైయ్యలో మిక్కిలి ఉపయోగకరంగా నుంది. కొన్నికొన్ని పదార్థాలు కఠినంగా ప్రవేశించి తరువాత ఏ మార్గాన్ని ప్రయోగించేస్తాయో తెలిసి కొవడవల్ల బైయ్యలో ఎంతో లాభమంది. కాని, పదార్థగమనాన్ని తెలిసికొనే అవకాశం లేకపోయింది. రేడియో ధార్మిక ఐసోటోపులు లభించిన తరువాత ఈ మార్గానేయిది సులభపాద్యమయింది. ఉదాహరణకు: కఠినంగా అయోడిన్ ఏవిధంగా కోషింపబడుతుందో కనుగొనబడుతున్న బైయ్యకు, ప్రత్యేకంగా తయారుచేసిన రేడియో ధార్మికపు అయోడిన్ ను మొట్టమొదట ఆహారంలోకలిపి ఇవ్వడు. ఆ అయోడిన్ పరమాణువులు క్రమంగా విచ్చిన్న మేగామా కరణాలను ప్రవరిస్తాయి. గైగర్-ముల్లర్ కౌంటర్ వంటి సున్నితమైన ఉపకరణంతో గామా కరణాలను గుర్తిస్తూ, కఠినంగా అయోడిన్ ఏ మార్గాన్ని పయనిస్తుందో సులభంగా కనిపెట్టగలరు.

కృత్రిమంగా తయారుచేసిన ఇట్టి రేడియో

కేవలం “ఇరుగు పొరుగువారు మన యింటికిరావలె,” అని ఇచ్చింది, బొట్టు పెట్టకుండా చెప్తే, అది ‘పేరం బుటు కాదేమో!—లేదా మగవారిని మగవారు పిలిచే బిలువుకూడా’ పేరంబుమనిషినమకొనదు—కాబట్టి ఈ పదంలో ప్రముఖంగా నిలచి గర్వపడే వస్తువు ‘మంకుడు’—దానిని కలిగిన భాగ్యవతి పేరంబూలయి పోవడంకూడా దీని సాబలాగ్నిబట్టే అనిపిస్తుంది—కాగా శిర్యగాను చెప్పిన ‘పర్యంతం’ శిర్యాన్నే మూలంగా ఆంగీకరించి వెల్లయితే, “నిలయ పర్యంతం, గ్రామ పర్యంతం?” అనే ప్రశ్న రాక తప్పదు—అదీకాక ఈ పర్యంతంమంది రావలసి వచ్చిన ‘పేరంబూలు’ పదానికి చుట్టుపక్కల నుండి వచ్చే విశ్రీ అయినా ఆస్తురాలు కాక తప్పదు!—నురి దీరిని పువ్వకోవడం ఎట్లా?—

కాగా దీనికి ద్రావిడ భాషలలో మూలం లేదా ఉన్నదా, అనేది ప్రశ్న!—“పేరంబుడు” అనే పదంకాని, దానికి పోలే నుకొక పదంకాని, సరిగ్గా అదే అర్థాన్నిస్తూ తిమిళాది ద్రావిడ భాషలలో లేకపోవడం సర్వీమే!—అంతేమోత్రాన ఒక భాషయొక్క పుట్టుకను సంకేయించ వసుపరించి, ఒకేపదం, అదే అర్థంలో సోదర భాషలన్నిటిలోనూ ఉండాలి అన్న నియమమెక్కడా లేదు!—కొన్ని పదాలు ఒకభాషలో క్రియలుగా వ్యవహృతాలు అవుతూవచ్చి, మరొకభాషలో అనితే కనిపించవు, లేదా ఏ అష్టమైన నామరూపాలుగానో మారువడతే అదీనానీ భాషాన్ని చాటుతూ ఉంటుంది—దీనికి తార్కాణంగా ద్రావిడభాషలు ‘ఉణ్’ అనేదాన్ని చూద్దాం, దీనికి ‘తిను’ అని అర్థం. అయితే ఈరూపంతో పోలకలరూపం. అదే అర్థంతో తెలుగులో లేదు. కాని తిమిళ కష్టమే, తుళిభాషలలో ఉన్నది—దీనినిబట్టి ‘ఉణ్’ అనే రూపం తెలుగుకు అదనంజము అనే రీత్యానానికి మనం వచ్చేలోపల, చిటుక్కున కొన్ని నామరూపాలు మెటువు కొట్టిపట్టుగా ప్రతిక్షంకాక తిప్పవు. వాటిని వైచిత్ర పరికిరిస్తే ఈ భాషలునుండి వచ్చిన వనే విషయం నిష్పన్నతెల్లదు. దానికి కాస్తమాత్రుత అవసరం పరికిరణలో!—ఆ భాషలునుండి పుట్టిన రూపాలే “ఉండ్రాట్లు; ఉగ్గ” మొదలైనవి—ఉణ్—రాళ్ళ—అని విభజించి “తి నేటి, నుంపెనిటి” అని అర్థం చెప్పకొవచ్చును. అట్లానే చిన్న పిల్లల లిండి ‘ఉగ్గ’ ఇదంతా చెప్పడంలో నా ఉద్దేశ్యం, కేవలం అదేరూపం ఇతర భాషలలో లేకపోయినంత మాత్రాన త్వరపడి దాని జన్మను అన్యధాస్థిరం చెయ్యరాదని! పేరంబుమనే పదంలేక పోయినా, ఇతర భాషలలో, ఆపదంలో ఉన్న మూలాలు మాత్రం ఉన్నవని మనం గమనించవచ్చు.

చూచండి, ‘పేర్’ అనేది తెమిళంలో ఉన్న ఉన్న భాషలు. తెమిళం ద్రావిడభాష లన్నిటిలో మొదట సాహిత్య స్థితికి వచ్చిన కారణంవల్లా, దానికి సంస్కృతాది ఇతర భాషల సంపర్కం చాలా వ్యల్పం ఆపదంవల్లా మూలద్రావిడ భాషలులకూ, తెమిళంలో ఉన్న భాషలులకూ మధ్యలు చాలా కొద్దిలోని మనం గ్రహించవచ్చు—అదీకాక మూల ద్రావిడ ప్యరూపం కేవలం ఉపాహిత ఆధారపడి ఉన్నది. కాబట్టి తెమిళభాషలులనే తీసుకుని మన తిర్వను సాగించడం పమంజసమని పేర్లున్నది వాకు.

ఇంతకూ ఈ ‘పేర్’ కు సంబంధించి చాలా గూపాలున్నవి.

పేర్—నామము.
పెరియ—పెద్ద.

పెరుమై—పెద్దతనము—దీనినిబట్టి పెద్దతన మనీ, ‘పేర్’నీ పేరుమొట్టి మనుష్యుడనీ అర్థాలు వున్నవి. “రెండుపేర్”—అంటే ఇద్దరు మనుష్యులని అర్థం వస్తూఉంటుంది ఈ ‘పేర్’ అనేది పదా సాగ్లో కలిపి వాడడంకూడా కద్దు—ఉదా—పేర్ ఓలక్కపై—పేర్లొలము—అనగా పెద్దధర్మ అని అర్థం—ఇటువంటి పదాలలో వచ్చిన ‘పేరు’కు పెద్ద లేక గొప్ప అనే అర్థము రూఢమైపోయింది—దీనివిషయం ఇట్లా ఉండుదాం.

‘అటు’ అనే మరొక భాషలును చూస్తే దానికి “కడులు, డోగు” అనే అర్థాలున్నవి. ఆ భాషలులతో సమానంగా తెలుగులోనీ వచ్చిన రూపం ‘అను’ దాని నామం తెమిళంలో ‘అట్టం’ అనీ తెలుగులో ‘అట’ అనీ! ‘అట్టం’లో పరిపాయే ‘అటము’ అనే రూపం తెలుగులో విడిగా ప్రయోగంలో లేకపోయినా సంయుక్త పదాల్లో కనపడుతూ ఉంటుంది. ఉదాహరణకు

తి—తె—
కోలాట్టపై—కోలాటము

పోలాట్టపై—పోలాటము—అనే రూపాలను చూపించవచ్చు—నీటితో సమానంగా రాదగిన ‘పేరాట్టపై’ అనేరూపం తెమిళంలో ఏకారణం వల్లనో కనిపించకపోయినా, అటువంటి రూపం ఏర్పడడంలో ఆపమంజసరి ఏమీలేదు—కొన్ని భాషలలోనే ఉండి సామ్యరూపాలు మిగిలిన వాటిలో పరిపావడంకూడా కద్దని చెప్పవచ్చు—దీన్నిబట్టి, తెలుగులో వై నిర్మాణం ప్రకారం పేరటము, పేరంబుము అనే రూపాలు ఏర్పడిన నంటే విప్రతిపత్తి ఏమీలేదు. దీని అర్థం ఏమిటి అని చెప్పిస్తే “ఒక గుంపు మనుష్యులు ఒక స్థలం

నుండి మరొక స్థలానికి కదిలే కదిలిక" అని లేలుతుంది. అటువంటి కదిలికకు కారణమైన 'విలుపు' చివరకు 'వేరంటము'గా స్థిరపడి, ఆ విలువుకు చిహ్నమైన కుంకుమకు ప్రాముఖ్యం కలిగింది!— దానినిగూడే వేరంటాలు అనే పదవిర్భూతికూడా కలిగిందనటంలో అసంభవంలేదు అదీ కాక, "వేరంటము"నే పదం చెందిన పదగానే, పచ్చపచ్చగా కంటినిండా వెగలు పెట్టుకుని, వెనుక గంభీరపూత, కాలికి పసుపుపూత పెట్టుకుని, పట్టుచీరల పరపర కట్టాలతో కిక్కుల్లా అటూ ఇటూ గునగున విరిగే ముత్తెనుపులను చూస్తే, ఆ 'అటూ' కున్న అర్థం పరిగా ఆకుకున్నదిని విస్తుంటుంది నా మనస్సుకు—

పోతే, సంపదపదం 'గన్నేరు'— ఇది 'కర్తికార' కల్పవంశం గిరియాపంచాయ న్యాసకర్త— ఇట్లా విరూపిం చేయించు "గోనపూవు" అనే అర్థాన్ని ఇచ్చే 'కర్తికార' నుండి పుష్పకేదవైన 'గన్నేరు' ఎట్లా వస్తుందా అనే అనుమానం ఆయనకూ కలిగింది. అది దృష్టిలో పెట్టుకుని ఆయన చాలాసేపు విమర్శించినా, ఆ పన్నుపన్నుక్క ఉద్దేశ్యం చివరవరకూ సరిగా వుండకలేదు. కొండగోనపూవు పసుపు పచ్చగా ఉంటుంది. 'గన్నేరు'లో రవయిర గ్రహించిన ఒక రకపు గన్నేరు పసుపు పచ్చగా ఉంటుంది. రంగుకున్న పామ్యంవలన కొండగోనను వ్యవహరించే కర్తికార వదాన్నుండి గన్నేరు వచ్చిందని ఆయన భావించాడు. ఇక్కడ నాకు చిన్న అనుమానం— 'గన్నేరు' అనే పేరు ఒక్క పేరికే వర్ణప్రస్థానికే కాదు. ఎటువైరంగు పూవుకూ, తెల్లరంగుపూవుకూ కూడా అదే పేరు— మరి వర్ణపామ్యంవలన 'గన్నేరు' అనే పదం 'కర్తికార' నుండి ఏర్పడితే వర్ణ విశిష్టత కలిగిన, మిగిలే పూవులకట్లా అవ్వవచ్చుందా?—

కాగా ఆ పదం వేర్వేరు విషయాన్నే వివరిస్తున్నట్లు ఉంచుకుని పరిశీలిద్దాం— 'గన్నేరు' అనే పానికి 'అరణి' అని తెలుగులోని పేరు. పచ్చ గన్నేరుకు "అరణి" అనే ప్రత్యేక నామంకూడా ఉన్నది. అయితే ఈ గన్నేరుకూ అరణికి ఎట్లా పోనుకుంటూ అన్న అలోచన మొదట రిట్టిక రెప్పుడు— ఇక, శ్రీ కర్మగారు రంగుకు వివరించినట్లుగా నేను పువ్వుయొక్క ఆకారాన్ని చర్చిస్తాను— ఈ జాతి పూవు అంతా, రంగులో భేదాన్ని పాటించకుండా, ఆకారంలో ఒక 'గిన్నె' వలె ఉంటుంది— ఈ గిన్నెకు ద్రావిడ భాష రూపం, కిట్టి— తెలుగులో అదే గిన్నె— కన్నడంలో 'గిద్దర' అనీ, మళయాళంలో కిద్దం, అన

గోదరికైంది. పూవు యొక్క ఆకారాన్ని మన ముఖంలో ఉంచుకుని, వర్ణవాత్మకంగా నానుచాడకా లను విర్వచయకునే పద్ధతి భాషలలో ఉన్నది. గమక, 'కిద్దరణి' లేదా 'గిద్దరణి' అనే యాపాల విర్యాట బరిగి ఉంచవచ్చు— ఇట్లా ఆకారాన్ని చేరుకో తెలియజేసే పూవులు మనకు చాలా ఉన్నవి. ముట్టబంది; ఒంటికెక్కబంది— కరబ్బంది— శిశు బంది మొదలైన 'బంది' జాతిలోని భేదాలు— గ్రామ పోతు పూవులు— కాగితపు పూవులు— ఇత్యాది వేర్వేరు జాతి పూవుల పేర్లు ఇటువంటివే! ఇదే విధంగా విస్తరించిన "కిద్దరణి" లో నుండి 'గన్నేరు' అనే పదం ఉద్భవించినదంటే అందులో విశ్రుతి పల్లి లేదు.— గిన్నెవంటి ఆకారం ఈ జాతికి చెందిన అన్ని రంగుల పూవులకూ ఉన్నది. ఆ జాతి పూవు పేరు అరణి. కాగా గన్నేరు అనే పేరు సాధారణ నామమై రంగు భేదాలను బట్టి, పచ్చ గన్నేరునీ, తెల్ల గన్నేరునీ, ఎత్త గన్నేరునీ, రంగును బట్టిన విభాగాలను విర్వచించుకున్నది!— ఇట్లా వచ్చిన జనన వృత్తాంతం ఈ పదానికి!—

ఇక, మూడవ పదం, ఎంపి— 'అతిపము' అనే సూర్యకాంతికి తెలుగు పదమిది. శ్రీ కర్మగారి అంచనా ప్రకారం దీనికి మూలం 'ప్రచంది' అనే సంస్కృతి పదంలోని ఉపసర్గ విరహితమైన 'చంది' అని విడిచి— 'ప్రచంది' ప్రాకృతంలో 'పయంపి' గా మారి ఉపసర్గ జారి ఆ 'యంపి' 'ఎంపి'గా మారిందంటాడు ఆయన.

ఇంత దొంక తిరుగుతుగా చెప్పడం కంటే సంస్కృతిలో 'చంది' 'ఎంపి'గా మారింది అనకూ వదా అని ప్రశ్నిస్తే, "చూపిడు" అనే పదాధారం మనకే స్ఫురిస్తుంది. పదంలో తొలి అక్షరం మీద తొలిక ఉంటుంది. అట్టి తొలిక గల అక్షరం లోని హల్లుకుగాని, అయ్యకుగాని సాధారణంగా హల్లు అంటూ వలుగదు. కాబట్టి 'చ' లోని చ కారం జారి పోవడంగాని, మిగిలే 'అ' 'యి' గా మారడం గాని అసంభవమని రచయితకు కూడా తెలుసు. అందుకనే తన తనకు ఆస్కారంగా ఆయన మొదట 'ప్ర' అనే ఉపసర్గను చేర్చుకొనవలసి, తరువాత అవసరంకొద్దీ దాన్ని హల్లుకొనవలసివచ్చింది— అట్లా 'ప్రచంది', 'పయంపి'గా మారుతుంది. మారిన తరువాత అక్కడి 'ప' ఉపసర్గ అనే దృష్టి ఉండినది అసంభవం.— అదొక వికపదంగా ఆ భాషలో అమరి పోతుంది. అటువంటిప్పుడు, 'పి' అనే వర్ణాన్ని కేవలం సంస్కృతి పదంలోని ఉపసర్గను దృష్టిలో పెట్టుకుని విడిచియిడిం ఎట్లా అనే ప్రశ్నకు అవకాశ మున్నది. కాగా, 'పయంపి' అనేది మరి పరిగ్రహింపై తెలుగులోనికి ప్రాకృత భవంగా రావలసివచ్చి

కేవలం “ఇరుగు పొరుగువాడు మన యింటికిరావలె,” అని ఇచ్చింది, బొట్టు పెట్టటం దా చెప్పే, అది ‘పేరం బుటు కాదేమా!—లేదా మగవారిని మగవాడు పిలిచే పిలుపుకూడా’ కేరంబుమిడినచుకొనడు—కొబ్బటి ఈ పదంలో ప్రయత్నంగా నిలచి గర్వపడే వస్తువు ‘మంతుడు’—దానిని కలిగిన భాగ్యవతి పేరంబూలయి పోవడంకూడా దీని ప్రాబల్యాన్ని బట్టే అనిన ముంది—కాగా కర్మగారు చెప్పిన ‘పర్యంతి’ తల్లికొన్న భూలంగా అంగీకరించి నెట్లయితే, “నిలయ పర్యంతిమా, గ్రామ పర్యంతిమా?” అనే ప్రశ్న రాక తప్పదు—అదీకాక ఈ పర్యంతంనుండి రావలసి వచ్చిన ‘కేరంబూలు’ పదానికి యట్టుపక్కల నుండి వచ్చే ఏదైనా అయినా అర్థాలు కాక తప్పదు!—మరి దీనిని ఒప్పుకోవడం ఎట్లా?—

కాగా దీనికి ద్రావిడ భాషలలో మూలం లేదా ఉన్నదా, అనేది ప్రశ్న!—“పేరంబును” అనే పదంకొని, దానికి పోలే మరొక పదంకొని, సరిగా అర్థ అర్థాన్ని పూరి తిమికొది ద్రావిడ భాషలలో లేకపోవడం సరికాదు!—అంతమాత్రాన ఒక భాషయొక్క పుట్టుకను సంశయించ నమరించి, ఒకపదం, అదే అర్థంలో పోదర భాషలన్నిటిలోనూ ఉందాని అన్న నియమమెక్కడా లేదు!—కొన్ని పదాలు ఒకభాషలో క్రియలుగా వ్యవహృతాలు అవుతూవచ్చి, మరొకభాషలో అనలే కనిపించవు. లేదా ఏ అపవ్యవ వామరూపాలుగానో మారుపడతే అస్తినాస్తీ భావాన్ని చాటుకూ ఉంటుంది—దీనికి తార్కాణంగా ద్రావిడభాషులు ‘ఉణ్’ అనేదాన్ని చూద్దాం. దీనికి ‘తిను’ అని అర్థం. అయితే ఈరూపంతో పోలగలరూపం. అదే అర్థంతో తెలుగులో లేదు. కాని తిమిళ కన్నడ, తుళుభాషలలో ఉన్నది—దీనినిబట్టి ‘ఉణ్’ అనే రూపం తెలుగుకు అవసరము అనే తీర్మానానికి మనం వచ్చేగోవల, ఇటువల్లన కొన్ని వామరూపాలు మెళుపు కొట్టిపట్టుగా ప్రత్యేకంకాక తిప్పవు. వాటిని పైపై పరికిరిస్తే ఈ భాషువునుండి వచ్చిన వనే విషయం చెప్పని తల్లెదు. దానికి కొద్దిమాత్రంత అవసరం పరిశీలనలో!—ఆ భాషువునుండి పుట్టిన రూపాలే “ఉండ్రాల్లు; ఉన్లు” మొదలైనవి—ఉణ్—రాళ్ళ—అని విభజించి “రినేసి, సుండ్రసి” అని అర్థం చెప్పకోవచ్చును. అట్లాగే చిన్న పిల్లల తిండి ‘ఉన్లు’ ఇవంతా చెప్పడంలో వా ఉత్పత్త్యం, కేవలం అదేరూపం ఇతర భాషలలో లేకపోయినంత మాత్రాన తిర్రవడి దాని జన్మను అన్యభాషిరం చెయ్యరాదని! కేరంబుమనే పదంలేక పోయినా, ఇతర భాషలలో, అపదంలో ఉన్న మాటలు మాత్రం ఉన్నవని మనం గమనించవచ్చు.

మామిడి, ‘పేర్’ అనేది తిమిళంలో ఉన్న ఉన్న భాషువు. తిమిళం ద్రావిడభాష లన్నిటిలో మొదట సాహిత్య స్థితికి వచ్చిన కారణంవల్లా, దానికి సంస్కృతాది ఇతర భాషల సంపర్కం చాలా వ్యలం అవడంవల్లా మూలద్రావిడ భాషులకూ, తిమిళంలో ఉన్న భాషులకూ మధ్యల చాలా తొడతొడిమ మనం గ్రహించవచ్చు—అదీకాక గూల ద్రావిడ వ్యవహారం కేవలం ఉపామిత ఆధారపడి ఉన్నది. కొబ్బటి తిమిళభాషులనే తీసుకుని మన విద్యను సాగించడం సముచితమని నీవున్నది నాకు.

ఇంతకూ ఈ ‘పేర్’ కు సంబంధించి చాలా గూపాలన్నవి.

పేర్—వామము.
పేరియ—పెద్ద.
పేరిను—పెద్దది.

పేరుమై—పెద్దతనము—దీనినిబట్టి పెద్దతన మనీ, ‘పేర’నీ పేరుమైబట్టి మనుష్యుడనీ అర్థాలు వ్వువి. “రెండుపేర్”—అంటే ఇద్దరు మనుష్యులని అర్థం వచ్చుఉంటుంది ఈ ‘పేర్’ అనేది సమా పాల్లో కలిపి వాడడంకూడా కద్దు—ఉదా—పేర్ ఒక లక్కపై—పేర్లొకయు—అనగా పెద్దసరి అని అర్థం—ఇటువంటి సమాపాలలో వచ్చిన ‘పేరు’కు పెద్ద లేక గొప్ప అనే అర్థము రూఢిపైపేయింది—దీనివిషయం ఇట్లా ఉంచుదాం.

‘అటు’ అనే మరొక భాషువును చూస్తే దానికి ‘కడులు, ఉను’ అనే అర్థాలున్నవి. ఆ భాషువులో సమానంగా తెలుగులోనికి వచ్చిన రూపం ‘అను,’ దాని వామం తిమిళంలో ‘అట్టుం’ అనీ తెలుగులో ‘అటు’ అనీ! ‘అట్టుం’లో సరిపోయే ‘అటు’ అనే రూపం తెలుగులో విడిగా ప్రయోగంలో లేకపోయినా సంయుక్త పదాల్లో కనపడుకూ ఉంటుంది. ఉదాహరణకు

రి—తె—
కోలాట్టమ్—కోలాటము

పోరాట్టమ్—పోరాటము—అనే రూపాలను చూపించవచ్చు—వీటిలో సమానంగా రాదగిన ‘పేరాట్టమ్’ అనేరూపం తిమిళంలో ఏకారణం వల్లనో కనిపించకపోయినా, అటువంటి రూపం ఏర్పడడంలో అసమంజసతి ఏమీలేదు—కొన్ని భాషలలోనే ఉండి సామ్యరూపాలు మిగిలిన వాటిలో జారిపోవడంకూడా కద్దని చెప్పవచ్చు—దీన్నిబట్టి, తెలుగులో పై విర్మాణం ప్రకారం కేరటము, కేరంబును అనే రూపాలు ఏర్పడిన నంటే విప్రతిపత్తి ఏమీలేదు. దీని అర్థం ఏమిటి అని చర్చిస్తే “ఒక సంపు మనుష్యులు ఒక స్థలం

నుండి మరొక స్థలానికి కదిలే కదిలిక" అని లేలు వుంది. అటువంటి కదిలికకు కారణమైన 'పిలుపు' చివరకు 'కేరంటము'గా త్రిరవడి, ఆ పిలుపుకు చిహ్నమైన కుంకుమకు ప్రాముఖ్యం కలిగింది!— దానినుండే కేరంటాలు అనే పదనిర్మితికూడా కలిగిందనటంలో అసంభవంలేదు. అదీకాక, "కేరంటము"నే పదం చెరిపి పదంగానే, పచ్చపచ్చగా న్నంటి నుంచా నగలు పెట్టుకుని, మనకు గంభీరపూత, కాలిక పసుపుతూత మెలుస్తూ, పట్టుచీరల వరదర కేదాలలో చీగల్లో అటు ఇటు నవనవ తిరిగే ముత్యపులను చూస్తే, ఆ 'అట్టం' కన్న అర్థం ఎక్కువగా అనుకున్నాడని విస్తుంటుంది నా మనస్సుకు—

హీలే, రెండవపదం 'గన్నేరు'—ఇది 'కర్ణికార' కల్పరంగా నిరూపించారు వ్యాసకర్త— ఇట్లా నిరూపించేముందు "గోనపూవు" అనే అర్థాన్ని ఇచ్చే 'కర్ణికార' నుండి పుష్పవేదమైన 'గన్నేరు' ఎట్లా వస్తుందా అనే అనుమానం అయినా కలిగింది. అది దృష్టిలో పెట్టుకుని ఆయన చాలాసేపు చింతించినా, ఆ శిశువనయొక్క ఉత్తేజం చివరకుకూడా సరిగా వుద్ధంకాలేదు. కొంచెగోనపూవు పసుపు పచ్చగా ఉంటుంది. 'గన్నేరు'లో రవయిల్ గ్రహించిన ఒక రకపు గన్నేరు పసుపు పచ్చగా ఉంటుంది. రంగుకున్న సామ్యంవలన కొంచెగోనను వ్యవహరించే కర్ణికార పదాన్నుండి గన్నేరు వచ్చిందని అయిన సోహ!— కాని ఇక్కడ వాడు చిన్న అనుమానం— 'గన్నేరు' అనేదేమి ఒక్క పేరికే వర్ణప్రమానికే కాదు. ఎలుపురంగ పూవుకూ, తెల్లరంగపూవుకూ కూడా అదేదేమి—మరి వర్ణసామ్యంవలన గన్నేరు అనేపదం 'కర్ణికార' నుండి ఏర్పడితే వర్ణ విధిన్నత కలిగిన, మిగిలిన పూవులెట్లా ఆవ్యయిస్తుంది?—

కాగా ఆపదం దేర్ఘమన్న విషయాన్నే మనస్సులో ఉంచుకుని పరిశీలిద్దాం—'గన్నేరు' అనేదానికి 'అరక' అని తమిళంలోని పేరు. పచ్చ గన్నేరుకు "రెంగరరి" అనే ప్రత్యేకవామంకూడా ఉన్నది. అయితే ఈ గన్నేరుకూ అరకే ఎట్లా పోనగుతుందా అన్న అలోచన మొదట తిట్టక రెప్పుడు—ఇక, శ్రీ కర్మగారు రంగును వివరించి వట్లుగా నేను పుష్పయొక్క అకారాన్ని చెప్పి వ్రాసాను—ఈ వారి పూవు అంతా, రంగులో భేదాన్ని పాటించకుండా, అకారంలో ఒక 'గన్నే' వల్ల ఉంటుంది—ఈ గన్నేరు ప్రాచీన భాగు రూపం, కిణ్ణి—తెలుగులో అదే గన్నే— కన్న డంలో 'గిణ్ణి' అని, మళయాళంలో కిణ్ణం, అని

గోదరిస్తవి. పూవు యొక్క అకారాన్ని మన స్సులో ఉంచుకుని, వర్ణభాత్మకంగా వామపాదకాలను విర్వరయకునే పద్ధతి భాషలలో ఉన్నది. గమక, 'కిణ్ణరక' లేదా 'గిణ్ణరక' అనే నూపాల ఏర్పాటు జరిగి ఉండవచ్చు—ఇట్లా అకారాన్ని పేరులో తెలిపాలనే పూవులు మనకు చాలా ఉన్నవి. ముద్దవంటి; ఒంటిరెక్కబంటి—కారప్పంటి—ఈక బంటి మొదలైన 'బంటి' వాటిలోని భేదాలు—గ్రామ ఫోను పూవులు—కాగితపు పూవులు—ఇత్యాది వేర్వేరు వాటి పూవుల పేర్లు ఇటువంటివే! ఇదే విధంగా నిర్మితమైన 'కిణ్ణరక'లో నుండి 'గన్నేరు' అనే పదం ఉద్భవించేవదంటే అందులో విప్రతి పత్తి లేదు.—గిన్నేవంటి అకారం ఈ వాటికి చెందిన అన్ని రంగుల పూవులకూ ఉన్నది. ఆ వారి పూవు పేరు అరక. కాగా గన్నేరు అనే పేరు సాధారణ వామమై రంగు కేదాలను బట్టి, పచ్చ గన్నేరరీ, తెల్ల గన్నేరరీ, ఎత్త గన్నేరరీ, రంగును బట్టివ విభాగాలను విర్వరయివున్నది!—ఇట్లా వచ్చిన జనవ ర్ణాంతరం ఈ పదానికి!—

ఇక, చూపవ పదం, ఎంచె—'ఆతిథము' అనే సూర్యకాంతికి తెలుగు పదమిది. శ్రీ కర్మగారి అంచనా ప్రకారం దీనికి మూలం 'ప్రచంద' అనే సంస్కృతి పదంలోని ఉపపద విరహితమైన 'చంద' అని విదితం—'ప్రచంద' ప్రాకృతంలో 'పయంచ' గా మారి ఉపపద వారి ఆ 'యంచ' 'ఎంచ'గా మారిం దంటారు అయిన.

ఇంత దొంక రిలుకుకుగా చెప్పడం కంటే సంస్కృతిపు 'చంద' 'ఎంచ'గా మారింది అనకు పదా అని ప్రశ్నిస్తే, "కూనదు" అనే సమాధానం మనకే స్ఫురిస్తుంది. పదంలో తొలి అక్షరం మీద తొలిక ఉంటుంది. అట్టి తొలిక గల అక్షరం లోని హల్లుకుగాని, అమృకుగాని సాధారణంగా మార్పు అంటూ కలగదు. కాబట్టి 'చ' లోని చి కారం వారి పావడం గాని, మిగిలిన 'అ' 'యి' గా మారడం గాని అసంభవమని రచయితకు కూడా తెలుసు. అందుకేనే రస పోహకు ఆస్కారంగా అయిన మొదట 'ప్ర' అనే ఉపపదను చేర్చుకొనవలసి, తరు వారే అపవరంకొద్దీ దాన్ని హల్లుకొనవలసివచ్చింది— అట్లా 'ప్రచంద', 'పయంచ'గా మారుతుంది. మిగిలిన తిడుపరి అక్కడి 'ప' ఉపపద అనే దృష్టి ఉండడం అసంభవం.—అదొక వికపదంగా ఆ భాషలో అమతి పోతుంది. అటువంటివూడు, 'ప' అనే వర్ణాన్ని కేవలం సంస్కృతి పదంలోని ఉపపదను దృష్టిలో పెట్టుకుని విడిచిపెట్టి ఎట్లా అనే ప్రశ్నకు అవకాశ మున్నది. కాగా, 'పయంచ' అనేది మరిపరిధ్రష్టమై తెలుగులోనికి ప్రాకృత భవంగా రావలసివస్తే

‘ఎండి’ అనో ‘పండు’ అనో రావలెనేగాని, పై విధంగా రావలెనా అని నా అనుమానం!—

ఇక ద్రావిడ జన్యమేనని తీర్మానించ బూను కుంటే, తద్వారావులు, వెకో, వెకో అనే రెంటిని గ్రహించవలసి ఉంటుంది! మొదట ఈ ధాతువుల వివిధ వచ్చిన రూపాలును చూద్దాం.

ఇట్టిరవ (వెకో + నిరవ) — తెల్లరంగు.

వెట్టె — తెలుపు.

ఇట్టిరి (వెకో + నిరి) — నిన్నెల.

వెట్టి — వెండి.

కకో — చెలువలు.

ఇట్టె — తెల్లదనము — ఈ పదాలు నిరూపించే ప్రతి వస్తువునూ తెల్లదనమా, ప్రకాశమా ఉండవలసి ఉన్నది. అసలు వెకో, వెకో అనేవి రెండూ ప్రకాశించు అనే అర్థాన్నిచ్చే ధాతువులు — ఈ ‘ఎండి’ను తమిళంలో ‘వెయిలో’ అనేపదం ఉన్నది — మరి యీ ధాతువులకు ‘ఎండి’కూ ఉన్న సంబంధమేమిటి అనేది చర్చ — ధాతువులు ఉన్నవి ఉన్నట్లుగానే నామ వాచకాలుగా మారవలెను — ఉదాహరణకు, “పలుకు”, — “ఉలుకు”, ఇత్యాదులు — ఇటువంటి ఉదాహరణలను కేవలం ద్రావిడ ధాతువులను తీసుకుని కూడా చూపించవచ్చును — కాని చాలా మరకు ధాతువులు నామ రూపాలుగా మారాలంటే కొన్ని ప్రత్యయాలు కలవడం అవసరం. ఇవే కృత్ప్రత్యయాలని వ్యాకరణంలో వ్యవహారాలు — క, గ, జ, త, య, మ, ం వే మొదలైనవి కొన్ని యాచారిత్రాలో చేరవలె — ‘ఎండి’లో ప్రకాశతి, — పరిగా రెప్పలవంటే, — తీక్షణత (Brightness) ఉన్నది. ‘వెకో’ అనే ధాతువునన్న అర్థమిది. వెట్టి అనే తమిళ రూపాన్ని తీసుకుందాం — అది తెల్లని దెబ్బక లోహాన్ని చెట్టుండి అదే తెలుగులో ‘ఎండి’గా మారింది — అట్లాగే తి. ఇట్టె, మ. ఇట్టి అనే ‘ప్రకాశా’ ధాన్నిచ్చే ధాతువులు — ‘ఎండి’గా మారి ఉండవలసి విప్రతి వత్తివచ్చు — లేదా ‘వెండి’ అనే ధాతువు కూడా సకరి ఉన్నది — దానికి ‘వేడి’ అనే అర్థం ఉన్నది. దీనికి కృత్ప్రత్యయం ‘చి’ చేరి నెండ అయినదన్నా అవచ్చును — అది కాక, పైవచ్చిన ప్రకాశతను వెలువరించే వస్తువులన్నీ అచ్చో ధాతువుకు సంబంధిగా ఎట్లా ఉన్నవో, అట్లాగే, వేడి, చెలువలు, నిన్నెల, వెట్టి మొదలైనవన్నీ ఒకే ధాతువునుండి వచ్చినవి అవడం సమంజసంగా కనిపిస్తుంది — ఇట్లా దీర్ఘదేవ ‘ఎండి’ ఎండిగా మారవచ్చు. తెలుగు మాటల మొదట యకారమూ, వ్రువు వావోలూ నివసవడంకృతీక్తు. ఆ అలవాటు గొప్ప

వనే, ఈ మాటలను అచ్చులుగా మార్చుకుని వ్యవహరించడం సహజమై పోయింది. ఈ మార్పుకున్న ప్రాబల్యం జానపదుల వ్యవహారంలో బాగా కనబడుతుంది — ‘చెలుగు’ కు ‘ఎలుగు’ అనీ, ‘నెన్ను’ కు ‘ఎన్ను’ అనీ, ‘వెచ్చగా’ కు ‘ఎచ్చగా’ అనీ ఇత్యాది రూపాలు మనం వింటూనే ఉంటాము. నాగరకర తెలిసిన జనులకి మార్పులు నత్త పుట్టించవచ్చు. కాని వాళ్ళేకూ తెలియని ‘ఎండి’ వంటి పదాలు అంతగా మారి దాగుకు చూరబోతున్నా ఉన్నవని నా సాహసం ఇది దీని వృత్తాంతము.

ఇక మిగిలినది ‘వెట్టి’ — ఇది ‘తెల్లత్త’ క్లిష్టవ మని రచయిత అభిప్రాయం, ‘వెట్టి’ అనేది తెలుగులో ఎట్లా ఉన్నదో, ‘వెట్టె’ అని తమిళంలో కూడా అట్లానే ఉన్నది. వెట్టి ముగ్ధయాళంలోనూ, ‘వెట్టి’ అని కన్నడంలోనూ దీనికి సమాన రూపాలున్నవి. దీనినికే ఇది తెల్లత్త క్లిష్టవమే అయితే సంస్కృత ప్రాబల్యం లేని తమిళంలో కూడా ఉండడం విచిత్రం — ఎట్లాగో వచ్చినది అని చెప్పకుంటే అన్నిటిలోనూ ‘వెట్టి’ అనే తద్వ్యవరూపమే కనపడి ఉండవలె! — ద్రావిడ భాషలకు సహజమైన మూర్ఖు విశేషాలలో ఈ రూపం అన్నిటా కనపడుతూ ఉన్నదంటే దీన్ని రిచ్చనిమనడానికి నా మనస్సు సంతోషిస్తున్నది — ఒక పదం తెత్తమం కానీ, తిచ్చమం కానీ, ఒక భాషలో జారబడిన తెరువారే, ఆ భాష పాంప్రదాయములనే అలవరచుకుంటుంది గదా, అటువంటివైనా ‘తెల్లత్త’ ‘వెట్టి’గా ‘వెట్టి’గా, ‘వెట్టి’గా మారించంటే అసంభవమేమిటి అని ప్రశ్న రావచ్చును — ఇదీ ఆలోచించవలసిన విషయమే! — అయితే ఈ పదానికి దగ్గరగా ఉన్న ధాతురూపమేమీ ద్రావిడములో కన్పించదా అని పరిశీలించవలె!

‘కడు’ ‘కడు’ అనే ధాతువులకు చెడిన, పనికి మారిన అనే అర్థాలున్నవి. వీని మూలకంగా వచ్చిన తెలుగు రూపాలు, చెడు, చెడ్డ ఇత్యాదులు. తమిళంలోని ‘కట్ట’ అనే నామ రూపానికి తెలుగులోని సరి ద్దీప రూపం “చెట్ట” అని — బాషా నియామకాల నిమగ్నించి “క, చ”లు రెండూ పరస్పర వినిమయం చెందేవర్తాలు. ఒక భాషలో ‘క’ వర్ణములే రూపం మరొక భాషలో ‘చ’ కార యంతంగా మారుతుంది.

చెయ్ — కయ్

చిలుక — కిలి

చెట్టు — కిడ

కెట్ట — చెట్ట ఇత్యాదులు.

ఈ 'చెట్ట'కు 'చెడుగు' అనే అర్థం ఉన్నది. కాగా దీనికి మూలమైన 'కెట్ట'కు, పనికి మాలినది, చెడినది, అనే అర్థాలు చెందూ ఉన్నవి—“ఏది చెడ్డదో అది పనికి మాలినది” అనే వ్యాఖ్యానాన్ని చెప్పేటంటే, చెట్టకు, 'పనికిమాలిన' అనే అర్థాన్ని గూడా పరిచెట్టవద్దు—చెట్ట, చెత్తగా మారుతుంది. అనుకున్నా, లేదా 'కెట్ట' నుంచే 'చెత్త' ఏర్పడిన దన్నా ఇందులో అసమంజసమి ఏమీ ఉన్నదినిపించదు!—ఈ విధంగా ఇదీ వ్రాసిన భాషాజ్ఞుడు అని నా భావం.

ఇట్లా నాలుగు పదాలను చర్చించాలి. ఇక ఆ చర్చలోని యుక్తాయుక్తాలను పరిశీలించి నిలకెత్తే ప్రయత్నాలకు వదిలి వేస్తున్నాను. ఇదింతో కేవలం నా భావనాత్రిం!—ఇట్లా వ్రాయడం పెద్దల ఉద్దేశ్యాలను ఖండించాలనే ఉద్దేశంతో కాక, ముందులో ఉన్న సంకేతాలను అందరికీ చెప్పకలసినే తప్పక తో—దీనిని సహృదయంతో మన్నిస్తారనీ, ఆవ్యధా భావింపరనీ ఆశిస్తున్నాను.

శ్రీమతి నాయని కృష్ణకుమారి

గ్రంథవిమర్శనము

మహిమ శతకము

[పద్యకావ్యము]

కావ్యశీర్ష, కవిభావరసం, శ్రీ గట్టి లక్ష్మీవర
సింహాద్రి. సాహితీసమితి. తెనాలి, తెల: ఒక
రూపాయి.

సంస్కృత వాఙ్మయంలో అవహేళన (satire)
కావ్యాలు చాలా తక్కువ. ఒక్క శిరికవాద్య
యంలో కొన్ని అవహేళన శతకాలు కనిపిస్తు
న్నాయి. జగన్నాథ పండితరాయలు రచించిన అనాగ
పదశిరికము మొదలైనవి జాతిలో శతకాలు.
ఇవన్నీ శతృమిత లెక్కపెట్టవచ్చును. అటు అంగ
వాఙ్మయంలో పోర్చిచూచినా, ఇటు తెలుగు
వాఙ్మయంలో పోర్చిచూచినా సంస్కృత సార
స్వతావహేళనలో అంత తీవ్రతగాని, రాహుశ్యం
గాని కనిపించదు. కుటికవి ప్రచించిన ఒక్క మహిమ
శతకమే ఈ లోటు చాలావరకు తీర్చి చెప్తుంది.

ఇతడు తంజావూరు ప్రభువు ప్రతాపసింహు
నికి (1732—1769) సమకాలికుడు. బహుశా
ప్రభువు అజ్ఞతవలనో, ఆ స్థానంలో వేరుకున్న ఆల్ప
జాల గూడుపురాణీలవలనో ఈ కవి కవిత్వా
గోష్ఠికి, రాష్ట్రవ్యాసంగానికి నేర్లు పరులుకొని
శేవలం హలం చేపట్టవలసినవాడైనాడు. అయితే
సహజకరిఅయిన ఇతని ఉక్రోహానికి జీరదంపు కలగ
లేదు—దాని ఫలితమే ఈ మహిమశతకము. ఈ
శతకం కర్తాకర్తగా విన్న ప్రతాపసింహునికి చిట్ట
చివరికి పశ్చాత్తాపం కలిగిందని మహిమశతక
వ్యాఖ్యాత ఒకడు వ్రాస్తున్నాడు. కాని ఇది చరిత్ర
పరిశోధనల సగవకు పదిలి పెట్టవలసిన విషయం.

చివరికి కవి మాదునిపెల్లలు ఖడ్గుపెట్టి కొన్ని
దుష్టలనుకొని వ్యవహారంచేస్తూ 'మహిమ ప్రభువు'
నుద్దేశించి వ్యాజ్యమితి పూర్వకంగా కుమారుడు నూరు
రాగ్యాల విక్రేతలు వ్రాశాడు. చిట్టితో కవి—తన
ధాన్యం అవసారింతుకుపోయిన ప్రతాపుని గుఠే
దారులు మొదలుకొని రాజాస్థానంలో తిన్నవేసుకుని
కూర్పున్న ప్రభువుదాకా—అందరినీ గట్టిదెబ్బలు
కొట్టాడు. ఈ సందర్భంలో కవి తన త్రిభువుకు
నిశ్చింతంగా అధిక్షేపించిన అనువాద పద్యం ఇక్కడ
ఉదాహరిస్తున్నాను.

"శేలం దున్నియు దున్ని,
శేవలు క్కాంతం నడం గా శేల? నేం

కాలం దిప్పటి సభ్యకోటి
గొలువం గా తెప్ప గొల్వంకుమా!
పొలిం దెర్వియు చేబలేదని
వగర్చుంబోకు నీకంఠెనుం
గూశో వీరు లుగారు!

గీర్వతిస్వతిం గొందీ చె యివ్వారిలోక!"

అయితే మూల స్లోకంలోని "తెప్ప" మాథతమా
ఇదే; ధవని మీ తెప్పంలేవు వాచప్పతి!" అన్న
పాదం అనువాదం తిన్నగా రాలేదు. మూలంలో
"నీకంఠె వీరు మాథతములు" అనే ఆర్థం వస్తుంది.
దీనికి అనువాదకులు "నీకంఠెం గూశలు వీరు" అని
వ్రాశారు. మళ్ళీ అనే పదానికి మూఘండు అనే ఆర్థం
లేదు. పైగా ఈ పదంవల్ల కుర్చీకులు, దుర్భాగ్యులు
అనే ఆర్థం స్ఫురిస్తున్నది. ఇందుచేత, ఈ పాదంలో
మూలార్థం బాగా కంటుపడిపోయింది.

ఈ క్రింది స్లోకంలో మూలంలో ప్రకృత
కంగా ఉన్న వాక్యం అనువాదంలో శేవలం ఒక
విషయం చెప్పే వాక్యంగా మార్చినాడు. దీనివల్ల
మూలంలో వచ్చిన తీవ్రత బాగా తగ్గిపోయింది.
ఈ మూలము, అనువాదము ఇక్కడ ఉదాహరిస్తు
న్నాను.

"ఘోషో ఘోషాదిత కింవ్యనుగతా
జాతిర్భుటాద్భవత

ఘోషావస్తీ యివివరక్షతి జవాన
రాజా స నివ స్యయిమి
కింఘోషావతయి శిరావరఇమే

క్రూరా శిరాతాఇత;
ప్రాయః సార్యజనీవ కాశరపలే!
రాజా త్యమే వానివ!"

ఈ స్లోకానికి వీరి అనువాదం ఇది.

"భువిలో రాజపదంబు జాతివరమై
పొల్పుకా ఘటత్యాది జా
తివలెదా; కెల్లు జవావసమముడె ప్రితికా
రాజవంగా; శిరా

దువులుం గ్రూరులుకై శిరాకులవలెన్
రూపాందిరి రాజు; లో

మద; వన్ సార్యజనీవ! కాశరవరా!
మారాజువీజే సుమా!"

ఘటత్యాదిజాతివలె ఘోషపదానికి జాతి అను
తలెమెతుందా?" అని ప్రశ్నార్థకంగా రచించిన

మెదటి పాదానికి "భువిలో రాజపదంబు జూరివరమై పొల్పుం ఘటత్వది జూరివలెన" అనే అనువాదం చేశారు.

అయితే ఇలాంటి వాస్తవాలే అనువాదంలో ఎక్కడో సక్కువుగా గాని కనబడవు. తెలుగు యతి ప్రాసలవంటివి సంస్కృతంలో లేనే లేవు. మూలలో కాలి తెలుగులోకి దింపేటప్పుడే యతి ప్రాసలు దిగింపులు జాగ్రత్తగా చూసుకోవాలి. ఇరవీసావాస్తవ్యుని అనువాదం ఇవ్వన్నీ గడిచి, గట్టిపాకంలో పడింది. ఈ క్రింది పద్యాలు ఓరి భారాకరచక్ర కుచాహరణగా తీసుకోవచ్చును.

"తనువున దుక్కునియల్ పొనవ్వుకొని,
తీవ్రత్యంపాదితంబైన యా
భవమన్ భావ్యము దొచివేయగ
సురేదాసుల్ కఠింజేమి; నా
కుమ నూహించినదానినిన విమము;
ప్రేమక బర్హినిం వార్హినిం
దనయల్ తిండినంబు గొందురుగదా!
దాత్రిన లలాటాధిపా!
"వెలికొయింబినుజోత్తి సేర బెప్పుకుం
తీమంత మోసంబు నే
యపు; నీ వెల్ల యవస్థలం చెలమి చే
కాకారముం బూని యుం
గుపు; మువ్వంచకు లవ్వవస్థ గివయల్
మృత్యుల్ నృపుల్ చా; రీశి!
భువి ద్వన్నానులమై గడించును
ముదంబుం గానరాక్ష్యరా!"

మహిమ కలికము ఆంధ్రకవితాభిమాను లందఱు
తప్పక పఠింపవలసిన అనువాదకావ్యము.

కావడికుండలు

[కథల సంపుటి]

బలివాస కాంతరావు. ప్రతులకు—తెలుగు నామ ప్రతులెణులు. 11, 97, మెయికోకోడ్లు. విశాఖ పబ్లిం. చెల: ఒకరూపాయి. ఈ సంపుటిలో 'కావడికుండలు', 'అర్ధభాగాలలో భిన్న పృథక్రూపాలు' అనే రెండు పెద్దకథలున్నాయి.

మందరం అనే యావకుడు ఒక డాక్టరు ఇంట్లో ఉంటూ ఆయన ఆసరావల్ల దుడుపుసంగ్రహం పొందినా ఉంటాడు. ఈ డాక్టరు చిన్నప్పటినుంచి చాగా కద్దపడి పైకి వచ్చినవ్యక్తి; ఈయన కుమార్తెల్లో కాంత అనే అమ్మాయి ఇతిన్ని ప్రేమిస్తుంది. కాంత తిరిగి అంతగా ఇష్టంలేకపోయినా చివరికి

మందరానికీ, కాంతకు వివాహం జరుగుతుంది. సంగ్రహంగా ఇదే 'కావడికుండలు'లో కథ.

ఈ కథలను సామాన్యంగా విశాఖపట్టణ ప్రాంతంలో ఉన్న కొన్ని ముద్రతరగతి ముద్రాంతాలను తీసుకుని వాటిచుట్టూ కథలలుకూంటారు. కావడానికి 'కావడికుండలు'లో ప్రేమే కథావస్తువు. ఈ రోజుల్లో ఈ 'ప్రేమకథలు' వందలకొద్దీ వచ్చి పడుతున్నాయి. ఏటిలో ప్రేమస్వభావ వివేచనగల మంచి కథలు చేళ్ళతో లెక్కచేటవచ్చును. మరి వాడ కాంతరావుగా రీలాంటి ఉత్తమకథలు ప్రాసేయవక కథమల్లో ముఖ్యులు.

ఈ పెద్దకథలో అల్లిక జరిగినదని అంతగా చెప్పవలసిందేమీ లేదు గాని, వ్యక్తుల వ్యభావపరిధిల వంశాశ్రయ చాలా ముమ్మంగా వడిచింది. సామాన్యంగా ఈయన కథలలో ఈ దృష్టి ఎక్కువ. ఇందులో కాంత ముఖమైంది మందరం అంటే అంతగా ఇష్టంలేదనిలా కనబడుతుంది. కాని కథ చివరికి వచ్చేసరికి చాలామంది ఇది ఆమెలో లోపలి సామాకాదని వేలిపోతుంది. ఇలాంటి వ్యంగ్యవ్యభావాన్నివలలో ఈయన బాగా జాగ్రత్త పదితాడు.

అయితే ఇందుమందుగా ఇలాంటి కథ తీసుకుని పీరు ఇదివల 'బూచీ' అనే పెద్దకథ భారతిలో ప్రచురించారు. ఈ రెండిటిలో ముఖ్యమనవ్య ఒక్కటే. 'బూచీ'లో పోల్చినవ్యుడికి రంగునావిన బొమ్మలా కనబడుతుంది. ఇలా ఒకే ఇతివృత్తంరెండు కథలలో సమస్తమంటూ భావవంతం ప్రస్తుతి కథ చాగా చెప్పి తిన్నది.

ఈ సంపుటిలోని రెండోకథ ఆకారంలో చిన్నదయినా మెదటిపాదకంటే చాగా పాకంలో వడింది. ఇందులో కిద్దయ్యలేమన్న వావా ఇబ్బం నులు పడుతూ సంపారం తొడలేక చివరికి సన్యాసం వుచ్చుకుంటాడు. కాని ఇతిని భార్య నుండేవిచ్చు రంలో కష్టాలన్నీ నాలుకుంటూ సంపారయాత్ర పొగిడుంటుంది. సన్యాసమీద విరక్తిపుట్టిన కిద్దయ్య చివరికి మల్లీ సంపారంలో ప్రవేశిస్తాడు. ఇదే ఇందులో కథ. అల్లిక మెదటిపాదకంటే చాగా వడిచింది. కథావ్యక్తులను కళ్ళకుకట్టినట్లు చూపించడం రోషం ఈయన చాలా జాగ్రత్త తీసుకుంటాడు. ఈ కథలో చిరీ పాత్రలు మరింత ప్రశంసగా కడులు పొంటాయి. వారి సంబంధాలు, భోజనాలు చదువు తొంటే ముసం తెలుసుకోవలసి తీసుకుంటూ ఆయా వ్యక్తులతో మాట్లాడుతున్నట్లే ఉంటుంది.

ఈయన చిన్న తిరిగివారిలో చాగా ముందుకు వచ్చున్న కథలను. కథకుని మందలపిన ఉత్తమ నుడా లేనో ఈయన దగ్గర కనబడతాయి.

అయితే వ్యావహారిక రచనలో ఈయన అంతగా జాగ్రత్త తీసుకుంటున్నట్లు కనబడదు. ఉదాహరణకు కావడికుండలలో 48 వ పేజీలో “ఏమైందేంటి” అనే మాట తీసుకుందాము. ఇంగ్లీషు వ్యావహారిక సంభాషణలకి ఈ మాటకీ పోతుందరక బాగా ఎచ్చెట్టుగా వినిపిస్తుంది. ఇట్లాంటి చిన్న చిన్న దోషముల జారనీయకుండా ఇకనించినా వీరు జాగ్రత్తపడగలరని ఆశిస్తున్నాము.

పాలతరగలు

[కథాసంపుటి]

కోట క్రీరములు. ప్రకాశములు. ప్రకృతి కార్యాలయం (ట్రస్టు; విజయవాడ. వల: గిండు రూపాయలు.

ఇందులో పదమూడు కథలున్నాయి. వీటి అన్నింటిలోను మరకట్నాలు, భార్యభర్తల కలహాలు, కోడంటికాలు, అల్లుళ్ళ అలకలు మొదలైన పాంప్రదాయిక సంఘవ్యవహారాలన్నీ కథావస్తువులుగా వస్తాయి. అవగవగా ఒకరాజు, ఆరాజుకేడుసుగు కొడుకులు అమ్మమ్మగా ఈ కథలన్నీ పాఠిగా వడిచి పోతుంటాయి. అయితే అవగవగా ఆవి మొదలు పెట్టిన కథ చివరికి వచ్చేసరికి చాలా చమత్కారంగా అభివృద్ధిచేసింది. అయితే ఈ కథలో చివర ఇట్లాంటి చమత్కారాలే కనబడవు. కథలన్నీ ఒక ప్రతికావితకరి జరిగిన సంగతులు వరసగా చూసుకు పోతున్నట్లుగా చూడరుగా ఉన్నాయి. ఇందులో కొన్ని కథలు మరీ ప్రకృతి వైద్యం పద్ధతిలాగా పాఠకులకు ఆరోగ్యకరంగా ఉంటే ఉండవచ్చును గాని అంత దుచిగామాత్రం ఉండవు.

ఈ కథలన్నిటిలోను ‘కమ్మని వలపు’ అనే చివరి కథే కొంత సంతృప్తికరంగా ఉంది.

మొత్తంమీద ఈ కథలన్నిటిలోను కథ చెప్పడంలో పెద్దలోపాలు కనిపిస్తున్నాయి. కథకుల విషయంలో ఇంకా బాగా జాగ్రత్తపడాలి.

జీవనగమన ప్రసూనము

[కవిత]

చదలవాడ పిచ్చయ్య. నవ్యసాహిత్య పరిషత్తు, నుంటూరు. కాపీలకు: పెంట్రిల్ యిక్ మెపు, మెయిక్ రోడ్, విజయవాడ 1. వల: ఒక రూపాయి.

ఈ రచయిత మొదట కొంతకాలం పాంప్రదాయికమైన హైందవ ధర్మసూత్రాల నమృతలకుదుర్చుకొని తిదాచరణకోసం పాటుపడ్డాడు. తద

నంతరం అవి విడిచిపెట్టి పూర్తిగా మార్క్సిస్టుగా మారిపోయాడు. కొంతకాలం ఆ మార్క్సిస్టు పంథా గందగోళంలో కొందామీదా పడి, ఉక్కిరిబిక్కిరి, దానిమీద తిరుగుబాటుచేసి మర్నీ మొదటికివచ్చి ఈ “జీవనగమన ప్రసూన” రచనకు ప్రక్రియించారు. హైందవ ధార్మికదృక్పథానికి, మార్క్సిస్టు దృక్పథానికి. ఉత్తరదక్షిణ భృవాలనున్నంత తేడా ఉంది. చాలావరకు పాంఘిక విషయాలలో ఈ దృక్పథాల లక్ష్యము ఒకటేకావచ్చును. కాని ఈ లక్ష్యసాధన కోసం చేసే ఆచరణలోనే పెద్ద తగాదా వస్తుంది. ఈ దృక్పథాల యోగ్యత యోగ్యతల విషయంలో ఇంకా ఈవేదాకా—తీవ్రంగావాదోపవాదాలు పాసుతూనే ఉన్నాయి. చదల పిచ్చయ్యగా రీ గ్రంథానికి వ్రాసిన నాంది చదివితే ఆయనలో జరిగిన పరివర్తన—నూచనలు కనిపిస్తాయి. కొందరికి కొన్ని విషయాలలో కొన్ని ఇష్టానిష్టా భేదపడతాయి. ఆ ఇష్టానిష్టాలు సర్వథా ఆచరింపదగినవే అని నిరూపించడానికీ తరహా మనుష్యులు తమతమ మేధాసంపత్తి నమనరించి కొన్నికొన్ని సిద్ధాంత గోపురాలు కట్టుకుంటారు. చాలామంది జీవితాంతం వరకు అలాంటి గోపురాలలోనే పోయిగా కాలతేషం చేస్తుంటారు. ఆ గోపురాలు కూలినపుడు కొందరు మర్నీ కొత్తకట్టడాలు ప్రారంభిస్తారు. పిచ్చయ్యగా రీ తెండోవర్గానికి చెందిన వ్యక్తిలా కనిపిస్తాడు.

ఇక వీరి కవితవిషయం. దీనిలో గీతపద్యాల్లాంటి రచనలు మొదలుకొని అనేకమైన మాత్రాచ్ఛందములు గొరుతుంటాయి. అలాగే “రాగ ఆనురాగ” లాంటి వ్యాకరణ విరుద్ధసంఘటనలు, ప్రయోగాలు అక్కడక్కడ గొరుతుంటాయి.

ఈయన రచనలో తపన, నిజాయితీ కనిపిస్తాయిగాని, ఈ రెండు కవిత్యంగా మారిన ఘట్టాలు చాలాస్వల్పం. అశలు పిచ్చయ్యగారిలో ఉన్న కవితా శక్తి చాలా స్వల్పం. మొత్తం 22 పుటల రచనలోను కవిత్యస్థాయికివచ్చిన పంక్తుల సంఖ్య ఇరవైయైపై కన్న ఎక్కువ ఉండదు. ‘జ్ఞాన జిజ్ఞాస’లో తమ ‘ఆదర్శమయిని’ అన్వేషించడంలో రచయిత పడిన తపనే ఈ కావ్యవస్తువని పాఠకులకు స్ఫురిస్తుంది. కాని ఈ వ్యంగ్యం మొట్టమొదట కొంచెం క్లిష్టంగా కనబడి, తరవాతి తరవాతి స్పష్టపడుతుంది.

ఈ క్రింద ఉదాహరించిన ఒకటి రెండు ఘట్టాలనుబట్టి వీరి రచనాస్వభావం గ్రహించవచ్చును.

“ఈ నిశ్చిత లెలియరాని విధాన ఎవరికొరకు ?

ఎవరికొరకు ? గాలించి తిరిగినాను

ఆపెకొరకు అనందాద్రి నామెకొరకు

చెదిగి చెదిగి వేసారి విసిగినాను

అగ్రహారేపరుడనై అలసినాను
పొంగినాను కంపితమలినయి పోయినాను
విడిచినాను వేడి నిట్టూర్పులు విడిచినాను
కంట దడియారగా విచ్చి కౌగినాను
గొంతు విడరాని వేగవ గోడు పెట్టి
ఎన్ని నోములు నోచిన దీఫలము
అగి అగి నిదానించి నిరీక్షించి అర్థమవక
అరయగా నేను జ్ఞాన జిజ్ఞాసినయితి."

ఈ రచన చివరిభాగంలో ఈ చివరి పంక్తులు
మాడా పరిశీలించదగినవే.

"కన్నవన్నీ కలసి
విన్నవన్నీ తెలసి
జ్ఞాన జ్ఞాపలో
కలసి వడిపోయగా
కరుణమామనసాయెనూ
కరగికడలైపోయెనూ."

రచయిత తాను చెప్పదలచుకున్నదంతా పై
నాలుగు పంక్తులలోను స్పష్టంగా వ్యక్తిస్తున్నది.

ఈ కావ్యానికి తెలికివర్ణ సంకల్పరత్నం, శ్రీ
నాథ వెంకటేశ్వరరావు, పా. వే. గాజమన్నారావు,
మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మ, విశ్వనాథ శత్రుఘ్నాచార్య
యణ మొదలైన ప్రముఖులంతా పీఠికలు వ్రాశారు.
వీరిలో చాలామంది ప్రశంసించినంత గొప్పదనం
దీనిలో కనబడదు. అయితే కొంత మొహమాట
పడి వీరివిధంగా వ్రాసిఉంటారని తోస్తుంది.
ఇలా మొహమాటపడడం ఈనాటి పీఠికాకర్తలలో
చాలామందిలో కనిపిస్తుంది. వేటి తెలుగు వాద్య
యంలో ఇది ఎంత తొందరగా పోతే అంత మంచిది.

ఎచ్చటికోయ్

[కవిత్వ]

చదలవాడి పిచ్చయ్య. సంస్కృతి ప్రచురణలు,
విజయవాడ. వెల: నాలుగు అణాలు. ఇందులో
పిచ్చయ్యగారు ప్రత్యేకంగా చెప్పదలచుకున్న
దేమీలేదు. శ్రీ శ్రీ "మహా ప్రపంచం"లో
జనాన్ని 'పదండి ముందుకు' అని ప్రబోధిస్తే
ఇందులో వీరు అంత కంగారుగా ముందుకు
వరుగలేదని చాలా తప్పనీ, తొందర
పడకూడదనీ, కొద్దరమాయించాలనీ ప్రబోధిస్తారు.
శ్రీ శ్రీ రచన ప్రచారమార్గం దాటి కవిత్వపాఠంలో
పడిందిగాని పిచ్చయ్యగారి రచనమాత్రం చివర
నాకా ప్రచారంగానే సాగిపోతుంది. ఇందులో

వీరు తికమక లేని లేపుండా స్పష్టంగా తమ అభి
ప్రాయాలన్నీ చెప్పివేస్తారు—కవితాభివేషం ఉన్న
వారిది చదవక్కర్తలేదుగాని చదలవాడవారి అభిప్రాయాలు
తెలుసుకోవాలనుకుంటే ఇది చదవవచ్చును—
తమభావం పాకకులకు స్పష్టంగా తెలియాలని
గాబోలు—వీరి పుస్తకంమీద "ఒరులకు దా చదవక
తన, కొరలు చెటవకుండునట్టి యొప్పెను సమతం,
దిరమైన నకువడింగల, పరిణతిచిత్తుండు నూచ
బ్రాహ్మణుడవనూ!" అనే భారతపద్యం ఉదాహరించారు.
ఇంకా మకూహలం ఉన్నవారి రచన
లోని ఈ చిన్నఘట్టం చదివితే చాలుననుకుంటాను.

"పోటిపడడం యెందుకురా?

గొప్పలు గొప్పలు పలుకుకురా!

ఉన్నయభార్యం చూడుమురా!

కన్నది భావన చేయుమురా

జీవనగమనము తెలియుమురా

ఎచ్చటినుండి యెచ్చటికో

వెళ్ళెదో చచ్చటికో

అ ర ర సా య న సా ల
ము క్త్య ల, కృ ష్ణ

ఫా పి త ము 1925.

ప్రశస్తాయుర్వేదోపధములకు
నిలయము. ఏమందుకావల
సినను మాకు వ్రాయుడు.
నమ్మకమైనవి లభింపగలవు

ఆయుర్వేదభూషణ

వేటూరి శంకరశాస్త్రి,

ఎ. ఎం. ఏ. సి.

Consulting Physician

అందరించునుగ మార్గమురా
అందరిందరికి తెలుపుమురా
ఎచ్చటికోయ్! మన మెచ్చటికోయ్
చెల్లెదో చెల్లెదో మెచ్చటికోయ్.

మేడ మెట్లు

[కథల సంపుటి]

బుచ్చిబాబు. దేశ కవితామండలి, గవర్నర్
పేట, విజయవాడ. నలు లేదు.

దీనిలో 'మేడ మెట్లు' 'నన్ను నురించి కథ
వ్రాయువూ' 'దేశం నాకిచ్చిన సందేశం' అనే మూడు
కథలున్నాయి.

'మేడ మెట్లు'లో 'కొండయ్య' అనే వ్యక్తికి,
ధనం అనే యువతికి మధ్య నడిచిన ప్రేమగాథ కథా
వస్తువు. అయితే ఈ ప్రేమ 'అరుణ' అనే ఆ విల్లెత్తి
అనూయవల్ల భగ్నమైపోతుంది. 'ధన' మే చివరికి
కన్యాశ్రమి అవుతుంది. కొండయ్య ఆమెను సమీపించ
బోతూ 'మేడ మెట్లు'బారి కింద పడిపోతాడు. కథ
దుఃఖాలరంగా ముగిసిపోతుంది.

అయితే ఈ కథలో చివర జరిగిన దుఃఖాలే
సంఘటనకు తగినంత పూర్వరంగం కనిపించడంలేదు.
కథ ములిచి చెప్పడంలోను, చివరికాకా పాతకునికి
ఉత్సాహ కలిగించటంలోను రచయిత కనబరచిన
నైపుణి చివరికి ఘటించాకే వచ్చేసరికి నిష్ఫలమై కథ
అవ్యవస్థగా ముగిసిపోతుంది.

ఈ సంపుటిలోని మిగిలిన రెండుకథలు 'నేటి
కాలపు కథలలో' పరిగణించదగిన ఉత్తమ కథలు.

'నన్ను నురించి కథ వ్రాయువూ' అనే తిరిక
దగిరదించి పాతకునికి ఈ కథలో కొత్తకథ్యం తెలి
స్తున్నా ఉంటుంది. ఇది సామాన్య సంపాదంలో కష్ట
ముఖాలు అనుభవిస్తూ మౌనంగా తన మనోభావం
ప్రకటించుకుంటూనే ఆత్మార్పణ చేసిన 'మమదం'
జీవిత కథ. కథ ఏమీ చెప్పవలసింది లేదంటూనే
కథకుడి కథ చెప్పుకుంటూ చెలిపోతాడు. కథా కథ
నంలోను, సున్నితమైన స్వభావ చిత్రణలోను,
కథకుడు చూపించిన కాలం ప్రశంసనీయమైనది.

ఇక 'దేశం నాకిచ్చిన సందేశం'లోని వ్యంగ్య
పూరితమైన అవహేళనం చాలా నిశితంగా నడిచింది.
ధన సంపాదనమే శీతల పరమార్థంగా కొలిచే సాం
ఘిక దృక్పథం కథావస్తువుగా తీసుకుని దానిని ఆవ
హేళన చెయ్యడంలోను, ఆ విషయం పాతకుల హృద
యాల్ను హత్తించడంలోను, రచయిత చక్కని నైపుణి
చూపించాడు.

కథా రచనలో ఎన్నడగిన సామర్థ్యం కల ఈ
రచయితకథలలో అక్కడక్కడ తెనుగు సుడికారం
కుంటుపడిపోవడం ఒక లోపం. దీనికి 'నన్ను నురించి
కథ వ్రాయువూ'లోని కొన్ని వాక్యాలిక్కడ ఉదా
హరిస్తున్నాను. "తన వ్యక్తిత్వాన్ని గుర్తించుకుని,
దాని ప్రభావాన్ని ఇతరులకి తెలియజేయాలన్న
హిందూ స్త్రీని మొట్టమొదటగా మమదంలో చూడ
గలిగాను. ఆమె వొక జీవి; ప్రత్యేకమైన వునికి
గలది. ఆమెను తొలిగిస్తే ప్రపంచంలో కొంత పవిత్ర
మైన భారీ విర్యకుతుంది. నేను చూసిన స్త్రీలు
వివాహం జరిగినకొద్దీనే జన్మించినవాళ్లు. భర్తను
పొడిగిస్తే స్త్రీ బ్రతుకుంది. ఇంకా పొడిగిస్తే భర్త
సంతానంగా మారతాడు; అతను గతించగానే ఆమె
మూలజీవితం సమాప్తమౌతుంది. పృథ్విని ఆహ్వానిస్తూ
తెరుచుకున్న తెలుపులు భారత స్త్రీలు. తెరుచుకొని
తెలుపులు లేవు. ఏదైనా వొక తెలుపు పొడై తెరుచు
కొనినాడు దాన్ని నురించి చెప్పకుని మనస్సుకు
సంకల్పించాలి" అని ఇలా ఈ రచన పాగిపోతుంది.
ఈ వాక్యాలలో చాలాభాగం రచయిత అంగ్లంలో
భావించి తెలుగులో వ్రాసినవి.

ఈ రోజుల్లో అంగ్ల విద్యాధికులు అంగ్లభాషా
కారకాలతోను, సంస్కృత విద్యాధికులు సంస్కృత

జీవాటదేమిటామాట!

సంతానం కుళ్లి కృషిస్తూ ఉంటే.

తల్లికి క్షోభకాదు?

భారతీ - భారతాంబ తన

కుష్టుబొల్లి సంతానం

కోసంబంతని విచారిస్తూఉందో?

ఇదుగోమా 32 సంవత్సరముల

అనుభవంతో ఇస్తూఉన్న అభయం

మాకు నేడే వ్రాయండి

రెడ్డి అండ్ కో.,

గోపాలపురం. (ప్రొ.గో.జి)

వ్యావహారిక భాషా రచనను వ్యావహారిక భాషారచన చేయడం ఒక పరిపాటిగా కనిపిస్తున్నది.

వ్యావహారిక భాషా రచనయేలా తెలుగు నుండి కారం విషయంలో బాగ్రితనవం చాలా అవసరం. ఈ రచయిత భాషావిషయంలో ఇంకా కొంత శ్రద్ధ పట్టగలరని ఆశిస్తున్నాను.

౧ భార్య నే వుంది.

౨ దేశం ఏమయ్యేట్టు?

౩ గీతా పారాయణం.

ఈ మూడు పుస్తకాలు రచించినవారు గోపీ చంద్. చిరునామా దేశికవిద్యా మండలి, విషయవాడ, ౨. ఈ మూడింటికీ కూడా ఈ పుస్తకాల్లో ఛరితులు కనబడవలసిందే.

ఇవి కథల సంపుటలని పుస్తకాలని అన్నది గాని ఈ మూడింటిలోను ఉన్నది చాలావరకు చిత్రకాలే.

‘భార్య నే ఉంది’ అనే కథాసంపుటిలోని కథలన్నిటికీ కొవ్వోగోపొవ్వో సమస్యలతో సంబంధం ఉండవలసిగానే ఉన్నది. రచయిత దీనికి పేరు పెట్టాడు.

ఈ కథా సంపుటిలోని ‘భార్య నే ఉంది’ అనేది తెంతుమాత్రమే కథలనడానికి తగినదిగా ఉన్నాయి.

‘దేశం ఏమయ్యేట్టు?’ అనే సంపుటిలో ఈ పేరుగల కథ ఒకటే ఉన్నది. ఇంకొకటి బాగుంది. దీనిలో ఆయా రాజకీయపక్షాలు తమతమ పక్షపాతి

లను మాత్రమే లక్ష్యంగా పెట్టుకుని మొత్తం దేశం సంగతి మరిచిపోయిన విషయం రచయిత చక్కగా స్ఫురింపజేశాడు. ఇక ఈ సంపుటిలోని మిగిలిన రచనలలో ‘భార్య పూనుడు’ ఒకటే ఆకా రాన్ని బట్టి కథగా కనిపిస్తుంది.

ఇక మిగిలిన ‘గీతా పారాయణం’లో ‘సంపంగ పుష్ప’ ఒక్కటే ఎన్నడగిన మంచికథ.

మొత్తం మూడు పుస్తకాలలోను రచయిత చాలా అపరాధాన్ని దృక్పథంలో శీఘ్ర సమస్యలపై తన ఆధిప్రాయాలు వెల్లడిస్తున్నట్లు కనిపిస్తుంది. ఈయన అనుబంధం ఉన్న రాజకీయ దృక్పథాలన్నీ అవమానం చేస్తున్న పైకనిపిస్తాయి. ముఖ్యంగా ఈ కథలన్నిటిలోను రచయిత తన ఆధిప్రాయ వ్యక్తీకర లక్షణాలను ఉపయోగించుకుంటాడు. పోనీ ఇలాగ చూసినా ఈ రచనకొక నిర్దిష్టమైన శీఘ్రదృక్పథం ఏదీ ఉన్నట్లు తోచదు. ఇలాంటి దృక్పథం ఏదీ లేకపోవడంవల్లనే ఈ రచనలో నిజాయితీ బాగా అరిచించిపోయింది. ఈ రచయిత ప్రస్తుత సాంఘికా ద్విక పరిస్థితులని కొంత తిరుగుబాటుదనం చూపించినా—ఈ తిరుగుబాటుదనం బలంగా పాఠకుల హృదయాలను హత్తుకోవడంలేదు. మొత్తంమీద ఈ రచనలన్నీ—ఈరికే ఖుబాసాకోని చదువుకోద్దగనే. పీటిలో ఉన్న కథలవిషయకోదగ్గవి చాలా తక్కువ.

మంచి చదువుైన జాతీయ వ్యావహారిక భాష ఒక్కటే ఈ కథా సంపుటలో ప్రత్యేకంగా ఎన్నడగిన గురుణం.

